Pr. Prof. Dr. Ştefan Slevoacă

GÂNDURI PENTRU INTELECTUALI

Tehnoredactare: Valenciuc Ioan Paul

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SLEVOACĂ, ŞTEFAN
Gânduri pentru intelectuali, pr. prof. dr. Ştefan Slevoacă - Suceava;
Editura Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, 2013

ISBN 978-973-7656-31-5

281.95

'ijuSc

CW\

PR. PROF. DR. ŞTEFAN SLEVOACĂ

GÂNDURI

PENTRU INTELECTUALI

Tipărită cu binecuvântarea
IPSPIMEN
Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor

Suceava

2013

CUPRINS

CUPRINS

Prin întreaga lui activitate, un adevărat părinte duhovnicesc, slujitor al sfântului altar, împărtăşeşte hrana trebuitoare pentru sufletul credinciosului. Această hrană duhovnicească se găseşte din belşug în paginile acestei lucrări intitulate „Gânduri pentru intelectuali". După cum rezultă şi din titlu, autorul, pr. prof. dr. Ştefan Slevoacă, îi are în vedere cu prioritate pe intelectuali, pe care-i apreciază potrivit valorilor personale şi rostului lor, cel al slujirii în mijlocul societății, astfel: „Intelectualii sunt capul, creierul, lumina unei națiuni. Un popor valorează atat cat valorează pătura lui conducătoare cel puțin în momentele decisive ale istoriei sale. De ce? Fiindcă de aici pornesc ideile mari, de aici orientările suverane, exemplele şi influențele puternice (p. 12). De aceea, având în vedere rostul lor foarte înalt în societate, autorul atrage atenția asupra unui mare pericol care poate paşte pe omul intelectual, şi nu numai pe el, ci, împreună cu el, şi pe cei încredințați lui spre formarea lor pentru societate, mărturisind: „Un intelectual este învățătorul şi profesorul şi vai de elevii care văd că dascălul lor nu crede în Dumnezeu" (p.12).

Ca urmare a celor mai sus mărturisite, distinsul părinte pr. prof. dr. Ştefan Slevoacă împărtăşeşte argumentele care conduc pe omul intelectual la dobândirea unei sănătoase şi statornice credințe creştine, risipind îndoielile şi nedumeririle fireşti fiecărui om agonisitor de cunoştințe care sporesc zestrea culturală a omului intelectual.

Credința, religia reprezintă cultura sufletului. Ce înseamna această cultură în viața intelectualului o spune limpede părintele Ştefan Slevoacă: „Cineva poate avea cultura cea înaltă. Dacă îi lipseşte cultura sufletului (credința - n.n.) nu se poate socoti desăvârşit. E departe, e foarte departe" (p. 57).

Forma de expunere, stilul, cuvintele folosite de părintele profesor doctor Ştefan Slevoacă în aceste pagini au duhul parabolelor rostite de Mântuitor, o expunere pe înțelesul tuturor, deci şi a celor care nu au cunoştințele unui intelectual.

Părintele prof. dr. Ştefan Slevoacă face parte dintre marii oameni de cultură rodiți în ogorul Bucovinei, crescuți şi formați în marea pepinieră a Facultății de Teologie din Cernăuți, capitala „grădinii cu pomi înfloritori".

v Aceste pagini au văzut lumina tiparului prin osteneala părintelui paroh de la Volovăț, Dumitra Valenciuc preot cărturar prin excelența, un adanc cunoscător al istoriei şi al culturii Bisericii din Bucovina, şi a părintelui Dumitru V. Irimia, de la parohia „învierea Domnului" din Suceava, cărora le aducem si pe această
mitn t mulțumiri și le împărtăşim părinteşti binecuvântări pentru osteneala întocmirii acestei lucrări de zidire sufletească și de luminare a minții.

Bunul Dumnezeu să răsplătească lucrarea pastorală pilduitoare a părintelui prof. dr. Ştefan Slevoacă, înveşnicită în aceste pagini cu bucuria mântuirii. El a fost şi rămâne peste veacuri *ul* flas
şi nu^umai ltatU p8rSOnale şi al românismului în Bucovina

\piMEN

ARHIEPISCOP AL SUCEVEI ŞI RĂDĂUȚILOR

„Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor" (*Matei* 3,2) ne vesteşte Sfântul IoanBotezătorul când îşi începe predica în pustie şi „Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor" (*Matei* 4,17) este şi începutul predicii Mântuitorului Hristos după botez şi ispitirea din deşert pentru a ne demonstra că un început de viață nouă nu este posibil fără căință pentru răutățile trecute.^

Şi, pentru a desăvârşi porunca de mai sus, Mântuitorul Hristos, arătându-se apostolilor, după înviere, le zice: „Luați Duh Sfânt, cărora veti ierta păcatele, vor fi iertate şi cărora le veți ținea, vor fi ținute" (*Ioan* 20,23). Astfel s-a instituit taina purificării sufleteşti şi de împăcare cu Dumnezeu pentru o viață nouă, taina pocăinței sau mărturisirii.

Pocăința o găsim la toate popoarele şi în toate credințele, căci este o trebuință naturală a sufletului omenesc. în creştinism însă, ea face parte din bunurile descoperirii dumnezeieşti. Ca să o înțelegem şi să o prețuim, Mântuitorul Hristos ne-a lăsat o mulțime de parabole: cu oaia cea pierdută, cu vameşul şi fariseul, cu femeia păcătoasă, cu Zaheu vameşul, cu fiul cel pierdut şi altele, pentru ca şi prin pilde să se statornicească porunca.

Prin pocăință scăpăm de rănile sufletului, pe care, dacă le-am ascunde, am muri. Ea este o lucrare dumnezeiască, mântuitoare, care ne pregăteşte sufleteşte pentru o viață nouă şi bine plăcută lui Dumnezeu. Ea este ca „o mamă care ne mângâie şi spală sufletul cu o apă curățitoare". Ea este „topitoarea păcatului, din plumb face aur, din întuneric face lumină, din păcătoşi apostoli şi din pustie face casa lui Dumnezeu".

Prin această baie curățitoare au trecut toți cei ce-au simțit trebuința eliminării răului din trupurile şi sufletele lor, pentru apropiere şi împăcare cu Dumnezeu.

Mustrarea conştiinței de după săvârşirea răului dispare din inima noastră, ca şi întunericul din fața luminii soarelui, dacă trecem prin baia purificării sufleteşti a pocăinței.

Cât de mare a fost căința prorocului David pentru fărădelegea comisă şi cât de mare a fost căința lui Petru pentru lepădarea de Hristos! Dar crima lui Cain îl urmăreşte cu mustrări de conştiință până la mormânt.

Cât de sincer s-a căit împăratul Teodosie cel Mare de fărădelegea sa, când episcopul Ambrozie de Mediolan i-o arată şi-l îndeamnă

la căință! Şi pildele de căință sinceră şi curată pentru păcatele si răutățile comise sunt nenumărate.

Dar noi; cei de astăzi, câte răutăți nu săvârşim, câte păcate nu comitem, câte călcări de lege nu facem, câte abuzuri şi nedreptăti nu avem pe conştiința noastră şi care este căința noastră? în loc de căință, ne înrăutățim şi mai mult şi continuăm să petrecem în păcate.

Aşteptăm zile mai senine şi mai fericite, dar nu pregătim cu nimic venirea acestor zile. Glasul de chemare al Bisericii pentru camța şi curățire nu-1 luăm în seamă. Ba chiar.suprimăm cu mcapațanare şi răutate această trebuință firească din noi pentru mărturisirea păcatului.

Un gând de pocăință ar trebui să se ivească într-un colt oarecare al sufletului nostru pentru a ne face purificarea si a ne aduce fericirea deplină, pe care o dorim cu totii, dar pe care o cautam in altă parte.

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 362, 6 septembrie, p. 4]

Reînnoirea vieții religioase

Călătorii povestesc că seara, când vântul adie uşor peste nisipurile pustiului, se aude de departe ca un lung suspin „Asculta - zice atunci arabul - ascultă pustiul! Auzi cum plânge? hi se tanguie pentru că ar vrea să fie o livadă răcorită de ploaie".

Minunat de bine se poate asemăna lumea de azi cu acele deşerturi care suspină după roua cerului.

Veacul nostru este veacul marilor descoperiri şi progrese materiale. Omul a îmblânzit şi subjugat puterile naturii. A înmultit produsele industriale. Şi-a însutit energiile prin puternicele si ingenioasele aplicațiuni ale ştiinței. Omul de azi este stăpân ăl timpului, al spațiului, al elementelor.

Şi totuşi... trist lucru! Sub decorurile înşelătoare de prosperitate şi progres, societatea omenească suferă cumplit. Orb, de trei ori orb, acela care nu vrea să vadă aceasta.

Fericirea, ca o „fata morgana", cu cât e căutată mai înverşunat cu atat mai mult se îndepărtează. Pacea a dispărut, dragostea lipseşte, tihnă nu avem; cinstea e tot mai rară, moralitatea decade tot mai mult, senzualismul îşi revarsă apele peste maluri pângărind tot ce întâlneşte în cale.

Lipseşte ceva omenirii de azi. Un resort nu mai funcționează ca înainte. Dar care anume? Resortul vieții spirituale.

Veacul nostru are nevoie - ca deserturile amintite - de roua de sus, adică de harul şi puterea pe care o hărăzeşte credinţa religioasă, frica de Dumnezeu, conştiinţa creştină. De aceea principiile veşnic salvatoare ale credinţei trebuie reînviorate! Căci oare ce înseamnă religiunea în sânul societăţii? Religiunea reprezintă mai întâi o stavilă împotriva răului.

Elveţia are frumuseţi unice în lume. Sate înfloritoare se întind vesel pe coastele munţilor. Deasupra lor străjuiesc păduri de brazi destul de dese şi de puternice pentru a opri avalanşele de zăpezi ce se rostogolesc de pe vârfuri. Dacă locuitorilor acelor sate le-ar veni în cap nenorocita idee să taie aceşti brazi, putem zice că prin aceasta ei şi-ar distruge proptelele care susţin casele lor. De ce? Fiindcă într-o zi zăpezile, gheţarii, stâncile, rostogolindu-se de sus, ar năpădi grădinile şi casele, le-ar spulbera de pe pământ. Aceasta ar însemna ruina, pustiirea, moartea! în Elveţia, bradul este o stavilă împotriva forţelor ameninţătoare ale naturii. El adăposteşte, apără, salvează.

La fel, într-un popor, principiile religioase sunt zăgazul care opreşte dezlănţuirea instinctelor rele din om. Cei ce cred că se pot lipsi de religie sunt mai smintiţi de cum ar fi ţăranii elveţieni, care ar tăia brazii care le adăpostesc casele, bisericile, ogoarele, turmele.

în al doilea rând, religiunea este un izvor, care îşi trimite apele sale binefăcătoare în tot organismul unei naţiuni. Ea deschide larg ferestrele spre orizonturile unei alte vieţi şi prin aceasta stimulează binele, face să înflorească virtutea. Religiunea seamănă dragostea. Ea inspiră unirea şi pacea. Ea promovează castitatea - această podoabă a creştinătăţii - şi, tot aşa, dreptatea, bunătatea, mila.

în sfârşit, prin povăţuirile sale, prin rugăciunile sale, prin rugăciunile şi harurile sale, religiunea înalţă, purifică, transfigurează şi apropie fiinţa omenească de culmile însorite ale desăvârşirii.

Sunt atât de scumpe preceptele ei, încât ele l-au făcut pe Renan, faimosul liber-cugetător francez, să exclame într-un moment de sinceritate: „Eu nu sunt credincios. Dar sunt foarte bucuros că există oameni evlavioşi, preoţi de ţară, surori de caritate, călugări şi biserici şi, dacă ar depinde de mine să le suprim, n-aş face-o! ^ iar Montesquieu a scris undeva: „Cel ce n-are credinţa religioasă este ca acel animal teribil, care nu-şi simte libertatea, decât când sfâşie şi înghite".

Religiunea este pavăză împotriva răului, izvor de regenerare UnU1 "T1- VeaCUl nOStm ** trimite avalanşele sale de i î lm«ralltate, asupra lumii întregi. Nu există alt scut decât cel al credinţei religioase.

In sânul societăţii de azi se resimte lipsa forţelor care să ridice v,>h!î-reT t -111 smârcurile vieţii instinctive spre culmile nUmai m rezervorul rcligiunii lui Hristos le putem de faţă reinviorarea vieţii religioase este o poruncă a ceasului

[Bucovina, an II, 1942, nr. 389, 4 octombrie, p. 4]

INTELECTUALII ŞI CREDINŢA

în articolul precedent am spus că reînviorarea vieţii religioase este o necesitate a vremii actuale. Atât pentru stăvilirea răufui cât şi pentru redresarea moralităţii este nevoie ca lumea să revină la principiile credinţei creştine.

.rp^aZ;i faCem un Pa's mai dePar te Şi zicem că această reînviorare trebu e sa pomeasca de sus, de la lumea intelectuală

int? t3CîeVarî Că în C6aSuI de fa*ă avem mult mai numeroşi intelectuali credincioşi ca înainte de treizeci, patruzeci de ani

senzatieV A™m78eh VnCherea UnUÎ ^ întro biserică ar făcut enzaţie. Acum faptul nu mai surprinde pe nimeni. Astăzi în toate

Tnînc; SUPenoare C 8odetâ^i se ^măra creştini convinşi oSvmUl mta-Cea mare 3 eIltelor noastre stă în afara pietăţii ortodoxe, este străină practicilor religioase.

alte^ăr^n^rîn1111 ^noaştem Ia noi atei pronuntaţi, cum sunt în alte ţari. Dar m schimb cunoaştem o întreagă lume pentru care creştlmsmul se reduce doar]a câteya ^ g formale care s^leaza anumite etape ale vieţii: botez, cununie, înmormântare Or, starea aceasta regretabilă nu mai poate continua fără a nu săsereTrffn Pr?^ucll^treSului corp social. Pătura cultă trebuie sa se reintoarca la vechile tradiţii de credinţă si pietate.

nnn! î 1 -SUI^ Capu1, creieru1 lumina unei naţiuni. Un p jX)r valoreaza atat cat valorează pătura lui conducătoare - cel puţin in momentele decisive ale istoriei sale. De ce? Fiindcă de

SnteS putemkeari/ ^ ^ orientările suverane exemplele şi Intelectualul este învăţător şi profesor şi vai de elevii care văd a dascalul lor nu crede in Dumnezeu. Intelectualul este ofiţer şi

întreaga trupă se va resimți când el va disprețui convingerile ei sfinte cu care vine la cazarmă. Intelectualul împarte dreptatea. El dirijează cultura, comerțul, industria, biroul; el călăuzeşte întreg sufletul poporului. Raza sa de influență este foarte întinsă. Fiind capul, el trage după sine toate membrele. De aici marea răspundere ce apasă pe umerii săi.

Oamenii de rând se nasc şi trăiesc numai pentru dânşii. Viciile ca şi virtuțile lor sunt obscure, precum li e şi soarta: pierduți în mulțime, de cad sau de rămân tari, puțin interes are: pieirea sau mântuirea lor se mărgineşte la persoana lor. Pe când cei mari, cei sus puşi trăiesc şi pentru alții. Ei sunt o veşnică privelişte pentru popor, de aceea trebuie să fie un veşnic model.

Or în chestiunea noastră, dacă lumea intelectuală nu se teme de Dumnezeu şi nu practică religiunea, pilda sa se va resimți - nefast - în cele mai de jos straturi ale poporului şi, dacă ea decade, decăderea ei va atrage după sine prăbuşirea tuturor.

Fiul lui Tarquiniu Superbul asedia odată o cetate duşmancă. Fiindcă asediul întâmpina mare rezistență, el trimise la tatăl său nişte soli să-l întrebe de sfat. Tarquiniu nu-i dete nici un răspuns decât doar, fiind în grădină, se mulțumi să reteze cu un baston capul macilor celor mai înalți. Gestul acesta vroia să însemneze că, pentru a cuceri cetatea, trebuiau nimiciți mai întâi cetățenii cei mai influenți. Fiul urmă sfatul bătrânului său părinte şi cetatea, lipsită de conducători, căzu sub stăpânirea romană.

întâmplarea aceasta are un adânc înțeles pentru subiectul nostru . Câtă vreme elita, capul societății, nu va fi la locul său, trupul întreg va avea de suferit, tot poporul se va îndrepta spre abisuri.

în religiune, ca şi în oricare alt domeniu, intelectualii trebuie să-si reia rolul ce li se cuvine: de înainte mergători şi pilduitori.

împărăția lui Iisus Hristos trebuie să cucerească culmile mai întâi, dacă vrem ca razele ei să lumineze văile adânci.

Un îmbucurător început se observă în rândurile noastre: azi multe spirite superioare aruncă lințoliul de răceală şi nepăsare şi vin de îngenunchează smerite la picioarele Blândului Nazarinean. Când aceşti timizi ghiocei de primăvară vor aduce după sine înflorirea întregii livezi a neamului nostru, cine va putea spune atunci binecuvântarea şi puterea ce vom dobândi?

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 396,11 octombrie, p. 4]

Oare de ce Iisus Hristos numără aşa de puţini ucenici în rândurile intelectualilor? ucenici m

rHnCp1UZele SUnt J mai multe Acum ne reţinem numai asupra uneia el e şi aceasta este ignoranţa religioasă. Oamenii de azi nu cunosc de oc sau de tot superficial adevărurile credinţei creştine In copilărie mulţi au avut nenorocul să crească sub influenta

^STdin tŞi ^ VăZUt nid icoană sfânS?n casa lor n-au fost îndemnaţi spre nici un act de pietate

Ca elevi, au învăţat cu interes de toate: gramatică aritmetică istorie, geografie. Dar la obiectul religie au privit întotdeauna h undeva după

? "f-universitatea apoi serviciul militar si bruma de cunoştinţe religioase ce mai subzistau într-un ungher al creierului au început sa-şi piardă contururile. Apoi omul s-a căsătorit s-a lăsat prins m vârtejul grijilor cotidiane şi religia s-a uitat

Aşa se face ca vom întâlni funcţionari foarte harnici profesori oar e iscusiţi, medici foarte abili, comercianţi si industriaşi foarte

bizareşimaîmrifuze * Credin» i ideile «*

« ?o doa rf-Îşi făC0a într o seară într- o societate, mărturisirea de credinţa şi zicea: „Eu ştiu că există o putere înaltă mai presus de lume, căreia trebuie să ne închinăm şi de care trebuie BibliP Imem' cred în ea dar încolo... tot ceea ce spune la Biblie despre Dumnezeu, socot că sunt basme **pioase"** Auziţi concepţie „creştină" despre divinitate! Un budisî, un brahman un mohamedcm, tot aşa ar fi putut vorbi. Şi doamna aceea e din cele evjavioa^ merge uneori la biserica ei, posteste Vinerile Altadata stateam de vorbă cu un funcţionar, om foarte cumsecade, care se lăuda că familia sa numără atâtea si atâtea generaţii de preoţi, dar care nu mai sfârsea cu admiraţia fată de anumite cercuri din Germania care vor să simplifice creştinismul şi să-i taie orice origine semită. Căci doar - zicea omul - Iisus nstos a fost arian şi doar prostimea mai crede că el a fost Fiul lui Dumnezeu şi că a făcut minuni...

cunoscutăf 3CeStea ^ PUtea 8număra la infinit- Religiunea nu-i

Creştinismul cel atât de minunat în începuturile sale atât de măreţ şi puternic în istoria sa, atât de pur în morala sa şi de

atât de impunător, prin numărul şi calitatea mărturisirilor lui, nu e cercetat. Dovezile ce stau în spiritul său nu sunt controlate. Necesitatea lui pentru viața omenirii nu e recunoscută.

Aşa se explică uşor faptul de ce atâta lume se abține de la orice practică religioasă, de ce în pătura noastră cultă e atâta lipsă de entuziasm pentru chestiunile privitoare la credință, atâtea abdicări morale. „Ignoti nulla cupido", zice adagiul latin. Față de lucrurile ce nu se cunosc, nimeni nu simte nici o atracție, nici o plăcere.

Ca să crezi, trebuie să ştii. Ca să purcezi de la credință la faptă, trebuie să ai convingeri ferme, întemeiate, sigure. De aceea, prima necesitate, pentru a trece de la indiferență la interesare, de la scepticism la acțiune, este documentarea, informația religioasă.

Cel ce caută, află. Celui ce cere i se dă. Adevărurile eterne se vestesc fără încetare din fața sfintelor altare de către interpreții lor consacrați şi competenți. Duhovnicii Bisericii stau în orice vreme la dispoziția celor ce au trebuință de sfaturile şi îndrumările lor. Cartea religioasă este accesibilă oricui. Evanghelia îşi aşteaptă cititorii.

Să vină lumea şi să înceapă a cunoaşte religiunea lui Hristos! N-avem teamă că nu o va convinge, că nu o va entuziasma.

Să vină numai!

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 403,18 octombrie, p. 4]

RELIGIUNEA NU PLACE

Unii intelectuali stau deoparte de practicile pietății creştine sub pretextul că religiunea nu le place. Slujbele-s prea lungi, morala preoților prea severă, cântarea bisericească prea monotonă—

Să zicem că ar fi adevărat. Dar oare faptul că religiunea nu le place unora este o dovadă împotriva ei? Nicidecum! Când o femeie vanitoasă aruncă cu dezgust o rochie de mătase care a costat o sumedenie de parale, asta nu-i nici o descalificare pentru lucrătorul care a țesut mătasea, pentru croitorul care a cusut rochia, pentru soțul care a plătit-o.

Aşa-i şi cureligiunea. Dacă nu mai place unora, aceasta nu-i întunecă deloc nimbul. Creştinismul nu-şi pierde nimic din valoare. Paginile Evangheliei vor forma aceleaşi ostroave de frumusețe. Cuvintele lui Iisus vor avea acelaşi farmec şi aceiaşi putere. Nimic nu va putea înlocui harurile unei Sfinte Liturghii.

dez^stalf Unea ^ mai PlaCe 3CeSta eSte Un Semn rău pentru cei

Cme critică slujbele ortodoxe? Acei care vin la biserică mânați de motive de ordin distractiv: să asculte un concert, să vadă o desfaşurare pompoasă.

TMGl!inU1pI?Ce, m0rala rell§lunil? Orgolioşilor care, deasupra cugetului lor trufaş, nu vor să recunoască nici un Dumnezeu nici

orice compromis or dUpă aWre K preteak la

A încetat de a plăcea desfrânaților care, pentru satisfacerea

3SS5£&I?*d~ au ori" a o

Cum vreți să placă religiunea lumii acesteia?

A Odată unui cârciumar i s-a sfârşit vinul. în grabă mare a " t0aiele s'a urcat în trăsură şi a pornit la oras, îmbrăcat aşa cum se afla, cu hainele murdare, unsuroase si pline de pete Ajuns la oraş, a intrat omul nostru într-un depozit si a început a

Sjm ațl1? de T Incearcă de ici- «S"*4 colo, S: calitate nu- place. „Ce este astăzi cu vinurile dumitale?" întrebă carciumarul pe negustorul de vin. „Niciunul nu-mi convine. . fV ^n, miros neplăcut, dezgustător". Atunci negustorul privind la îmbrăcămintea soioasă a omului din fata sa, aSspuns'

hainele"! ? ^ dUte mai întâi ** leaPăd*

Iată o vorbă potrivită pe care o putem folosi la subiectul nostru De vreau oamenii sa fie mulțumiți cu unitatea religiunii, trebuie se dezbrace de hainele cele murdare ale sufletelor lor. Fiindcă eligiunea are împotriva ei întreaga armată a patimilor omeneşti: rufia zgarcema, ura, mama, desfrânarea. Ea pe toate le înfruntă pe toate le demască, pe toate le osândeşte.

r„?eŞtni i®mul ar avea mai Putini duşmani, dacă în lume ar fi mai £> H]Pa"Ca Atacați Şi tulburați, aceştia rezistă, se răzvrătesc şi se declara nemulțumiți. *

ar?rept dovadă,că acesta este adevărul, e faptul că religiunea îşi are lumea ei de admiratori şi de prieteni. Cine sunt? Sunt sufletele nstite şi drepte care însetează după adevăr, bine si frumos hi Ji T-! dincio?i umPle în Duminici si sărbători sencile şi catedralele^ Un mare număr de inteligente superioare

Sedlnfîhr 1Ş1 ?Une condeiul cuvântul în apărarea aîmncf ^landului Nazarinean. Mii de ființe rămân extaziate în atmosfera evlaviei liturghiilor ortodoxe. Pe noi nu ne înspăimântă

numărul „malcontenților" religiei. Ei sunt urmaşii acelor farisei de demult care aveau de criticat şi de bârfit împotriva oricărui pas al lui Iisus.

Nici nu-i dispreţuim pe oamenii aceştia. Dimpotrivă, rugăm pe Dumnezeu să-Şi întindă braţul, să-i aducă la staulul mântuirii, unde este odihnă, pace, lumină şi fericire.

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 416, 7 noiembrie, p. 4]

PENTRU RELIGIUNE NU-I VREME

O altă parte din intelectualii noştri îşi pretextează absenţa de la manifestările vieţii religioase cu răspunsul: „n-avem vreme".

în scaunul de mărturisire afli cu uimire că un credincios nu s-a împărtăşit cu sfintele taine de zece ani. De ce ţi-ai lăsat atâta vreme sufletul neîngrijit, omule?". „- Fiindcă am fost ocupat mereu în serviciu". De nenumărate ori auzim noi duhovnicii, răspunsul acesta.

Şi tot aşa unii n-au vreme, dimineaţa, să-şi înalţe cugetul la Dumnezeu în rugăciune, iar alţii n-au vreme Duminica să poposească un ceas în casa Domnului, ca să-şi întărească sufletul şi să afle mângâiere pentru inimă.

Drept este că la temelia acestor pretextări stă o mare câtime de adevăr. Viaţa modernă nu dă răgaz pentru preocupările mai înalte de ordin religios.

Trăim o existenţă febrilă, nervoasă, galopantă: „Să producem cât mai mult, să ridicăm tot mai multe fabrici, tot mai multe uzine, să muncim tot mai mult!". Iată lozinca zilelor de astăzi. Iar drept urmare a acestei lozinci, ştim prea bine că în lumea noastră civilizată sunt sute şi mii de oameni care, după ce au ostenit din greu şase zile pe săptămână, sunt obligaţi să muncească şi în a şaptea.

Omul trebuie să aibă libertatea de a folosi ziua Duminicii pentru cultivarea eului său spiritual. El are nevoie de o zi pe săptămână în care să se regăsească pe sine, să-l regăsească pe Dumnezeu, să guste pacea şi fericirea căminului familial.

Vai de poporul care din cauza unui exces de muncă neîntreruptă, nu are nici altar, nici cămin.

Totuşi, de foarte multe ori, răspunsul „n-am vreme" este o scuză deşartă, o mască împrumutată, sub care se ascunde o mare nepăsare şi indolenţă. Nu se găseşte vreme pentru preocupările religioase, fiindcă oamenii nu vreau să găsească.

Adevărat este că în zilele noastre munca e un jug care apasă greu pe umerii contemporanilor. Dar, oricum, nu putem crede că cineva care are voință hotărâtă de a se îngriji de suflet n-ar reuşi.

In orice slujbă ar fi, orice şef sau patron ai avea, nimeni nu poate fi atât de hain la inimă să nu te slobozească pe vremea Sfintei Liturghii un ceas, să mergi să te închini Domnului. Oricât ai fi de ocupat la birou, la fabrică, la atelier, la prăvălie, la câmp, nu poți spune, fără a nu fi dezmințit, că într-un an de zile n-ai aflat răgaz să te duci în fața duhovnicului să-ți despovărezi sufletul de păcate. ^ N-ai vreme pentru religiune? Dar socotit-ai vreodată, creştine, câte ceasuri din zi le pierzi inutil sau adesea în pagubă? Ce-ar fi dacă ai jertfi zilnic măcar cinci minute pentru îndeletnicirea care, singură, te ridică deasupra sferei biologice şi-ți asigură nemurirea, pentru religie?

w In vâltoarea vieții cotidiene trebuie să nu permitem pământului să ne confişte. în şirul preocupărilor noastre trebuie să punem o ordine, să rânduim o ierarhie. Şi primatul nu-1 poate avea decât preocuparea care ne înnobilează ființa şi o purifică.

Să caute lumea vreme pentru religie, şi va afla!

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 434, 22 noiembrie, p. 4]

UNII NU ÎNDRĂZNESC

„Faptele Apostolilor" istorisesc că în vremea când ucenicii Domnului erau prigoniți de jidovi, de frică, nimeni nu îndrăznea să se alăture cetei lor.

Un fenomen asemănător se observă şi în vremea noastră. Astăzi o mulțime de intelectuali refuză să intre în ceata creştinilor practicanți, refuză să vină la picioarele amvonului şi să îngenuncheze înaintea altarului.

Pierdut-au oamenii aceştia credința? Aflat-au împotriva religiunii argumente şi obiecțiuni de nebiruit? Sau se îndoiesc de dovezile divine ale creştinismului? Unii poate că da, dar nu toți. Mulți se țin departe de practicile religioase din timiditate: nu îndrăznesc să se manifeste creştini.

Veacul trecut, cu concepția sa materialistă despre viață, socotea religiunea un fenomen inutil, un non-sens, tratând-o ca semn de înapoiere, ca obscurantism.

Această concepție în mare parte se perpetuează şi în zilele noastre, cu toată evoluția nouă din lumea filosofiei şi a ştiinței despre om.

Există o mulțime de contemporani, care din fanfaronadă, din răutate şi prostie îngâmfată, îşi fac un titlu de glorie din a nu crede în nimic, din a ironiza şi din a-şi bate joc de toți aceia care cred în Iisus Hristos şi îşi îndeplinesc toate îndatoririle impuse de credința lor.

Văzând aceasta, o seamă de creştini se intimidează, se abțin şi se ascund. Aşa că o mare parte din acei pe care îi socotim necredincioşi sunt sclavii aşa zisei opinii publice, victimele fricii de galerie.

Frica de galerie este aceea care face golul din bisericile noastre, care reține acasă o mulțime de lume să nu vină la Liturghie, care înțepeneşte genunchii să nu se plece înainte lui Dumnezeu, care înlemneşte în buzunar mâna care ar vrea să facă semnul sfintei cruci, când trece înaintea unei biserici.

Este aceasta un sentiment pe cât de stupid, pe atâta de dăunător.

Un sentiment stupid. Iată, bună-oară, un bărbat, inteligent, cinstit, bogat şi stimat de toți semenii săi. însă în privința religiunii e un timid şi se teme... de cine? Se teme de subalternul său, de servitorul său, de fiul său, de câțiva prieteni, cheflii, ba chiar de nişte necunoscuți de pe stradă.

Nu-i aceasta uimitor?

Frica de opinia publică este apoi un sentiment dăunător.

Este sau nu este Dumnezeu? Este sau nu este creştinismul adevărat? Are omul suflet sau nu are? Cultul religios este util sau ba?

De răspunsul la aceste chestiuni atârnă nu numai valoarea şi frumusețea unei vieți omeneşti, dar şi destinul cel de dincolo de veac. Or, ce poate fi mai greşit decât să te laşi călăuzit de aceste probleme capitale, de părerile şubrede şi schimbăcioase ale unor ignoranți şi inconştienți, în loc să asculți de glasul conştiinței, de cuvântul Scripturii şi al Bisericii?

Religia creştină nu are în sine nimic dezonorant. Dimpotrivă! De numele ei se leagă tot ceea ce în lume însemnează lumină, adevăr, putere, noblețǎ şi libertate. Aşa că mărturisirea ei fățişă - departe de a fi o ruşinare - trebuie privită ca un titlu de onoare, de distincție, ca un privilegiu de superioritate a spiritului. De aceea în contemporanii noştri trebuie cultivat curajul convingerilor religioase.

Să avem curajul să ne manifestăm creştini! Nu se cuvine ca, în lume, credința, dreptatea, adevărul şi libertatea să fie timide şi să se ascundă, în vreme ce ignoranța, laşitatea şi poltroneria să-şi ridice capul cu semeție.

Prin cuvintele noastre, dar mai ales prin faptele noastre, să ne aratam ceea ce suntem. Şi, când credința ne va fi mărturisită cu curaj, îndrăzneala galeriei va fi biruită si convingerile confraților noştri se vor întări.

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 440, 29 noiembrie, p. 4]

RELIGIUNEA E RĂMASĂ ÎN URMĂ?

Una dintre cele mai obişnuite obiecțiuni care se face împotriva religiunn este că religiunea e „înapoiată", „retrogradă". Această învinuire vrea sa spună că în vreme ce toate progresează şi se modernizează, religiunea nu vrea să meargă deloc în pas cu timpul; ci ea se îndărătnicește să rămână fixată în aceleaşi forme de expresie, care erau cu multe veacuri înapoi.

De data aceasta ne vom ocupa cu o latură a chestiunii si vom spune ca obiecțiunea de mai sus, departe de a fi o jignire, este o laudă.

b foarte bine ca religiunea e „înapoiată". Aşa trebuie să fie!

Religiunea are dogmele sale, morala sa, tainele sale. Oricare ar pretențiile şi mofturile oamenilor de astăzi, ea nu poate să le schimbe şi nu le va schimba.

Oare adevărul fizic se schimbă? Oare în lume nu guvernează aceleaşi legi care au stăpânit firea dintru început? Oare soarele nu-şi urmează acelaşi drum prin văzduhurile albastre?...

Poate să ajungă progresul omenesc la înălțimi amețitoare, el nu va putea modifica câtuşi de puțin legile opticii, ale gravitatiunii sau mersul anotimpurilor.

Tot aşa e şi cu adevărul matematic şi cu cel istoric. Cât va exista lumea, 2+2 vor face 4 şi va rămânea hotărât că Cyrus, Alexandru Macedon, Cezar, Napoleon, Ştefan cel Mare, Eminescu n-au fost tantome, ci persoane reale.

Precum se vede, adevărurile fizice, matematice si istorice raman nemodificate, statornice, „înapoiate", fără să-şi piardă ceva dm puterea lor.

De ce ar trebui să fie altfel cu adevărul religios?

Dacă a fost cândva, demult, un Dumnezeu, El este si astăzi. Daca a fost odată un suflet în ființa omenească, este şi astăzi Daca era pe vremea străbunilor noştri un paradis, este şi astăzi împotriva acestor adevăruri nici un „progres" nu încape!

Rasa umană va putea înmulți oraşele, va putea construi zgarie-nouri, va putea înmulți descoperirile ştiințifice, dar ea nu

va putea adăuga, nici modifica ceva la adevărurile de credință. Aceste adevăruri nu sunt creații omeneşti supuse alterării şi vicisitudinilor vremii, ci sunt lucruri dumnezeieşti şi, ca şi Dumnezeu, eterne.

A!... ştim noi ce vrea lumea. Ea aşteaptă nu atât reforme m domeniul dogmelor creştine cât concesii în privința moralei. Biserica trebuie adică să nu fie atât de severă, de^ intransigentă, ci să-şi mai îndulcească legile, să mai sloboadă frânele... Or, nici aceasta nu se poate! Şi în privința aceasta religiunea trebuie să fie „înapoiată".

Veacul nostru este un veac corupt. Mulți oameni vor sa-L suprime pe Dumnezeu. Ei nu țin socoteală de poruncile LuL Mulți vor să facă ce le place. Ei profesează deplina libertate, adică ruperea cu orice principiu, desfacerea de orice putere obligatorie, disprețul oricărei sancțiuni.

Veacul nostru îngăduie divorțul, sinuciderea; în ochii săi, furtul, zgârcenia, sperjurul sunt simple „scăderi", iar desfrânarea este o plăcere permisă, numai să nu contravină legilor statului şi igienei...

în fața acestor disprețuiri şi pretenții demoralizatoare, religiunea se ridică şi strigă: „Oamenilor! Opriți-vă! Este un Dumnezeu în ceruri care e Stăpânul şi va fi Judecătorul lumii! Credeți în El şi temeți-vă de Dânsul căci aveți a-I da socoteală! Opriți-vă! Plăcerile ruşinoase sunt păcate grele. Căsătoria e sfântă! Minciuna e oprită, iar avutul aproapelui de neatins! Opriți-vă!".

Şi astfel, în mijlocul unei lumi stricate, care crede că poate face ce vrea, religiunea e strajă incoruptibilă şi neadormită, care veghează asupra drepturilor lui Dumnezeu, asupra legilor morale ale omenirii, salvând prin aceasta viața şi binele indivizilor şi al popoarelor.

Este religiunea „înapoiată"? Cu atât mai bine pentru noi.

Ar fi vai de noi dacă în mijlocul unui veac care şi-a pierdut credința şi busola vieții n-ar rămânea religiunea, care să oprească lumea să nu se scufunde în abisuri şi dacă n-ar ajuta-o să se ridice spre culmile însorite ale binelui şi virtuții!...

Slavă Domnului că religiunea e „înapoiată"! Acest atribut este pentru ea un titlu de glorie.

Cu riscul de a ne displace, ea ne aduce aminte, fără de încetare, de vechile adevăruri de credință; fără încetare ea flutură înaintea ochilor noştri steagul marilor datorii şi al țelurilor superioare, fără încetare ea ne mână la Dumnezeu, la mântuire.

inaFfttâ! lucru nu
CU atât mai mult TC aceea care P^PT^3' ne faCe S'o iubim
omenirii. P 3re 6Ste lumina' Puterea Şi salvarea

[*Bucovina,* an II, 1942, nr. 446, 6 decembrie, p. 4]

RELIGIUNEA ŞI PROGRESUL

Reftindu8nttafaLTS reiî * Că reli«'Unea e «™priati".

din dosmete ^l.g unea nu vrea să-şi schimte nimic

titlu de glorie. fte o l1Snire/ este un

poateXmbf*m£feste * d°? m^ST™ T' *F**

„4aoiâ~s"esS S ea nTs^ rdiStaaa

preţuieşte aspiraţiile omenirii spre progres mCUra,ea2ă * nu

Religiunlfnuni™/"?™1™ o mtaciună calomnioasă.

?1 ^"SaTeS

mănăstiri şi catedrale dSvoltânH ^ "?* ceruri suI»rbele tinzile bisericilor s-a învătat cea dini??' saj,ptura ?' muzica. în mănăstirilor au văzuU^^tSle^riplîtu^ ^

în de'™"areaVtlta^„Sa ? a^,Un?'P«P»nderent

[*Bucovina*, an II, 1942, nr. 452,13 decembrie, p.4]

Astăzi circulă în lume anumite idei, zise „modeme", pe care Biserica nu numai că le admite, dar le revendică fără a putea fi dezminţită - ca pe nişte eflorescenţe ale Evangheliei sale.

Aşa bunăoară: egalitatea tuturor înaintea legilor. Este o idee creştină. Biserica a fost aceea care a făcut să intre acest principiu în moravuri şi legislaţii, proclamând pe toţi oamenii fraţi, adică egali prin originea lor, prin natura lor, prin destinaţia lor — egali înaintea lui Dumnezeu, egali în faţa legilor.

O altă idee modernă este accesibilitatea tuturor în toate funcţiunile. Şi această idee este un diamant căzut din scrisul Bisericii. Fiindcă Biserica de nouăsprezece veacuri învaţă că nobleţea oamenilor nu stă în averea lor, în starea lor socială, ci în sufletul lor.

Veacul nostru face apoi mult caz de simpatia ce-o are pentru cei ce sufăr, pentru cei mici, pentru clasa muncitorească, căreia vrea să-i îmbunătăţească starea morală şi materială. Această idee răsare de-a dreptul din Evanghelia creştină care nu încetează să ne repete: „Fă altuia ceea ce vrei să-ţi facă oamenii ţie" şi „Vrednic este lucrătorul de plata sa".

Veacul nostru a realizat progresul ştiinţific, civilizaţia. Avem maşina cu aburi, electricitatea, telefonul, telegrafia fără fir, radioul. Astăzi se vindecă boli care altădată erau socotite incurabile. Astăzi din ştiinţă se scot rezultate minunate pentru îmbunătăţirea vieţii, pentru ajutorarea celor suferinzi. Oare detestă religiunea aceste rezultate şi le osândeşte? Departe de ea o astfel de atitudine! Dimpotrivă, ea stimulează mereu omenirea spre noi descoperiri, zicând: „Căutaţi şi veţi afla!".

Desigur, unii, trufaşi sau imbecili, pot abuza de aceste invenţiuni şi le pot întoarce împotriva lui Dumnezeu şi a virtuţii, însă oamenii responsabili, adevăraţii oameni de ştiinţă, descopăr îndărătul naturii pe Creator. De aceea Biserica, departe de a osândi progresul, îl promovează şi găseşte în Molitfelnicul său rugăciuni şi binecuvântări pentru tot felul de zidiri şi invenţii.

Deci, în concluzie, vom zice: Fără să-şi uite menirea ei veşnică de a călăuzi neamul omenesc spre zările patriei cereşti, religiunea îşi exercită o binecuvântată influenţă şi în lucrurile vremelniciei. Ea se acomodează trebuinţelor drepte ale tuturor veacurilor. Ea sprijină, încurajează şi stimulează omenirea pentru ajungerea celor mai frumoase idealuri de bine şi progres.

si sÎiinV^e«teawnoaSt^ă Se aude foarte adeseori vorba că între religie ştiinţa este duşmănie, antagonism. Mulţi socotesc răarpctari -

âssnale spiriiuiui omeTMsc nu p»*

fundca ele se contrazic, se exclud, se nimicesc una pe alta

Părerea aceasta este falsă. Chestiunea s-a dezbătu HP nenumarate ori şi despre ea s-au scris sute de tomuri în spaţiul ^strâns ce ne sta la îndemână, vom relua-o şi noi ş? vom zK

societăţiie8C 6g natUnıı pentru a suPune aceste legi în folosul

Deci între adevărul religios şi cel ştiinţific nu poate fi conflict Sun doua câmpuri deosebite. Şi aşa cum un avocat poatftrăi foarte bine langa un medic tot actfpi

vieţui laolaltă, fără să sTdusmănească Şı ^ Po′

Caci oare cum ar putea răsturna ştiinţa dovezile oe carp ^

==: ifr^isr *££5

produs al combinaţiei dintre două molecule de hydrogen si una de oxigen sau ca toate corpurile sunt alcătuite din atomi Ea SP

de a cădea, sa ma ridice după ce-am căzut şi să mă mângâie când plâng? N.ci_ asta! Şi tot aşa mâine, când îmi vo" p"rdl DafrSnf

prietenii, mame cand voi muri, ştiința va sta neputincioasă în fața

doliului şi a neliniştii mele. Eprubetele sale, telescoapele sale, cifrele sale nu-mi vor putea ajuta nimic.

Niciodată Evanghelia nu va putea fi înlocuită cu o catedră universitară. Niciodată zbuciumul sufletului nu va fi calmat cu teoreme şi axiome, niciodată inima omenească nu se va putea mângâia de fizică sau chimie.

Deci de vreme ce ştiinţa nu poate nici contrazice religiunea, nici să o înlocuiască, de ce ar fi conflict între ele? Dimpotrivă, ştiinţa îndrumă pe om spre religie. Pentru cine cugetă puţin, drumul de la ştiinţă la Dumnezeu nu-i lung.

Cine oare altul decât Dumnezeu a aşezat în natură aceste legi eterne pe care savantul le descoperă, aceste forţe pe care inginerul le captează şi le dirijează, aceste materii prime pe care industriaşul le exploatează? Cine dă oare omului inteligenţă să înţeleagă minunile creaţiei şi putere să le folosească pentru viaţă? Tot Dumnezeu!

Prin urmare, ştiinţa bine înţeleasă este o glorificare a lui Dumnezeu, un imn de slavă la adresa Creatorului. Şi, dacă unii oameni din vremea noastră nu vor să creadă, asta nu se întâmplă din pricină că sunt prea savanţi, ci tocmai fiindcă nu sunt.

O ştiinţă mediocră depărtează de Dumnezeu, o ştiinţă profundă duce la El. Sau cum zicea Voltaire: „O ştiinţă falsă face atei; una adevărată îi face pe oameni să se prosterneze înaintea divinităţii".

în sfârşit, ca o ultimă dovadă că între religie şi ştiinţă nu există animozitate este faptul că cea dintâi preţuieşte ştiinţa şi se foloseşte de rezultatele ei la orice pas.

Dacă ştiinţa nu are nici o putere de a ne potoli setea noastră în a ne cunoaşte destinul sau de a ne mângâia sufletul, ea, în schimb, poate foarte mult să îmbunătăţească condiţiile vieţii pământeşti.

Ce ar avea de zis religiunea împotriva acestei folositoare contribuţii? Nimic! Ea aprobă rezultatele ştiinţei şi profită de ele. Religia se serveşte de calea ferată pentru a-şi trimite misionarii în toate locurile unde se simte lipsa lor. Ea se serveşte de tipar pentru a-şi imprima publicaţiile. Ea foloseşte forţa electrică pentru a-şi lumina catedralele. Iar când creştinii se îmbolnăvesc, ei recurg, ca toată lumea, la serviciile medicului, la ştiinţa chirurgului.

Dar chestiunea comportă şi alte discuţii, pe care le vom dezbate cu altă ocazie.

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 470,10 ianuarie, p. 4]

Mai daunazi stăteam de vorbă cu un funcționar si-mi exprimam regretul că atâția dintre intelectualii oraşului nostru

stST* P " a bS6nța lOT de k litUr8hia duminkaT OmuTs-simțit dator sa dea o explicație şi iată ce mi-a răspuns- Apoi domnule părinte, doar nu vei pretinde ca noi intelectualii să credem la fel cu prostimea. Țăranii pot lua de bune toate câte li ăştk cu stUntăT81f d6Tre HriStoSı d6Spre minunL Dar noi- ăştia cu ştiința de carte, nu le putem crede pe toate"

Interlocutorul meu vroia, cu alte cuvinte, să spună că credința "h aPanfJul mmților reduse, simpliste, primitive. O inteligentă superioara ar gasi in credintă obstacole de netrecut, impedimente muSln Din neferidrel Părerea aceasta s^găse^te la mulți In de obşte se socoteşte că numai „proştii" mai pot crede Este o părere cu totul falsă. Rândul trecut am arătat că între ştiința şi religie nu este nici o contradicție. Astă^ complet ?i ZiCem: ReHgia Şi Şti'in^a nu că s" credincioşi ^ m31 mari o9meni de ?tiinţă au fost profund

într-adevăr, religia creştină are mândria să numere în sânul ei tot ceea ce omenirea a avut şi are mai select si mai înaH T n f ucenicilor lui Hristos îşi dau mâna savanții de primul rnrt Şerțllle Ş1 inteligențele cele mai strălucite. Lăsăm la o parte Bisericii fire au fos^0" ePis CoPilor Preotilor şi scriitorilor msericn, care au fost genii şi dintre care unii - ca Fericitul HpS r S3U fantul Ioan Gură de Aur - au întrecut prin puterea de cugetare pe toți contemporanii lor.

Dar creştinismul numără spirite ilustre din afara ierarhiei £2,"/ăst acesto,a la re,i pa noas« "S -XmS eveiatoare. Astfel, man credincioşi au fost scriitori si poeți ra ante, Chateaubriand, Lamartine, Roche, Goethe ca să nu i amintim decât pe cei de seamă. Ingenunchiați înaintea lui Hristos vedem artişti şi genii ca Rafael, Michelangelo, Titian Rembrandt muzicieni ca Mozart, Haydn, Gluck, Rosfni şi Gounod

" tf Ut Pe ftapanul", zicea odată cineva intrând la Gounod

Entuziasmați aderenți ai Nazarineanului au fost savanți doctorul Marinescu^eWt0r1, ^arac^ayı Ampere, doctorul Paulescu,

Şi Pasteur. Toată lumea cunoaşte vasta sa ştiinţă, experimentele sale celebre, invenţiile sale minunate. Şi în acelaşi timp savantul era un creştin convins. El zicea într-o zi: „După ce am învăţat mult, am revenit la credinţa ţăranului bretan. Dacă aş fi învăţat şi mai mult, aş fi ajuns la credinţa ţărăncii bretone".

în faţa unor astfel de exemple, tot omul de bună credinţă trebuie să-şi facă următorul raţionament: „După părerea generală, oamenii aceştia au fost creierele cele mai luminate ale lumii. Niciodată nu voi avea ştiinţa lor, spiritul lor. Ori, dacă ei au crezut în Dumnezeu şi au crescut ca buni creştini, de ce n-aş crede şi eu?"

într-adevăr pildele acestea au o putere convingătoare fără seamăn.

Toate aceste personalităţi faimoase care au ilustrat veacurile, toţi aceşti oameni gravi, studioşi şi luminaţi n-au crezut fără să ştie ce cred. Ei n-au putut adera la o absurditate. Inteligenţe aşa de sclipitoare, cultivate şi exigente, ca ale lor, n-au putut crede cu ochii închişi, fără a examina doctrina, fără a căuta s-o pătrundă. ^ Şi dacă s-au înrolat în rândurile oştirii creştine, se vede că numai credinţa adevărului i-a adus la aceasta. Ei şi-au dat omagiul credinţei numai după o puternică şi vie convingere. Ce minunată încurajare pentru noi!...

Un scriitor francez povesteşte undeva că la vârsta de 18 ani a ajuns în Paris. Şi într-o zi a intrat într-o biserică, din curiozitate. Aici a văzut îngenunchiat în faţa unei icoane şi rugându-se fierbinte un bătrân venerabil. A întrebat tânărul pe un paraclisier ce trecea pe lângă el: „Cine-i moşneagul acesta care se roagă acolo?" „E domnul Ampere, răspunse paraclisierul. „In fiecare zi vine aici". Răspunsul acesta l-a zguduit pe tânăr. Se ruga în genunchi Ampere, marele Ampere, savantul cu renume mondial!... Şi scriitorul mărturiseşte că rugăciunea marelui savant a făcut asupra lui o impresie mai puternică decât toate cărţile şi predicile. Din ziua aceea a început şi el să creadă şi să se roage.

O impresie asemănătoare trebuie să facă asupra oricui om cu judecată sănătoasă întregul cortegiu de savanţi, genii şi literaţi pe care îi numără religia noastră.

într-o tovărăşie atât de ilustră, cine nu se simte liniştit, întărit, mândru şi încurajat? Când practicăm religia, nu suntem singuri! Ci avem cu noi şi pentru noi pe reprezentanţii cei mai străluciţi ai spiritului omenesc. Cu alte cuvinte, avem sufragiul cel mai preţios al raţiunii şi ştiinţei.

«&?£săti s SXy; *
pasZ'S ca Pasca" -

[*bovina,* an HI, 1943, nr. 476,17 ianuarie, p. 4]

Sunt SAVANȚI NECREDINCIOȘI

de unteLtate 'ProfeÎT. aSCU" at o "nferi"!S a unu, profesor
şi vorifa desPre

a înşirat toate teoriile rarp c î Un Ceas' conferențiarul
nostru *glorcaTm^îL7?mu* k na?terea bietului

să fie pomenite măcar cu titlu deTon'e ' " "U mentau ss*£a£ES5S*z

ateHn^tarFallTc Vremea noasti: si

clatine în convingerile lor refigîoi"să^i^D^ " ^

aceştia care cercetează adevărul nu vor sl aead j' se*Z3*
găsit ca nu există Dumnezeu. De aceea poate ci **ar** fi h, " "
luam şi noi duna dancii" q; ^ Poate ca ar " bine sa ne

fi piatră de poticnire pentm mult^n^ ^ savanților Poate
întâmple. P mulți' ori aceasta nu trebuie să se

au tet prXr^S ÎS1'™ mari oameni de ^

«^Assssjs&îr * •"» -
Eav!rcrr^

nu crede, ^oTndeşte.^' neînteleSe" "££^3^

Dar mulți oameni de știință nu vor să supună rațiunea credinței. Ei nu cred decât în ceea ce văd, adică realității pipăite care se lasă măsurată și experimentată; tot ceea ce nu cade sub simțurile lor, nu există. Pe Dumnezeu telescopul nu l-a descoperit, cerul nu este decât o fantezie, iar bisturiul anatomistului n-a dat nicăieri

Precum vedem, savanții aceştia nu vor sa creadă din motivul că au pretenția că ştiu tot ce-i pe lumea asta. Ei socotesc că în cutia lor craniană încape toată înțelepciunea, toată ştiința, toată lumina. Astfel că, aşa înfumurați şi închipuiți cum sunt, cum ar putea oare crede în realitățile care, pentru a fi înțelese, cer o

„inimă înfrântă, un duh umilit"?

Mulți savanți sunt apoi necredincioşi şi din cauza mimn lor

stricate.

Religiunea este intransigentă şi în altă privința: ea vrea ca trupul să fie supus sufletului. Ea nu impune numai taine, ci şi porunci. Ea sfătuieşte sărăcia, umilința, curăția inimii. Religiunea osândeşte goana după plăceri, poftele senzuale şi depravate. Ea proscrie divorțul, adulterul, desfrânarea - ba mai mult: chiar privirile pofticioase, chiar gândurile rele.

Or oamenii de știință nu sunt numai spirit, ci și came. Au și ei sânge, inimă, simțuri, dorințe... foarte greu de stăpânit. Şi atunci ce fac? Văzându-se împiedecați de religiune în drumul plăcerilor păcătoase, vreau să scape de ea. Şi astfel încep să se convingă pe ei înşişi, să convingă şi pe alții că religia creştină nu se împaca deloc cu rațiunea, că ea e falsă, duşmană omenirii şi contrară programului...

în realitate însă nu rațiunea îi face necredincioşi, a inima, simțurile lor depravate. Ei trăiesc fără credință, fiindcă vor să

trăiască fără frâu.

Odată un învățat avea la masă un mare număr de scriitori renumiți. în toiul conversațiilor veni vorba şi de religiune. Iar la un moment dat, gazda îndrăzni să spună aceste cuvinte: „Domnilor, s-o mărturisim deschis că am avea curajul să fim creştini, dacă l-am avea pe acela de a fi căşti".

Deci vom încheia astfel: sunt o seamă de oameni de ştiinţa care nu vor să creadă în Dumnezeu şi să trăiască după poruncile Evangheliei. Dar aceasta nu dovedeşte nimic împotriva religiunii noastre. Aceştia, atât prin număr cât şi prin calitate, sunt cu mult inferiori savanţilor credincioşi. Dar, chiar dacă numărul şi prestigiul lor ar fi impresionant, necredinţa acestor .oameni nu

“,îî:PsrTXdm ta mândrie şi interes în razui «-

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 500, 14 februarie, p. 4]

Credem numai ceea ce vedem?

suflet nemuritor însă suflat,, i ™ * uegetui. Vorbim de un

viaţi veşnică, «-» o

abia dincolo de mormânt Pp f^mo* i A •' oar^ce începe
înyatl aceste

mântui". «credeţi! Credeţi şi va veţi

rezultateTş^td! ci ***** de

De aceea mulţi Qpmom' * care o anrma religia,

îndatoririle legate de credintare^? no3Stră Pentru a scăpa de
zic: „Noi cred™ t^eTjZemZ^TJ^ **Un pretext Ei**

le“pC?iPăi m5SUra * <**“•“ “ l-rpaceS

“ PUl“ “?* -Io-

nici un temei. Iată cm? ^ ”U aU mCI o înd«Ptâtire,

în jurul soarelui Simţul ne ' - ®dica pământul se învârte

viteză nebună. nemărginitul universului cu o

ne SS S ad6Våru* Nu

lea, un N^d^ şSan^Mare" df "■U" LU?0Vic aI X,V
văzut vreuna din aceste persoane. Noi crM^apoito'Ifî "'-T geografie, Deşi piciorul nostru nu a călcat "A£.falSS

sau în Australia, totuşi suntem siguri că aceste pământuri există, ştim ce râuri le străbat, ce oraşe au, ce bogăţii ş.a.m.d.

Precum se constată din aceste exemple, sunt o mulţime de lucruri pe lume pe care le credem nu din vedere, ci din mărturiile şi verificările altora. Şi, dacă este aşa, atunci de ce n-am crede şi în Dumnezeu care nu se vede şi în sufletul care nu se poate pipăi şi
în viaţa viitoare ce ne aşteaptă?
Dacă ţinem de adevărate mărturiile lui Herodot, ale lui
Stanley său Keppler, de ce nu am da crezare şi mărturiilor lui Iisus Hristos? . .

Dar aşa e lumea. Dacă Biserica, pe baza revelaţiumi divine, învaţă că în iad va fi un foc nestins, oamenii zâmbesc ca la auzul unei' copilării. Dar, dacă astronomul cutare spune că planeta Uranus cântăreşte atâtea şi atâtea bilioane de kilograme, ei cred imediat, de parcă ar fi avut planeta pe balanţă.

Nu este oare aceasta o contrazicere din cele mai mari? Fără îndoială! însă noi înţelegem de ce oamenii de azi nu vreau să creadă decât în ceea ce văd: ptfitru că vreau să se descotorosească de nevăzut. Nevăzutul acesta îi tulbură în păcatul lor, în plăcerile lor. Cine crede în el trebuie să admită puterea lui Dumnezeu, dreptatea lui, trebuie să ducă o viaţă morală, pentru că ştie că are să dea seamă de faptele lui.

Or lucrurile acestea irită, stingheresc; de aceea, pentru a o curma scurt cu ele, nu rămâne decât negarea lor, ignorarea lor. Noi credem numai ceea ce vedem! w

Nu-şi poate nimeni închipui ce periculos şi degradant totodata este acest fel de a gândi. Atâta zicem: vai de poporul acela care nu crede decât în ceea ce vede. în sânul lui se va stinge orice poezie a vieţii, orice elan, orice pornire generoasă, orice gând de jertfă.

Când adevărurile religiunii vor fi tăgăduite^ când oamenii vor socoti că din fiinţa lor nu rămâne decât o mână de stricăciune cuprinsă într-o groapă de doi metri de adâncă, atunci se vor vedea născându-se generaţii feroce, brutale, egoiste, materialiste, ahtiate numai după profituri şi plăceri imediate. Atunci oamenii vor pierde de pe fruntea lor diadema de nobleţă pe care le-o dă caracterul lor de fiinţe spirituale şi vor deveni - cum zicea psalmistul David - asemenea calului şi măgarului din grajd.

Ferească-ne Domnul de astfel de zile! Noi vrem ca oamenii să-şi înalţe privirile din cercul strâmt al lumii materiale şi al vieţii animalice. Să şi le înalţe spre luminişurile idealului, spre zările veşnice. Avem trebuinţă de generaţii care să râvnească după

e n e v o i e s î a c e a s * a

[*Bucovina,* an III, **1943,** nr. 506, **21** februarie, **p. 4]**

CREDEM NUMAI CEEA CE ÎNȚELEGEM?

văd, mai Iste? cSegorie^e^ameS¹/³ dGCât în Ceea ce
creadă decât numai ce înțeleg 6 SUStm Că nu vreau să

mintea⁸omeneascTAşa^m de^pi]d^e ad deV!ar Vri" 8reU de Cuprins o11
ale Sfintei Treimi: Talăl Fiufsi Sfâ^l ^** perSOane
ființă; că Domnul Iisus Hristos *a* fnct a^ațuiesc o singură
adevărat şi Om ade^ttf ^?ra nn" ^ *mp Dum^zeu
fost şi a rămas fecioară şi altele Or o mIT* 3 !!ascut totu?i a
zic: „Aceste adevăruri nu nn fi n i^6 de contemporani
deci nu le putem accepta Noi 6PU rațiunea noastră,

E o conLzkere arCmă- F f n " " f "" Ce în*eleS^!!!
mtr-o mulțime de lucruri fără să le întekgeT^ ^ o01 Credem
de *L* ™ ^obul
ascunde în pământ de scoate din QP ^1C! Ce Putere tainică se
mai gingaşe, rodirile cele mai duld^ ^PU^Ze*Cflorae rele
da fructe otrăvitoare în vrem? ™ bunaoara mătrăgună
pământ şi e udată de aceeaşi ni™; "^U/a Care creşte în acelaşi
gustoase? e3?1 ploaiei da fructe a?a de bune şi de
Alte întrebări: Ce e lumina în esența pi? fo o

q- , *P m* "ignoramus ot i2nor3bimiKr/
la 1848 i-Tifi spu^ăpes?eaoăsutăUdeT d| ^ *Vremea* Revolutiei de
curs de o minută cum cântă o Drim;^¹ lU™ef va Putea asculta în
ce vorbeşte preşedintele Stat^nr **T** T T* oP6ra din **Mila™**,
paradă militară laTokiosi toate ? — 56 celebr^ză o
omul acela te-ar fi tinut de nebun ** Se .miŞte în casă,

folosi aparatul de radio-receptie deşi poate 5 ^ PUtem

unul ,a 0
necunoscut. înlăuntra " nosfru³ S^1- Puțem 21ce că ,răta în
noastră în,âlnim o ^^*3-

din fenomenele vieții obişnuite nu le cunoaştem în esența lor, ci numai după modul lor de manifestare, cum pot pretinde unii să priceapă toate în religie, să pătrundă toate tainele creştinismului?

E o contrazicere!

Da, sunt în religiunea noastră multe taine, multe adevăruri întunecoase, neclare pentru rațiunea noastră. Oricât ne-am frământa creierul nu vom putea pricepe cum poate fi Dumnezeu fără început, cum a fost întruparea Mântuitorului şi altele. Dar asta ne dă oare dreptul să făgăduim adevărurile pe care nu le înțelegem?

Nicidecum! Dimpotrivă, găsim de tot firesc ca în sfera credinței să fie părți dintr-acestea pe care rațiunea să nu le priceapă deplin. Căci tocmai de aceea e „credință", iar nu „ştiință". Dacă în religie ar fi totul simplu şi clar cum sunt adevărurile matematice, atunci n-ar mai fi religie şi eu n-aş avea nici un merit dacă aş primi revelațiile ei.

La drept vorbind, ce merit aş avea dacă aş putea să mă conving aşa de evident despre ființa lui Dumnezeu, despre viața veşnică, cum mă conving că 2+2=4? I se poate oare socoti unui om un merit dacă spune: Eu „cred" că 2+2=4 ? Câtuşi de puțin! Căci altfel nici nu se poate.

Dar este oare merit dacă cred în Dumnezeu, în viața veşnică? Da! - Căci ar putea să fie şi altfel. Aş putea zice: „Nu văd, deci nu cred!"

Deci în religie sunt părți tainice. Trebuie să fie! Fiindcă religiunea e descoperire divină. Ea face parte din sfera supranaturalului, a suprarațiunii.

Totuşi, adevărurile acestea nu sunt deloc mai puțin întemeiate. Noi trebuie să le credem. Trebuie să le credem, pentru a fi consecvenți, logici cu noi înşine, care credem într-o sumedenie de lucruri din viața de toate zilele, deşi nu le înțelegem. In sfârşit, trebuie să credem în misterele credinței fiindcă tocmai credința aceasta constituie marele merit al nostru.

Cine respinge adevărurile de credință pe motivul că nu le poate cuprinde cu rațiunea se aseamănă omului care ar refuza să se încălzească la razele soarelui pe motiv că nu le poate închide toată lumina în... odaie!

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 512, 28 februarie, p. 4]

progres, rațiune stiintă Tar rJl; ~ eugiumi, Ia tot pasul: libertate,
Şi setrâmbițeazl menk.,' făcându-se m^aCSe^l"^" " ^

fa?**> *

ei fericesc astăzi lumea SHinta io A • - en ini... Rezultatele
şi-şi întinde domeniul *peste* tot si îsi în^tTtX^™3 Iaboratoarelo r

incapabilă de cel mai mic efort criHc Se- 3 devine
p e n t ^ v i ^ ' " Ş " n t a - ?Kin t a W
„Ştiința ajunge"- 5 publlcul Paslv ?■ credul repetă:

4ES"r! Vom dowdi Că *"■*
lumină, după adevărl omu^/™^3 " Potole5te «tea după

LH^ ?6 1Umea asta_ E1«
profunzimile cerului. El ar vrea să r/r^ - ma / 'untaiele globului,
Şi de fapt, în veacul din urmă omul ultimele tair>e.
Onoare inteligenței sale' ' descoperiri minunate.

mlretL7Lte. Ştie foa,e' C" 3lât m3i bine! A"ast* <*te un semn al
pe cS omul STnîg '7" eS,e °.«tegorie de lucruri
presus de orice Sunt întrok" 1 cunc^sca mai înainte şi mai

in a"Xtra T ^*5^"akolut

es*e ^7«S, ,?almo«^?-^,ne îndreP*™? Care

sustrage definitiv.316 nU * POt GVlta' de Care nimeni nu se poate

Ei bine, ştiinţa rămâne mută în faţa acestor întrebări. Ea nu le poate lămuri deloc.

Să luăm pe rând disciplinele ei şi să vedem câtu-s de neputincioase în a ne explica problemele despre Dumnezeu, suflet, destin, datorie.

Matematicele ne învaţă cum să calculăm, nu cum să trăim. Fizica şi chimia ne învaţă din ce elemente se alcătuieşte trupul nostru, precum şi fenomenele şi legile lumii materiale. Dar mâine vom muri, şi ce ne vor putea ajuta aceste ştiinţe? Să întrebăm geologia. Ea ne va arăta straturile globului pământesc, aşezate înainte cu milioane de ani, dar ea nu va şti să ne arate originea vieţii noastre. Să întrebăm astronomia. Ea ne va descrie stelele, compoziţia lor, legile lor; ea ne va descrie cerul, dar nu ne va putea spune cum se ajunge la cer.

Şi de vom recurge la cea mai înaltă între ştiinţe, la filosofie, vom ajunge la acelaşi rezultat. Filosofia ne va răspunde prin incertitudini, incoherenţe şi absurdităţi. Ea mai mult agită problemele, decât să le dea o soluţie.

Aducem în sprijinul acestor afirmaţii mărturia unui mare literat, Brunetiere, şi a unui mare ziarist al zilelor noastre, Alexis Carrel.

Cel dintâi scria undeva: „De şase mii de ani, atâtea progrese materiale împlinite de ştiinţă nu ne-au făcut să înaintăm cu un pas măcar în cunoaşterea originii, a naturii şi a scopului nostru pe pământ. Câtă vreme ştiinţa nu va fi în stare să răspundă la astfel de chestiuni, nu va fi decât ceea ce Pascal numeşte o distracţie".

Iar Alexis Carrel, în faimoasa lui carte „Omul, fiinţă necunoscută", constată limitele şi neputinţele ştiinţei. El, medicul, omul de experienţă şi de laborator, afirmă că suferinţa din lumea de azi şi neliniştea şi lipsa de fericire se datoresc faptului că omenirea a pus toată nădejdea ei de mai bine în rezultatele ştiinţei, în progresul material. Toată cartea învăţatului francez nu e deioc un strigăt de alarmă pentru o întoarcere la credinţă, la primatul spiritului.

Ce dovezi ne mai trebuie? Ştiinţa pretinde că poate fi suverana vieţii omeneşti, e o pretenţie neîntemeiată, nejustificată. O pretenţie dezminţită de experienţele noastre zilnice şi de cei mai autentici bărbaţi de ştiinţă.

Nu, ştiinţa nu ajunge! Ea nu ne poate da lumina după care însetăm. Ea nu ne poate întinde cheia marilor probleme care ne

interesează şi ne chinuiesc.

Şi aceasta este prima insuficienţă pe care am descoperit
Celelalte se vor vedea de aici înainte. descoperit.

[Bucovina, an III, 1943, nr. 519, 8 martie, p. 4]

9 ^IN^ŢA NU NE FACE MAI BUNI

P re?nd Un!! oă ?tiin'3 ar a^unSe pentru a ferici viata omenească
că sSa nU_1 deloC întemeiată- în rândul trecut am arătat
ca ştiinţa nu ajunge pentru ca ea nu poate răspunde la întrebările

noastre: dne *w*

să „Ae1SVm" *bunV* ^ inSUfidenţă a <* «te incapabilă

vipîi? «• T adeVăr CUnoscut de tot[1] că răul este o tristă realitate a

jurul noştri[6] ° ^ PUt0r8 ^ 1Um6! Răul Stăpâne?te în noi m

C!ne nU Ş?a dat seama că îndărătul zidului vieţii
de S^liS^d re exterioare, m citadela ascunsă a fiinţei noastre purtăm instinc fele primejdioase, *o* rădăcină tainică
de senzualitate, de orgoliu, de pofte?... Răul... îl purtăm în
oi înşine. El circula m sufletul nostru, se plimbă în membrele
afară F^eW f111 fTM! noStm incendii vaste care izbucnesc în
rara... Este destinul nostru, istoria noastră tragică.

Mai mult. De obicei noi suntem atraşi mai degrab spre rău decât
spre bme Pnv.fi copilul mic. S-a năşit din părinţi tai A S
ToC^siUraHpePJCfaUÎ1LU!jle Cde mai marl a Primit o educaţie aleasă
Totuşi... de mdata ce se trezeşte la viaţă, iată-1 pornit pe o pantă

îllTeS ^ neascultare! sPre minciună, spre plăceri vinovate.

Nu exageram nimic. Există, desigur şi o înclinare spre bine în
^ Dar *sun,* mai pu*g£%S*

seaCor"tr8qlLSVidiU: "T^e0 meliora! PTM^6- deteriora
f . ' a Sfanţul Apostol Pavel mărturisea acelaşi adevăr în
termeni sfâşietori: „Caut să mă înţeleg şi nu pot. Căci nu fac binele
iSt ' 7 xfUl Pe Care_I UraSC- Nenorocitul de mine' "

binele trebufe si n°1 s un!m ^ Spre rău şi Penfru a săvârşi
binele trebuie sa desfăşurăm o foarte mare forţă morală Or
ştiinţa nu ne da, nu ne poate da această forţă morală

Ca sa fac binele trebuie să-l cunosc. Dar stiinta nu-mi soune
morale, ^ a PU"

Ca să fac binele trebuie să-l vreau. Or ştiinţă nu ajunge până la voinţa mea ca s-o înduplece, s-o cucerească.

Ca să fac binele şi să mă feresc de rău trebuie să pot. Ştiinţa nu vine în ajutorul slăbiciunilor mele. Ea nu mă poate opri să nu cad, iar, după ce m-am prăvălit în noroi, nu mă poate ajuta să mă ridic.

Ştiinţa face savanţi. Asta-i treaba ei. Dar ea nu face drepţi, asta nu o priveşte, asta depăşeşte domeniul ei. Ştiinţa este mare, rolul său este glorios, dar domeniul său e mărginit: că porunceşte materiei, dar n-are nici o putere asupra sufletului omenesc.

Să dăm dovezi? Dovezile ne împresoară la tot pasul.

Ce sens moral pot avea matematicile, fizica, chimia? Nici unul! Totul depinde de folosirea ce se face cu dânsele. Ele pot fi bune sau rele, ca fierul care poate fi întrebuinţat pentru a lucra pământul sau pentru a ucide - ca aurul care plăteşte crima sau care răsplăteşte virtutea.

De câte ori nu se văd acte de dezinteresare, de sacrificiu şi de eroism săvârşite de oameni simpli şi ignoranţi!... Şi iarăşi, de câte ori nu se văd indivizi foarte învăţaţi şi foarte depravaţi... Minuni de inteligenţă şi de ştiinţă, ei ascund în comorile lor de cunoştinţe grămezi de stricăciune şi gunoi.

Să privim viaţa din zilele noastre! E plină lumea de şcoli, de universităţi, de biblioteci. Progresele ştiinţifice din ultimul timp sunt considerabile. Dar oare ştiinţa aceasta, difuzată cu surle şi trâmbiţe pretutindeni, i-a făcut pe oameni mai buni?

Cine ar cuteza s-o afirme? Dimpotrivă, s-ar părea că tocmai contrarul e adevărat. Cu cât descoperirile ştiinţifice progresează, cu atât se pare că lumea se face mai rea.

Să ne gândim numai la grozăvia războaielor modeme. Nu că descoperirile ar fi rele în sine! Ferească Dumnezeu să afirmăm aşa ceva. Ci în mâna omului pornit spre răutate aceste descoperiri se fac unelte de pierzare şi ruină.

Nu, ştiinţa nu ajunge. Ea se adresează inteligenţei, raţiunii omului. Ea nu-i stăpâneşte sufletul, voinţa, conştiinţa, caracterul. Ea nu dă şi nu poate da forţa morală. Aşa că putem încheia cu cuvintele filosofului Kant: „Putem fi cultivaţi până în gradul cel mai înalt. Putem fi civilizaţi până la saturaţie; ne lipseşte încă mult până să fim virtuoşi".

Ştiinţa nu ne face mai buni!

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 530, 31 martie, p.4]

sSSSSSSS^®-^
™ ne poate ajuta cu nimic în dramata *Jupl'i* împoîrivL'puterilor

şi zkemcăaitate n™ f suflow"03*ׅ " a"asti ordine de Mei
face fericiţi. ° 3 Pentru no i fiindcă nu ne poate

în această tendStîea^tTmDLăoh ^amant să ajungă fericirea.
obstacol în calea noastră dnniff • °/. §reuta t>- Cel dintâi
rnIJ noastră după fericire este păcatul

loţi oamenii suntem oărătn«; a™».* *1„* U1-

înţepătura Ser1"ii" te pSdu, bo'naV nU »«#«■* îa

muLbS^tsMUnrvStein cf0U omUiUi "*** de
Nimic, dar absolut n m7r P^, PUtea face ea? N™icl
P^tuim, aşa nu poate ştiinţa să ne"^^! œ'!"S* *
AstronoS/pTzka^a^Tă-r' ^ <*« să i Ie dea?
greşeala? Botanica? Niciodată'Un^"113 Cf Dumnezeu l-a iertat
să-l liniştească si nidodaB m . T3nu s-a dus Ia un savant

in wwV'SKfS'"1"cuvintele:
Suferinţawetaperiuîrel'maiîiH"? ?meneS« este suferinţa.
toţi şi peste toZ Ea se JăTe'tet? " Ea domne?ee ^
de osteneală, de foame, de sete de fcfeF?*°?ţ^,chmuiî de boale,
nostru zbuciumat de dorintp j sălăşluieşte m sufletul
toată vârsta şiTtarea de la ie^a'n „f,t(* *■*>**"*« este la
scutit de suferinţă Crucea p rE + i3 mormant- Nimeni nu e

exigă lumea, lacrimile şi susp^nefenu 2 vor sftef * “* Va
Ce vreți sa faca aici ştiința? Nimic sau aproape nimic.

E adevărat că în ultimul timp au progresat o mulțime de ramuri ale științei: igiena, medicina, biologia, sociologia, care au de scop să cerceteze legile după care să se întocmească o viața omenească mai bună, mai lipsită de suferințe.

Dar oare se poate socoti viața de azi mai fericită de cea de acum o sută de ani? Noi ştim mai multă carte decât ştiau strămoşii noştri. Dar oare suntem mai fericiți ca ei? Astăzi se vorbeşte mereu de o problemă socială. Ştiți ce este această problem socială? Este problema suferinței pe care știința nu o poate dezlega. Şi credem că nici nu va dezlega-o uşor. Căci cu cât vor progresa mai mult industrialismul şi tehnica, cu atât şomajul şi mizeria vor spori.

în sfârşit a treia piedică în calea fericirii este moartea.^

Din clipa în care ne naştem, noi nu facem decât să luptăm împotriva morții. Mâncăm, bem, ne îmbrăcăm, la ce? Ca să nu murim. Şi totuşi până la urmă nu scăpăm de moarte. Unul cate unul cădem pe cale, cum se rostogolesc bolovanii în prăpăstii pe

urmele călătorilor prin munți.

Astăzi întrebăm unde ne e tatăl, şi nu-1 vedem. Mame o vom striga pe mama, şi nu va fi. întindem mâna spre frați, prieteni, cunoscuți, şi ei nu răspund: moartea i-a secerat pe toți.

Să vedem acum ce poate face știința în fața morții. Dupa ce a luptat fără noroc cu boala unuia din jurul nostru, ea^ vine şi constată sfârşitul. Mărturiseşte că inima nu mai bate, că trupul se răceşte, că începe să miroase, apoi se retrage pentru a ne lasa singuri, nemângâiați, să plângem cât ne place.

Şi mâine va veni rândul meu, când voi fi pe patul de agonie, la ce-mi va folosi știința? Ea îmi va putea spune din ce e alcătuit trupul meu, după care legi se descompune, din ce specie fac parte viermii ce mă vor mânca... Dar știința nu-mi va putea răspunde la ceea ce voi vrea să ştiu în acel ceas, cu orice chip. încotro ma

duc şi ce mă aşteaptă dincolo de moarte.

Din toate cele spuse până aici se poate trage o încheiere. Știința e rodul inteligenței omului. Ea e bună în sine, folositoare, deci recomandabilă, căci doar însuşi Mântuitorul a poruncit: „Cercetați

şi veți afla". Dar ştiința singură nu ajunge! Ea rămâne mută şi neputincioasă la cele mai mari probleme ale vieții noastre. Ei i se potrivesc cuvintele Scripturii: „Ochi are, dar nu vede; are urechi, dar nu aude; gură are, dar nu vorbeşte".

Şi atunci, la cine să ne ducem ca să primim ceea ce nu ne poate da stiinta? Aceasta vom vedea-o în rândurile viitoare.

[Bucovina, an III, 1943, nr.537, 28 martie, p. 4]

inteLa^NenorocM ^ ^P?", * aflS o ^enă
NTA LUMINEAZĂ
de lume, se trezesc dimineața în a™ 1 31 T.uiui ace?ti lepădați care reîncepe viata ^ u^ în

zdrenturos dintrp rlânci; - A ' - P ^ara bucurii. Un rugăciunea de dimineață CellalH83^*3 SPf ^ăsărit ?i W spune dispretuitori,

o7wșt"uedpa:ite£t^r,gâ îna,n^

dincolo de C e ^ p Ş *
piesa" saZmTuTm? cfsTrepetăsub^ K™ ** ***"** nUmai în se va repefi până la sfârşitul veacurilor" " noŞtnla fieCar0 paS Şi

orbeă?STînatun?nfsiVLflc^ni ^ ™ Crtd în nimic

Iar credincioşii au Darte în nrir A o r"o atmosferă sufocantă.

pe SifnX p£££"* * o Ummă

noSfafâr" eSte marea lumi™ a vieții omeneşti, soarele

•'detâbl^cSemno^ T" ÎŞi pu"e o

aceasta? Care e scopul n o s t ™ * Ve"Im pe lumea

moarte? Ce valoare are viața? P Ce ne aşteaptă după
Sunt întrebările fundamentale ale vieții noash-P ci w i
putem scapa. noastre şi de ele nu

I M!!n,5LVin.o şi "e ajută sS ,e dezlegăm!

competente! - Filozofie,'răspundătuV-^T^certf' ' N" "U SUntem

des'Hnufu"™ dm aCeS,M nU Poate SmuI«e vălul de pe fața

5 ""ti Pavel"

tas^!^bTus"«l?^ ^ *** "-a

„în îndoială «U nSraST"' qUo ^ nescis" adM
nu ştiu". ' murit, încotro mă duc,

Se poate o mai tristă mărturisire ca aceasta?

Ce-mi foloseşte dacă ştiu ce distanţă e de la pământ la soare, dacă ştiu când a trăit Tutankamon, sau din câte bilioane de electroni se compune un milimetru de fir de păr ? La ce folos toate acestea, dacă eu nu ştiu ce e mai esenţial, taina fiinţei mele?

Ei bine, ceea ce nu ne poate spune ştiinţa, nici arta, nici filosofia ne lămureşte credinţa.

Omule, vrei să ştii de unde vii? Află că nu eşti un produs al hazardului, ci opera mâinilor lui Dumnezeu. El te-a creat, El ţi-a dat viaţă, El ţi-a făcut rostul aici pe lume. Vrei să ştii ce preţ are viaţa? Ea are atâta preţ cât valorează dragostea ce-ai închinat-o Creatorului şi grija ce-ai purtat-o sufletului tău nemuritor.

Iar, în ceea ce priveşte soarta ce te aşteaptă dincolo de mormânt, credinţa îţi arată că tu nu pieri ca animalul şi nu te prăpădeşti în neant. Ci, moartea este doar o uşă prin care intri în veşnicie, într-o existentă nesfârşită, unde vei primi răsplătirea faptelor tale.

Iată răspunsurile credinţei! Iată certitudinile liniştitoare ce se desprind din adevărurile religiunii noastre!

Fericiţi sunt cei ce le au şi trăiesc în conformitate cu dânsele! Aceştia nu văd pretutindeni semne de întrebare. Acestora, toate cele ce se leagă de soarta lor pământească apar clare, luminoase, suportabile. Căci credincioşii privesc lumea nu numai cu ochii, ci şi cu sufletul.

Aşa se explică de ce pentru atâţia oameni credinţa care dă astfel de răspunsuri a devenit mai preţioasă decât însăşi viaţa. Nici o mirare deci, că mucenicii vremurilor vechi şi noi au apărat-o cu atâta jertfă şi eroism. Nici o mirare că toate metodele diavoleşti de teroare ale bolşevicilor n-au putut smulge credinţa din sufletul poporului rus.

Sufletul omenesc are trebuinţă de luminile credinţei religioase, aşa cum planta are trebuinţă de raza soarelui, aşa cum vietăţile însetează după aer. Prin urmare, credinţa are cel dintâi avantaj pentru noi, că ne hărăzeşte dezlegarea la cele mai capitale întrebări ale vieţii.

„Neliniştită este inima mea, Doamne, până nu odihneşte întru Tine". (Fericitul Augustin)

[*Bucovina,* an III, 1943, nr.543, 3 aprilie, p. 4]

„ M'am întâlnit deunăzi cu un fost coleg de scoală pe care nu-1 văzusem de multă vreme. Sărmanul... era deznădăjduit' Nu demult se căsătorise. Luase o fată tânără, frumoasă, cinstită, buna, pe care o adora. Dar... vai! Peste cuibul lor paşnic si fericit s-a abatut nenorocirea. A dat o boală nemiloasă peste biata femeie şi: m câteva săptămâni boala a băgat-o în pământ. Coleeul era zdrobit rau sufleteşte. Nu-şi mai afla mângâiere.

DINTA EXPLICĂ SUFERINŢA

„De ce mi-a fost dat să îndur o astfel de soartă?", zicea el. „De ce nenorocirea s-a abătut tocmai peste mine, care trăiam asa de fericit?

ce destinul e uneori aşa de crud şi nemilos?". Şi aşa bietul om nu se mai mangâia, oricâte cuvinte de îmbărbătare'îi adresam.

Fiecare dintre noi suferim. Unul într-un fel, altul în alt fel. Viaţa noastră e un şir neîntrerupt de necazuri şi dureri. Chiar la prima noastră apariţie în lume ne deschidem gura într-un tipăt de durere. Şi lacrimile, pe care începem să le vărsăm atunci, nu se pierd decât in ţărâna mormântului.

Am putea spune că suferinţa este a patra dimensiune a fiinţei omeneşti Dar, ceea ce o face mai grea, mai amară, mai insuportabila, e faptul că suferinţa apare fără sens. De ce suferim? Unde e origina răului ce ne torturează? Şi mai ales de ce pe lumea asta cei bum sunt loviţi, pe când răii, sceleraţii, necredincioşii o duc bine şi prosperă în toate?

întrebaţi ştiinţa, filozofia, nu vă vor răspunde. Ele vor pluti asupra problemei, dar nu vor dezlega-o. Vor fi ca nişte nouri care se plimba plini de apă peste o livadă arsă de secetă, dar care nu lasa un strop de ploaie ca s-o răcorească.

Dar întrebaţi credinţa creştină, şi ea vă va dezlega marele mister al suferinţei. Suferinţa este o ispăşire.

w omul a fost creat nevinovat şi fericit. El n-a ascultat de Ziditorul sau şi, pentru a nu se revolta nepedepsit împotriva ordinei divine pierzând nevinovăţia, a pierdut şi fericirea. Durerea s-a născut din pacat şi noi, fiii lui Adam, ne naştem sclavi ai păcatului si sclavi ai suferinţei. Fără căderea protopărinţilor, suferinţa ar fi 'o enigma şi o învinuire la adresa providenţei. Căci oare cum ar fi putut crea Dumnezeu o fiinţă ca să plângă? Cum ne-ar fi putut lasa însetaţi de toate fericirile şi expuşi la toate nenorocirile?

Suferinţa este o ispăşire. Dar nu numai atât. Suferinţa nu-i numai un eşafod vulgar pe care se pedepseşte omul vinovat. Ea este un altar pe care omul se înalţă, se transfigurează.

Asemenea marilor maeştri care din sfărâmături construiesc temple mărețe, Dumnezeu face din suferință marele mijloc de mântuire a sufletelor. A zis Mântuitorul: „Cel ce voieşte să vină după Mine, să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze". Interpretate, aceste cuvinte vor să spună: „Cel ce voieşte să-şi mântuiască sufletul, trebuie să sufere". Căci suferința este binecuvântatul mijloc de întoarcere la Dumnezeu, de purificare.

Să dăm o pildă. Un copil e bolnav. Mama sa îl ia în brațe şi-l duce ea singură la chirurg să-l opereze. Copilul țipă, respinge mâna medicului, are poftă s-o bată pe mama sa. El suferă... dar e salvat. Cine a făcut aceasta? Inima mamei sale.

Aşa face Dumnezeu.

Noi suntem amenințați să pierim în deşertăciunea lucrurilor trecătoare. Dumnezeu face un semn. Vine suferința şi în ceasul necazului ne aducem aminte de cer, de rugăciune, ne salvăm sufletul.

Noi ne lipim de plăceri, de onoruri, de bogății. Dumnezeu face un semn. Vine boala, se apropie moartea şi atunci ne dăm seama cât de zadarnice sunt toate şi luăm măsuri de îndreptare. O, câți nu s-au convertit în ceasurile de furtună, de cumpănă, de încercare!...

Ați văzut ce face vierul primăvara? El ia cuțitul şi taie ramurile viței care fac ca seva să nu rătăcească prin ele inutil. Via tremură şi lacrimi mari se scurg prin locul unde a fost mutilată. Dar ea nu ştie sărmana că aceasta s-a făcut spre binele ei. Ea nu ştie că viața ei avea nevoie de astfel de dureri, ca seva să nu se irosească zadarnic, ci să se acumuleze în struguri de chihlimbar.

Aşa face Dumnezeu. El trimite suferința care opreşte o viață netrebnică. El asanează, transfigurează şi face ca prin durere spiritul să biruiască asupra răului, sufletul să se apropie de Dumnezeu. Deci suferința, în lumina credinței, nu mai este un sfinx chinuitor, ci ea face evidentă dreptatea şi bunătatea Creatorului față de noi.

Credința ne explică suferința.

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 550,11 aprilie, p. 4]

■ P1C ?r, TMC5Z a zugrăvit odată un prea frumos tablou intitulat „Valea Plângerilor". Tabloul înfățişează în culori vii suferință omeneasca. Intr-o vale împrejmuită de stânci pustii se afla o mulțime mare de oameni înlăcrimați, bolnavi, amărâți- bărbați şi femei, tineri şi bătrâni, regi încoronați şi robi în lanțuri.
1oți au întipărite pe față durerea, necazul, suferința.

Dar iata între nenorociții aceştia stă un bărbat îmbrăcat în veşmânt alb, cu o cruce pe umeri. Este Iisus. El face semn mulțimii sa-1 urmeze. Toate privirile sunt îndreptate spre cruce si spre drumul strâmt şi pietros spre care arată Mântuitorul... Iar mai departe, la capatul drumului se întrezăreşte o grădină plină de nori, strălucind in soare primăvăratec.

E minunat tabloul acesta. E minunat prin valoarea lui artistică dar mai ales, pentru ințelesul lui simbolic. Prin această operă de arta, pictorul francez a vroit să dea expresie adevărului că toti întărire ^ ^ Credm'ă în suflet au parte de mare mângâiere şi

Dacă credința noastră creştinească numai ar explica suferința n-ar face^ mare lucru. Iată însă că ea face mult mai mult: ea mângâie m suferința. Prin ce mijloace mângâie credința? Prin cele doua privelişti pe care ni le deschide înaintea ochilor': priveliştea Golgotei şi perspectiva vieții veşnice. Ce vedem noi pe Goleota?
ImTw*11?"°aa ,maî ^vinovată, cea mai curată, cea mai sfântă şi mai blanda, indurând chinurile cele mai grozave. îl vedem pe Hui lui Dumnezeu batjocorit, răstignit şi ucis. Şi, de pe înălțimea cTMcn Parca 11 auzim adresându-ne cuvintele Prorocului Ieremia: „I nviți voi toți cei ce treceți pe cale şi vedeți de este vreo durere cum e durerea mea".

La privirea acestui spectacol înfiorător simțim cum în inimi m se strecoara un balsam de mângâiere. Da, suferim si noi în lume. Suntem şi noi dezamăgiți, înşelați, loviți. Dar toate acestea m buna parte le meritam. Fiindcă noi suntem păcătoşi, cele mai multe sufennțe sunt plata păcatelor noastre. Dar Iisus.. cu ce a greşit?

FiuL 0^ui? SUnt dUrerile noaStre în asemâTMre « Primite
Suntem saraci. Dar nu ne-am născut în iesle si n-am ajuns să nu avem unde ne pleca seara capul. Ne chinuieşte o boală Dar nu ştim ce e biciul de plumb şi cununa de spini. Suntem trădați,

înşelaţi de cei în care ne-am pus nădejdea. Dar n-am simţit pe obraji balele sărutului lui Iuda.

Ne-am pierdut averea, postul, demnitatea. Poate fi! Dar încă n-am fost umpluţi de scuipări în faţa mulţimii. Şi astfel, prin orice gamă de suferinţă am trece, privind la suferinţele Domnului, un suflu de mângâiere cerească sorbim. O putere tainică ni se strecoară în suflet.

Iisus a suferit înaintea noastră toate şi într-o măsură negrăit mai mare. Dar, când întrezăreşte Crucea Golgotei, omul cel mai zdrobit, cel mai mare dezmoştenit al soartei, respiră mai uşor sub greutatea crucii sale, nu se plânge, nu deznădăjduieşte. Pilda dumnezeiescului Răstignit îl face să surâdă printre cele mai amare lacrimi. Căci nimic nu preţuieşte mai mult ca un mare exemplu.

Toate cuvântările, toate peroraţiile nu vor preţui atât cât a preţuit fapta lui Conde, care, aruncând bastonul de mareşal în rândurile duşmanilor, s-a aruncat el, cel dintâi ca să-l ia îndărăt.

Aşa a făcut Iisus. El a aruncat crucea în mijlocul lumii şi de atunci toate crucile apar mai uşoare, mai suportabile. La puterea exemplului, Mântuitorul a adăugat puterea făgăduinţei.

Viaţa aceasta este o vale a plângerilor, e adevărat. Dar credinţa noastră ne învaţă că ea nu este decât o prefaţă la o altă existenţă. Drumurile acestei vieţi sunt strâmte, spinoase, întunecoase, însă ele duc spre alte zări, mai senine. Aici pe pământ curg râuri de lacrimi, însă ele se varsă în marele ocean al veşniciei.

Iisus a făcut ucenicilor săi această promisiune: „Voi sunteţi trişti acum, dar întristarea voastră se va preface în bucurie". Cine să nu vadă câtă mângâiere cuprind aceste cuvinte?

Dacă pământul ne-ar astupa cu desăvârşire pentru totdeauna în întunerecul mormântului, atunci, desigur, suferinţele noastre ar fi inexplicabile, intolerabile. Dar Mântuitorul ne deschide zările împărăţiei de dincolo şi astfel toate amărăciunile noastre se îndulcesc: „Veniţi la Mine voi toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni".

Asemenea comandanţilor de oştiri care făgăduiesc soldaţilor pământuri după ostenelile luptei, Iisus ne făgăduieşte, după o vreme de încercare, de răbdare şi de credincioşie, o răsplătire veşnică şi o fericire fără margini.

Ferice deci de cei ce cred! Aceia nu sufăr fără mângâiere.

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 556,18 aprilie, p. 4]

Un filolog povestea odată unui prieten o întâmplare interesantă, într-o zi, pe când se plimba printr-un cartier mărginaş al oraşului său, auzi ieşind dintr-un bordei sărăcăcios nişte gemete sfâşietoare. împins de curiozitate, intră înăuntru şi dădu peste o bătrână care se zbătea în chinurile morții. Auzind că a intrat cineva în odaie, bătrâna întrebă abia şoptind: „Domnia voastră sunteți preotul?" - „Nu", - răspunse filologul - „dar vine şi el îndată . — „Atunci rugați-vă pentru mine" — continuă femeia — „ca Dumnezeu să nu-mi ieie sufletul în păcate". învățatul n-avu încotro: îngenunche înaintea patului şi se rugă până veni preotul. - „Dumnezeu să vă răsplătească", îi zise bătrâna. „Acum sunt liniştită".

^ Gândeşte-te prietene, povestea filologul mai departe, gandeşte-te că eu i-aş fi înşirat muribundei tot ce ştiu despre poeții şi filosofii greci, tot ce-am descoperit în labirintul filosofiei. Ce i-âr fi folosit? Toate cunoştințele mele în ceasul acela nu plăteau cât un „Tatăl nostru . Filozofie, cultură, artă sunt lucruri frumoase, dar numai în salon, pe canapea, la o cafeluță aromată, iar nu când simți că moartea a intrat în odaie. (Prohaszka)

Mare adevăr grăia filologul acela!...

Niciodată nu se arată în toată deşertăciunea ei „înțelepciunea lumii acesteia", cum se arată în clipa morții, şi iarăşi, niciodată nu se dovedeşte marele folos, neprețuita valoare a credinței, ca atunci când stăm să pornim pe drumul lung al veşniciei.

Noi murim! Iată un adevăr care n-are lipsă de multe dovezi. Noi murim! Astăzi trăim, ne bucurăm, râdem, facem mii de proiecte de viitor, iar mâine... e posibil să ni se sape mormântul. Mâine un afiş cu chenar negru va vesti lumii că nu mai suntem între cei vii. Moartea este o realitate tristă, dezolantă, oribilă, dar totuşi o realitate.

Dar ce este moartea? O nimicire totală a ființei noastre, o dispariție, o scufundare în neant? O, nu se poate! Filosofii materialişti pot cheltui tone întregi de cerneală pentru a ne convinge că din ființa omului nu rămâne nimic după moarte.

Noi nu putem accepta gândul dispariției totale. Gândurile noastre, dorurile noastre, aspirațiile noastre cele mai înalte mărturisesc că noi nu putem avea soarta animalului din grajd care astăzi trăieşte, mănâncă, se înmulțeşte, iar mâine dispare fără urmă.

Conştiinţa noastră cea mai intimă ne vorbeşte că noi suntem creaţi pentru o altă existenţă, că nouă ne este dat a trăi în veşnicie. Conştiinţa universală afirmă că viciul şi virtutea n-o pot sfârşi în fundul unei gropi vulgare şi că neantul ar fi ultimul termen al responsabilităţii omeneşti şi al justiţiei divine.

Ei bine, ceea ce filosofia nu ne poate explica, ceea ce substraturile noastre cele mai adânci numai o presimt fără s-o ştie, aceasta ne lămureşte credinţa.

Mai întâi credinţa ne învaţă ce este moartea. Moartea este o pedeapsă. Omul cel dintâi, prin păcat, s-a separat de Dumnezeu. Această vină a adus după sine separarea dureroasă dintre trup şi suflet, aşa cum într-o maşină ruptura unui mare resort aduce după sine ruptura celorlalte piese.

Omule, tu L-ai părăsit pe Dumnezeu. Părăseşte-ţi acum trupul, leapădă-1 ca pe o rămăşiţă murdară în pământ pentru ca să facă penitenţă, pentru ca, redevenind praf, să se purifice şi să se pregătească pentru preamărire. Dar nu te teme! Credinţa îţi arată ce te aşteaptă dincolo de mormânt.

Moartea nu este un sfârşit, ci un început! Se aruncă grăuntele de grâu în pământ. Putrezeşte, pare că se pierde. Dar nu e pierdut grăuntele. Ci el încolţeşte, din el răsare o viaţă nouă. Aşa e şi cu noi. Ne prăbuşim într-o bună zi într-o groapă banală şi lutul se va aşterne peste noi. Dar nu vom rămânea acolo. Moartea nu va avea cel din urmă cuvânt. Ci din întunericul trist al gropii ne vom înălţa cândva în aurora unei vieţi noi.

Noi vom învia! Noi vom urma exemplul Mântuitorului Iisus Hristos care a sfărâmat cătuşele morţii, care a făcut ca după umilinţa Vinerii Mari să strălucească biruinţa învierii!

O, sfinte adevăruri ale credinţei noastre! Cât sunteţi voi de scumpe, câtă mângâiere, câtă putere, cât elan şi nădejde revărsaţi voi în sufletele noastre!...

E grea viaţa aceasta, e plină de necazuri, de dureri, de dezamăgiri. Nu face nimic. Noi nu suntem în ea decât pelerini, căci dincolo, în veşnicie, ne cheamă inima unui Părinte bun ca să ne odihnească.

E cumplit de dureroasă despărţirea din cimitir, de soţie, de copii, de prieteni. Răbdare! Va veni ziua când ne vom întâlni din nou.

E sinistru gândul că din toată fiinţa noastră nu rămâne decât o mână de oase şi de putregai. în lături, dezolarea! Pe mormântul nostru va străjui o cruce şi braţele ei vor arăta că nu am dispărut

cu totul, ci doar am plecat într-o ţară îndepărtată, în adevărata noastră Patrie cerească.

Binecuvântată fie deci credinţa! Ea explică moartea, ea mângâie în moarte.

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 566, 2 mai, p. 4]

RELIGIUNEA, TEMEI AL VIEŢII FAMILIALE

Ce frumoase şi binefăcătoare sunt râurile care străbat văile noastre!... Pretutindeni în jurul lor ele înviorează, răcoresc şi fertilizează ţinuturile. Iar râurile îşi au izvoarele în munţii pietroşi şi înalţi, de unde coboară, dând pământului viaţă şi fecunditate.

Ceva asemănător este religiunea. Ea este o culme sfântă de la care coboară râuri de viaţă şi de binefaceri.

Până acum am privit religiunea în raport cu viaţa individuală. Am arătat că ea este indispensabilă şi de mare preţ, fiindcă numai dânsa oferă omului lumină în faţa enigmelor vieţii, mângâiere în suferinţă şi seninătate în faţa morţii.

Dar religiunea îşi revarsă undele sale binefăcătoare nu numai asupra individului, ci şi asupra societăţii. Prima celulă a societăţii este familia. Iar cel mai puternic temei al vieţii familiale este religiunea. Când omul se odihneşte la sânul cald al familiei, între soţia care-l înconjoară cu priviri de dragoste şi între copiii drăgălaşi, e ademenit să creadă că acea fericire intimă pe care o soarbe în căminul său e opera sa, sau că natura a creat acel farmec. Se înşeală!

Fericirea adevărată a vieţii familiale îşi are reazimul în religiune.

In coliba săracului, ca şi în palatul bogatului, toată bucuria o formează o credincioasă tovarăşă de viaţă cu care împărţim bucuriile şi durerile, o mamă devotată şi copiii sănătoşi la trup şi suflet. Aceasta constituie fericirea noastră intimă, cetăţuia care nu trebuie atinsă de nimeni.

Ei bine, oare această cetăţuie nu e zidită de religiunea creştină? Fără îndoială!

Hristos binecuvântează unirea soţilor sfinţindu-o şi aşezându-o pe temelia credincioşiei, până la moarte.

Hristos a inspirat mamelor noastre devotamentul, răbdarea, duhul de jertfă, încununându-le cu un nimb de frumuseţe reflectat din frumuseţea sufletului Sfintei Sale Maici.

Hristos face din copiii noştri fiinţe curate şi dragi, El, care i-a chemat la Sine şi i-a strâns aproape de inima Sa sublimă.

Aşa că necredinciosul care dispreţuieşte religiunea şi o alungă de sub acoperişul căminului său, în realitate, nu face decât să-şi submineze coloanele de sprijin ale întregii sale fericiri.

Vrea cineva să ştie ce datoreşte religiunii viaţa noastră familială? Să privească păgânismul!

înainte de Hristos, în lumea veche, tatăl exercita dreptul de viaţă şi de moarte asupra copiilor, iar femeia, care în căminurile noastre domneşte ca o regină, ca un prestigiu datorat slăbiciunii şi gingăşiei sale, în păgânism era aşezată alături de sclavă.

Să privească mohamedanismul, unde haremul imund ţine locul căminului conjugal. Să privească comunismul, unde căsătoria se încheie cu uşurinţa unui contract de închiriere, unde copiii sunt smulşi de la sânul părintesc şi crescuţi în ţarcuri, ca mieii.

Cine vrea să ştie unde ajunge familia fără religiune să privească veacul nostru descreştinat. Astăzi oamenii, mânaţi de o sete excesivă de libertate, nu vor să suporte nici o constrângere, de aceea ei pretind divorţul fără nici o motivare, adică sancţionarea legală a capriciilor! Astăzi lumea nu mai simte trebuinţa cununiei religioase şi se mulţumeşte numai cu căsătoria civilă, ceea ce înseamnă... familie fără Dumnezeu! Iar acum, pentru unii şi căsătoria civilă constituie o „cătuşă", astăzi se predică de către mulţi practicarea amorului liber, adică asimilarea neamului omenesc cu dobitocia!

Vrea să mai ştie cineva ce însemnează familia din care a dispărut credinţa religioasă? Să privească tineretul! Să socotească nivelul moral la care trăieşte generaţia care va veni mâine să ne ia locul.

Ca duhovnic m-am cutremurat de multe ori în faţa constatărilor pe care le-am făcut în contact cu conştiinţa tinerilor. Şi am ajuns la convingerea că, în afară de religie şi de frânele ei puternice, nimeni nu poate pune stavilă valurilor de ispite ce ameninţă la tot pasul. Fără religie, nu este floare care să nu se vestejească, castitate care să nu se frângă.

Da, e adevărat că, chiar înarmat cu credinţa religioasă, e greu pentru un tânăr să nu cadă. Dar când aceasta lipseşte cu desăvârşire, atunci naufragiul e sigur şi pe urma lui nu se văd decât mame dezolate, Rachele care plâng pe ruinele sufletului copiilor lor pierduţi...

Iar drept încheiere a acestui articol vom da puţină statistică. Un medic german a făcut următoarea socoteală a cazurilor

experimentate de el în vremea unei cariere de douăzeci de ani: Din 342 de familii ruinate prin divorț, 320 trăiau fără nici o practică religioasă. Din 417 tineri nenorociți și decăzuți, numai 12 mai intrau prin câte o biserică. Din 25 copii care îi alungau pe bătrânii lor părinți fără sprijin, 24 erau atei.

Statistica aceasta e concludentă îndeajuns!

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 572, 9 mai, p. 4]

Religiunea și viața socială

Trăim în plin progres material. Natura a fost cercetată în amănunțimi. Știința i-a descoperit toate vălurile de mister și i-a aflat toate legile ce o stăpânesc. Tehnica este regina veacului nostru. Mașinismul, industrialismul au luat proporții gigantice.

Orbiți de acest progres material, mulți oameni din vremea noastră socot că se pot dispensa de tot ceea ce nu ține de ei. Astfel ei zic: „Nu mai este nevoie de religie! Religiunea este o concepție perimată. Ea a fost bună pentru vremurile de superstiție și de întuneric. Dar astăzi ne putem lipsi de ea. Astăzi mai importante sunt știința, tehnica, economia. De ce să ne rugăm lui Dumnezeu pentru pâinea cea de toate zilele, când o putem câștiga prin muncă?"

Seducătoare cuvinte!... Ce folos însă că realitatea le dezminte, arătându-le false și neîntemeiate!...

Starea de lucruri de astăzi din lume ne arată că religiunea nu numai că nu e ceva de prisos, ci, dimpotrivă, un element absolut necesar societății omenești.

Aplaudăm din toată inima progresul vremurilor noastre. Toată admirația noastră față de rezultatele științei; ne uimește strădania ce o depune omenirea pentru a ușura și îmbunătăți viața. Dar cu regret constatăm că fericirea nu se revarsă pe pământ în proporție directă cu eforturile ce se fac pentru a o promova.

Ce dovedește aceasta? Că drumul apucat e greșit. Că temelia pe care se încearcă a se înalță fericirea societății omenești e șubredă.

Ei bine, religiunea reprezintă tocmai temelia cea sănătoasă și puternică a edificiului social.

In ce constă marea valoare a religiunii pentru chestiunea de care ne ocupăm? In faptul că ea formează și întărește sufletul omului. Ori este prea bine știut că sufletul este factorul hotărâtor în viață. De la el pornesc toate.

Religiunea e de preț nemăsurat fiindcă ea propovăduiește marile virtuți care sunt fundamentele oricărei bune conviețuiri. Ea învață dragostea, bunătatea, mila, iertarea. Ea sădește în inimile oamenilor duhul de jertfă, generozitatea, altruismul. Ea întărește sufletul cu podoabele cinstei, ale dreptății, ale onoarei.

Pe de altă parte, religiunea pune stavilă tuturor pornirilor noastre sălbatice și degradante; ea înfierează ura, răzbunarea, lăcomia, poftele animalice, desfrâul.

Cine poate nega utilitatea acestei funcțiuni a religiei din punct de vedere moral?

Tăgăduiți existența lui Dumnezeu? închideți bisericile! Nimiciți din sufletele oamenilor credința în veșnicie, unde cei buni vor primi răsplata virtuților, iar cei răi vor ispăși greșalele lor! Desființați religiunea!

în cazul acesta eu vă sfătuiesc să ieșiți cât mai repede din rândul oamenilor și să vă duceți să vă căutați sălaș prin pustiuri, prin codri. Fiindcă mai bine vă va fi între fiare sălbatice decât între oameni care vor fi pierdut credința religioasă.

Când omul nu are un resort intern sufletesc ca să facă binele și să se ferească de rău, toate tomurile de legi, toate regimentele de jandarmi și polițiști la nimic nu ajută. Când omul nu mai crede în Dumnezeu, nu există putere pe lume care să fie în stare să-i frâneze instinctele sălbatice și viața devine un iad de nesuferit.

Se pot da mii de exemple pentru întărirea acestui adevăr. Dar vom alege dintre toate unul care ne pare cel mai concludent.

Revoluția franceză, între alte obiective^ a avut și pe acela de a stârpi cu totul religiunea creștină. în locul lui Hristos, revoluționarii au declarat ca divinitate „Rațiunea". Bisericile au fost devastate, preoții alungați, calendarul creștin desființat. In Paris, o dansatoare de la Operă simboliza noua religiune.

îmbrăcată în haine albe, ea a fost urcată pe un altar din Notre-Dame, iar în jurul ei mulțimea, încununată cu flori, scotea strigăte de bucurie, dansând și jubilând că în sfârșit s-a terminat cu „superstiția".

Urmarea acestei schimbări care a fost? Că s-a dezlănțuit în țară o sălbătăcie și o cruzime cum alta nu s-a mai văzut. Ghilotina funcționa de dimineață până seara. Călăii nu mai dovedeau cu omorâtul. Tot ce a avut Franța mai nobil, mai frumos, a căzut pradă urii dezlănțuite. Revoluționarii nu mai credeau în nimic, nu se mai temeau de nimic - nu mai respectau nimic! Și astfel de pustiuri și de ruine s-au văzut ori de câte ori s-a încercat să se înlăture religiunea.

Sunt câteva adevăruri elementare şi eterne: o casă nu se poate zidi fără temelie. O plantă nu poate trăi fără aer, fără soare. O societate omenească nu poate propăşi fără credinţa religioasă. Religiunea este fundamentul ei de susţinere, cimentul de legătură, sursa de lumină, de viaţă. Aceasta n-o spunem numai dintr-un interes profesional. O dovedeşte istoria, o confirmă realitatea.

Necesitatea religiunii o ilustrează şi întâmplarea aceasta.

Un senator francez a închiriat o cameră într-un hotel din Paris şi a achitat anticipat 150 de franci. Vroiţi să vă eliberez chitanţă?" întreabă hotelierul. Nu-i nevoie", răspunse senatorul. „Ajunge că a văzut Dumnezeu". Dar d-voastră credeţi în Dumnezeu?" întrebă hotelierul. Fireşte şi domnia ta crezi, nu-i aşa?" Nu, domnule senator, eu nu cred." „Aşa? Atunci, te rog, eliberează-mi chitanţa pentru banii ce i-ai primit."

Senatorul avea dreptate: în omul necredincios nu mai putea avea încredere!

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 578,16 mai, p. 4]

Religiunea, scutul săracilor

într-o revistă a „Bezbojnicilor din Moscova" a apărut o ilustraţie intitulată „Paravanul". Ilustraţia îl reprezenta în mijloc pe Iisus Hristos. Acesta îşi întinde mâna spre partea stângă, unde stă înghesuită o mulţime de oameni nenorociţi: copii ofiliţi de foame, femei slăbite, ţărani gârboviţi şi muncitori murdari, cu feţele înnegrite de cărbuni şi de ulei.

Hristos pare că zice acestor dezmoşteniţi ai sorţii: „Binecuvântaţi-vă suferinţa! Nu cârtiţi împotriva celor ce vă exploatează! Nu râvniţi după un trai mai bun! Viaţa e scurtă şi răsplata vi se va da dincolo, în veşnicie". Dar după chipul lui Hristos se vede un burghez cu burta mare, cu degetele butucănoase, pline de inele-n diamante, cu ceafa groasă şi priviri viclene, în mâni cu un ştreang înfăşurat de gâtul unui proletar ce nu se poate apăra.

Toate acestea însă masa nenorociţilor nu le poate observa, fiindcă Hristos e „paravanul" care ascunde chipul bogatului...

Ce vroia să zică ilustraţia aceasta plină de blasfemie? Că Hristos este un paravan după care se săvârşesc cele mai abjecte abuzuri ale capitalismului împotriva sărăcimii. Că religiunea creştină este

un „opiu" pentru poporul de rând, o unealtă de opresiune şi de robire a marilor mase proletare...

Ce minciună grosolană!... Cum? Religiunea creştină să fie aceea ce pretind bolşevicii? Un mijloc perfid de a înşela sărăcimea şi a o exploata? Numai nebunii Moscovei o pot crede! Căci nu numai că e falsă ilustraţia bezbojnică, ci tocmai contrarul e adevărat: religiunea este cea mai mare binefăcătoare a săracilor, cel mai puternic scut al lor.

Oameni săraci vor fi totdeauna, fiindcă izvoarele sărăciei sunt nesecate: boalele, şomajul, disproporţia între salariu şi trebuinţele traiului, viciile.

Economiştii formulează mii de soluţii pentru asanarea acestei plăgi sociale, a sărăciei. Statele iau multe măsuri de ajutorare a celor oropsiţi. S-au făcut şi se fac îmbunătăţiri simţitoare ale traiului lumii nevoiaşe, prin asigurările de orice fel, prin opere de asistenţă, prin promovarea carităţii publice. Dar oare unde îşi au temeliile toate aceste eforturi ce se fac pentru rezolvarea problemei pauperismului?

în religiunea creştină!

Lumea veche dispreţuia pe cei săraci. Păgânismul a rezolvat problema sărăciei prin sclavie. Fiecare stăpân dispunea de sclavi cum dispunea de dobitoace. Şi, când un nenorocit de sclav devenea bătrân, bolnav sau inutil, stăpânul se debarasa de el cum te debarasezi de un animal, trimiţându-1 la abator sau la iarmaroc. Şi acest procedeu era ceva natural, încuviinţat de legi, aprobat de filosofi.

Seneca zicea: „Sapiens non mi seretur , adică „adevăratul înţelept n-are milă": Iar Cicero spunea că „numai proştii compătimesc pe cei săraci".

Or, în vremea când păgânismul călca în picioare pe cei săraci şi-i acoperea cu dispreţul său suprem, într-un colţ al Răsăritului, în mijlocul unui pustiu, Nazarineanul spunea mulţimilor venite să-L asculte: „Fericiţi cei săraci! Fericiţi cei milostivi!"

A fost o revoluţie! Iisus Hristos prin învăţătura Sa, prin pilda vieţii Sale, care a început într-o iesle şi s-a terminat pe o cruce, a schimbat moravurile, a reabilitat săracul. Iisus a arătat că săracii sunt oameni ca şi noi, fraţi, cu acelaşi Părinte în ceruri, cu acelaşi destin în veşnicie. Şi, dacă sunt fraţii noştri, săracii trebuie respectaţi ca fraţii, iubiţi şi ajutaţi.

Mai mult! Iisus a mers aşa de departe cu dragostea Sa faţă de oropsiţii lumii, că i-a identificat cu persoana Sa dumnezeiască: „Cine a făcut un bine unuia din fraţii aceştia mai mici, Mie a făcut!"

Iată izvorul carității, iată marea transformare ce a săvârşit-o Mântuitorul. Săracii au trebuință de religiune, fiindcă ea este protectorul lor, consolarea lor, înălțarea lor. Religiunea este apoi scumpă săracilor, pentru că ea singură le oferă partea de ideal şi de balsam pentru trudită lor viață.

Poporul de jos duce o existență aspră, grea, dezolantă. Numai religiunea i-o poate îndulci şi ilumina. La şcoala Evangheliei se învață răbdarea, resemnarea, mângâierea. La amintirea atelierului din Nazaret, fruntea plină de sudori a muncitorului se înalță. La picioarele Crucii, cerşetorul cel lipsit primeşte puteri şi poate surâde în mijlocul celor mai amare lacrimi.

In sfârşit, religiunea e necesară săracilor, fiind paznicul cel mai bun al moralității lor. Este lucru ştiut că foarte adesea sărăcia se naşte din imoralitate, din beție, din patima jocului, a lenei, a desfrânării. Cine să remedieze aceste vicii? Şcoala, legile, forța publică? Iluzii! Niciodată scrisul, cititul, constrângerea şi forța n-au făcut convingeri, n-au pătruns la conştiințele omeneşti. Pentru a moraliza, trebuie să vină religia. Religia, care luminează spiritul şi atinge inima. Religia, care atinge resorturile cele mai intime ale omului şi le purifică, le zguduie şi le sfințeşte.

Degeaba se ostenesc calomniatorii Moscovei să discrediteze religiunea. Ei sunt nişte mincinoşi ordinari. Religiunea nu numai că nu e mijloc de încătuşare a poporului de jos, dar ea este cea mai mare prietenă şi binefăcătoare a săracilor.

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 584, 23 mai, p. 4]

RELIGIUNEA E NECESARĂ BOGAȚILOR

Am arătat în articolul precedent că religiunea e necesară săracilor, fiindcă ea este un puternic scut pentru dânşii şi fiindcă ea singură le oferă întărire, mângâiere şi nădejde. Dar nu numai cei umili şi oropsiți de soartă au nevoie de religiune, ci si cei bogați.

Bogații sunt oameni privilegiați. Deşi prin natura lor nu se deosebesc cu nimic de mulțimea de rând, deşi au aceeaşi origine, acelaşi suflet şi acelaşi destin, ei se bucură de o stare privilegiată. In vreme de necaz şi suferință, bogații au parte de belşug şi desfătări. Cei dintâi numai prin muncă aspră şi necontenită îşi câştigă un codru de pâine neagră pe care îl înghit amestecat cu lacrimi şi suspine. Bogații au rezervate în viață numai bucurii,

huzur, plăceri şi măriri. Aceia n-au nici strictul necesar. Aceştia nu ştiu ce să facă cu prisosul.

Dar cine acordă acest favor de a avea pe pământ o soartă atat de fericită? Dumnezeu! Pentru aceasta bogații trebuie să prețuiască religiunea din motive de recunoştință.

Intr-adevăr, bogăția are trei origini: ea poate fi dobândită prin moştenire, prin muncă personală şi prin favorizarea norocului. Ori la temelia acestor tustrele surse stă puterea lui Dumnezeu.

Iată un om îmbogățit prin moştenire. S-a născut din părinți bogați şi la moartea lor s-a văzut deodată în posesia unor moşii întinse, a unor întreprinderi uriaşe, a unui capital imens. Cui datoreşte el această avere? Lui Dumnezeu, fiindcă El fixează fiecăruia dintre noi locul în timp şi în spațiu. Şi omul numai lui Dumnezeu are a-i mulțumi că nu s-a născut într-un bordei de cerşetor sau în odaia mizerabilă a unui măturător de stradă.

Să luăm un om îmbogățit prin muncă personală. S-a zbătut din tinerețile sale, a chibzuit, a muncit din zori şi până-n noapte, şi a reuşit. Acum are case, automobil, bani, de toate bunătățile. Foarte bine! Dar câți nu muncesc!... Câți nu varsă sudori amare ca să reuşească, şi tot nu ajung să strângă ceva!... Insă, dacă cineva s-a îmbogățit prin truda brațelor sale, tot lui Dumnezeu trebuie să-i mulțumească, fiindcă El blagosloveşte munca, şi „dacă Domnul nu zideşte, zadarnic se ostenesc ziditorii".

Şi apoi să luăm un om îmbogățit prin noroc. A intrat într-o tovărăşie, a încheiat o afacere şi a câştigat o sumă considerabilă. Averea i-a venit peste noapte: s-a culcat omul sărac şi s-a sculat bogat.

Ei bine, ce e „norocul", dacă nu mâna ascunsa a providenței dumnezeieşti, dacă nu intervenția neprevăzută a Celui ce toate le rânduieşte?

Pentru toate aceste cazuri, bogatul are nevoie de religiune, caci prin ea aduce prinosul său de recunoştință marelui Dumnezeu, vistier al bunătăților şi izvor al darurilor celor bogați.

în rândul al doilea, religiunea este necesară bogaților, fiindcă ea le este pavăză de apărare împotriva celor două mari primejdii legate de avuție: plăcerile excesive şi egoismul

Când cineva este bogat, când are de toate, când e înconjurat de bunătăți şi confort, el este ispitit să se bucure până la exces şi să facă din plăcere unicul scop al vieții sale.

Ce face religiunea? Moderează aceste porniri excesive. Pune frâu poftelor nesățioase.

Averea nu-i rea în sine, nu-i de condamnat. Numai abuzul legat de ea este păcat. Se poate face o comparație cu rodul viței. Vinul este o băutură excelentă binecuvântată de Dumnezeu. Totuşi el devine periculos când cineva abuzează de el: vinul îmbată, tulbură rațiunea, îl abrutizează pe om, îl îndobitoceşte. Aşa e şi cu averea: ea nu-i un rău, este un pericol.

In fața acestui pericol, religiunea intervine şi zice: „Bogaților! Luați seamă! Dacă faceți din avuție un scop, un idol, dacă vă serviți de ea pentru îmbuibări excesive şi plăceri păcătoase, dacă n-o folosiți pentru slava lui Dumnezeu şi mântuirea sufletului vostm, sunteți pierduți. Averea, în loc să vă fericească, vă va fi mijloc de osândă". Aşa vorbeşte religiunea şi prin aceasta ea avertizează, ea pune frână puternică instinctelor şi abuzurilor.

A doua ispită pentru cei bogați este egoismul. Văzând că toate le merg din plin şi că n-au nevoie de nimeni, bogații sunt tentați să uite pe toți cei din jurul lor şi să se gândească numai la dânşii.

E un lucru oribil! Ce face religiunea? Combate şi înfierează egoismul.

„Bogaților!" zice ea. „Nu fiți cu inima de piatră! Priviți în jurul vostru! Vedeți că orfanii n-au ce mânca, vedeți că văduvele au ochii scăldați în lacrimi şi că în vatra celor necăjiți nu-i un vreasc care să încălzească familiile ce tremură de frig. Aveți inimă!

Fiți oameni! Gândiți-vă că nu e cu dreptate ca frații voştri să se zbată în mizerie şi voi să nu mai ştiți ce să faceți de atâta bine. Alinați suferințele! Ştergeți lacrimile! Ajutorati! Si Dumnezeu vă va milui!"

Şi astfel, apelând la generozitatea inimii, atrăgând atenția asupra nevoilor celor necăjiți, religiunea înfrânge egoismele oamenilor şi face ca torente de binefaceri să se reverse din înălțimi, în văile întunecate ale societății.

Cine ar putea suplini acest rol al religiunii? Nimeni! Fără înrâurirea ei am ajunge la sclavia antică, când unii petreceau tot timpul, iar semenii lor erau asemenea dobitoacelor neînsuflețite.

[*Bucovina,* an III, 1943, nr. 590, 30 mai, p. 4]

Odată un predicator francez făcea următoarea reflexie: „Ce puţini bărbaţi se văd în bisericile noastre!... Dacă şi în cer este tot aşa, atunci înţeleg prea bine de ce Hristos a zis că în împărăţia lui Dumnezeu nimeni nu se căsătoreşte: se vede că bietele femei nu-şi pot găsi acolo bărbaţi!"

Lăsând spiritul la o parte, trebuie să dăm dreptate deplină predicatorului francez. In biserici se văd cu mult mai puţini bărbaţi decât femei. Şi această constatare se poate face nu numai în Franţa, ci şi la noi şi pretutindeni în lume. S-ar zice că religiunea ar fi mai mult apanagiul sexului slab. Ba chiar, pe ici pe colo, chiar se aude vorba că religiunea se potriveşte mai bine cu firea sensibilă, delicată şi visătoare a femeii. Pe când bărbatul, care e chemat să îndeplinească rosturi mai aspre, mai dure, în vârtejul luptei pentru existenţă, nu e atât de avizat la ajutorul ei.

Religiunea este deopotrivă de necesară şi de folositore bărbaţilor şi femeilor. Ambele categorii au acelaşi Dumnezeu în ceruri, acelaşi suflet nemuritor, aceiaşi veşnicie de câştigat. Dar nu numai atât. Religiunea este necesară bărbaţilor şi pentru consideraţiuni speciale.

Este lucru cunoscut că în natură acei copaci au rădăcini mai puternice şi mai adânci, care sunt mai expuşi furtunilor şi care stau pe locuri mai înalte. Acelaşi lucru trebuie să se observe^ şi în privinţa religiunii, această rădăcină de susţinere şi de viaţă a existenţei omeneşti. Ea trebuie să fie reazimul şi puterea acelor fiinţe care stau pe culmile societăţii şi pe care îi bat toate vânturile, toate furtunile. Or aceştia sunt bărbaţii.

1. Bărbatul duce o viaţă grea, zbuciumată, agitată, expusă la nesfârşite primejdii şi ispite. El are datorii grele de împîinit. In luptele sale zilnice el trebuie să fie un erou pentru a salva cinstea, virtutea. Pentru a birui, el are nevoie de religiunea care să-l apere, să-l întărească.

2. Bărbatul este mai uşor abătut de durere. Femeia e trestia care se pleacă dar nu se frânge. Bărbatul este stejarul care nu se îndoaie, - dar care uşor se frânge la bătaia unei furtuni, a unei suferinţe, a unei morţi. Pentru a rezista îi trebuie forţa morală, încrederea şi nădejdea, iar acestea izvorăsc din religiune.

3. Bărbatul are nevoie de religie fiindcă e tată. Să luăm o familie. Mama e credincioasă. Nu se poate spune tot binele pe care îl aduce ea familiei - creşterii copiilor, traiului tihnit al casei.

4. Totuşi, acţiunea maternă nu ajunge pentru formarea morală şi religioasă a copiilor. Dacă mama se roagă şi tatăl nu, mama se duce la biserică, iar tatăl Duminica dimineaţa merge să petreacă, atunci rezultatul educaţiunii, când nu e nul, e dezastruos. Bărbatului nu-i este îngăduit să lipsească de la această operă de zidire sufletească.

5. A fi tată nu înseamnă numai a da viaţă unei descendenţe şi a îngriji să aibă asigurată o succesiune, o existenţă materială. Şi un scelerat poate lăsa moştenitori milionari. Ci adevăratul părinte trebuie să se străduiască să lase copiilor principii sănătoase, moravuri frumoase şi o credinţă tare. însă pentru asta nu ajung cuvintele, şi trebuie fapte, exemple. De unde nu-i, nu se poate lua, şi un tată care n-are credinţă nu o poate da copiilor.

6. Când un copil vede că părintele său nu crede şi nu practică religiunea, la 7 ani se miră, la 10 ani se întreabă, la 15 ani se scandalizează - iar la 20 de ani îşi face din aceasta o armă. în faţa ispitei el va ceda, fiindcă îi va lipsi marea pildă de rezistenţă a celui ce i-a dat viaţă. Iar odată căzut, din fundul prăpastiei morale va putea striga: „Tată! Ţie îţi datorez dezastrul la care am ajuns. Tu m-ai învăţat, dacă nu cu vorba, atunci cu fapta că preceptele religiunii se pot călca, că pornirilor instinctive nu le trebuie nici un frâu. - Te-am privit, te-am ascultat, te-am imitat... şi vai mie! M-am ruinat!" Şi astfel, un tată necredincios este autorul moral al ruinelor fiilor săi.

7. în sfârşit, bărbatul are nevoie de religiune fiindcă el este capul familiei, al societăţii. Să luăm o societate în care femeile sunt credincioase. E mare lucru! Câtă vreme inima femeii e încă necoruptă, totul poate fi salvat. Doctrinele cele mai sceptice şi mai ateiste, profeţii cei mai crânceni ai materialismului şi ai disoluţiei morale nu vor reuşi aproape nimic. Ei vor avea ca inamici femeia, cu acel dar supranatural cu care a investit-o creştinismul. Şi câtă vreme nu va fi închisă gura femeii creştine, împărăţia lui Dumnezeu nu se va nimici pe pământ.

8. Dar să presupunem acum că în aceiaşi societate, bărbaţii sunt necredincioşi. E o mare nenorocire! Pentru că, mai mult decât femeile, bărbaţii au în mâni destinele unui popor. De la ei vin influenţele puternice, orientările hotărâtoare, rezultatele definitive.

9. Raza de acţiune a femeii se extinde numai în căminul familial. A bărbatului se exercită dincolo de cămin, în stradă, în pieţele publice, în cazărmi, în bănci, în tribunale, în parlamente, în toate punctele vieţii sociale.

10. Bărbatul e fiinţa puternică, fiinţa responsabilă. El e capul! Cu cuvântul şi cu pana el difuzează idei. Cu exemplul el formează obiceiuri. Cu votul el fabrică norme, legi. Şi, dacă barbatul e necredincios, el seamănă idei anticreştine, înjoseşte nivelu moravurilor publice şi face legi nefaste. ,

11. Rezumând zicem: un popor valorează atât cat valoreaza bărbaţii care îl alcătuiesc. Şi pentru a înălţa un popor, pentru a-i asigura viitorul, trebuie ca bărbaţii lui să umple bisericile, să se adape din marele rezervor de putere al religiunn. Caci participarea bărbaţilor la viaţa religioasă este barometrul pentru înălţarea sau decăderea unei societăţi.

12. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 602,13 iunie, p. 4]

13. RELIGIUNEA ŞI FEMEIA

14. Religiunea trebuie preţuită de femeie pentru consideraţiuni speciale. Mai întâi dintr-im motiv de recunoştinţă. Religiunea creştină a emancipat femeia, a înălţat-o şi i-a hărăzit locul de onoare pe care-1 ocupă în societatea omenească.

15. înainte de Hristos femeia era înjosită, umilită. Simţindu-se mai puternic şi mai înzestrat de la natură, bărbatul a făcut din femeie o unealtă de plăcere şi o roabă. înainte de Hristos femeia n-avea bucurii, n-avea libertate. Ea nu putea vinde, nu putea cumpăra, nu putea hotărî asupra averii primite din casa părintească, ba, ceea ce este mai trist, femeii i se răpea până şi fericirea de a se bucura de rodul pântecelui său. Este doar cunoscut cum în păgarusm bărbatul avea dreptul să hotărască viaţa sau moartea copiilor şi nu de puţine ori se întâmpla că pruncii slăbănogi şi bolnăvicioşi erau smulşi de la sânul maicii şi aruncaţi la râpă.

16. însă a venit în lume Hristos şi între altele El a adus şi aceasta binefacere, că a înălţat femeia la rangul ce i se cuvine Fiul lui Dumnezeu s-a născut dintr-o femeie şi prin aceasta El a redat demnitatea şi onoarea întregului neam femeiesc. Iisus a fost purtat pe braţele unei mame şi de atunci frunţile suratelor Măriei strălucesc împodobite cu un nimb de raze cereşti.

17. în clipa în care îngerul a rostit cel dintâi „Bucură-te Mane! , lanţurile robiei au căzut de pe mâinile femeilor. Datorita creştinismului femeia se bucură în lume de un privilegiu deosebit. Ea e plăpândă, dar impune stima. Ea e slabă, şi totuşi apare pretutindeni, fără să se teamă că cineva o va lovi sau ruşina.

18. Femeia trece, şi în faţa ei şi cei mai brutali oameni se opresc, tac şi se dau la o parte.

19. Deci religiunea trebuie preţuită de femeie din motive de recunoştinţă. Dar nu numai de asta. Pe lângă faptul că religiunea a redat neamului femeiesc onoarea şi libertatea, ea îi oferă şi un puternic sprijin moral în urmarea destinului său. Prin urmare religiunea trebuie preţuită şi dintr-un motiv de necesitate lăuntrică, sufletească.

20. Două sunt chemările de căpetenie ale femeii în lume: chemarea de soţie şi de mamă.

21. ^ Ca soţie, femeia este inima căminului familial, ajutorul bărbatului. Bărbatul este îndreptat spre îndeletnicirile cele din afară.^ El îndeplineşte rosturi grele, aspre; el luptă, munceşte, suferă. Iar când se întoarce seara obosit şi amărât acasă, lui îi trebuie un zâmbet care să-l întâmpine în prag, o mână care să-i mângâie fruntea, un cuvânt bun care să-i înveselească inima. Acesta e rolul soţiei.

22. Ca mamă, femeia este generatoarea neamului omenesc. Ce chemare sfântă, ce înaltă demnitate!... Să rodeşti din trupul tău viaţă, să faci din fiinţa ta verigă prin care se uneşte trecutul cu viitorul, să modelezi acest aluat care este copilul şi să faci din el o făptură aleasă, curată, sfântă, plăcută lui Dumnezeu şi oamenilor..., oare ce poate fi mai mare pe lume decât această chemare?

23. Sunt puternici regii pe tronurile lor, sunt străluciţi generalii în biruinţele lor, sunt preţioşi savanţii în laboratoarele lor, dar mai scumpă şi mai presus decât toţi este mama.

24. Ei bine, amandouă aceste demnităţi se împlinesc cu mare greutate. Ele cer sacrificii imense, renunţări de fiecare clipă, o răbdare îngerească, o dragoste nesfârşită, o blândeţe fără margini. De unde să scoată femeia aceste virtuţi şi energii? Din religiune.

25. Religiunea creştină înalţă legătura dintre bărbat şi femeie la rangul de sacrament. Prin aceasta se asigură căsniciei indisolubilitate, permanenţă. Prin aceasta credinţa şi devotamentul soţilor întreolaltă cresc şi se întăresc.

26. In religia creştină păstrarea cinstei conjugale şi împlinirea îndatoririlor nu se face numai de văzul lumii, ci dintr-un adânc sentiment de responsabilitate în faţa divinităţii, aşa că toate acţiunile soţiilor pornesc din conştiinţă, sensibilitatea cea mai aleasă a fiinţei omeneşti.

27. Pentru rolul de mamă al femeii, religiunea este un adevărat tonic. Copiii se nasc în dureri grozave, se cresc cu necaz nespus.

28. De aceea, când femeia nu crede în Dumnezeu şi nu se teme de păcat, ea evită copiii fără nici un scrupul, ca pe o povară inutilă şi incomodă. însă femeia credincioasă ştie că naşterea de prunci este o binecuvântare cerească, iar binecuvântările nu sunt refuzate, ci se primesc cu bucurie şi mulțumire.

29. Şi apoi vine educația, cultivarea sufletului copilului. Dacă femeia nu crede în nimic, va lăsa acest suflet plăpând ca un ogor părăsit, în care vor creşte toate bălăriile, pentru ca mai târziu să vadă că din mâinile sale a ieşit un netrebnic, un scelerat. Femeia cu conştiință creştină va face din cultivarea sufletului copilului un adevărat „cult". Şi, când mâna ei sfântă sădeşte aici din bună vreme virtutea, atunci odrasla se dezvoltă ca o floare de trandafir bineplăcută lui Dumnezeu şi binecuvântare pentru oameni.

30. Femeia creştină asigură tihna şi puterea vieții familiale; asigură viitorul popoarelor. Femeia creştină este cel mai mare dar pe care cerul îl face lumii.

31. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 608, 20 iunie, p. 4]

32. Necredincioşii superficiali

33. Până acum am scris despre puterea şi folosul credinței. Am arătat ce este credința noastră creştinească, cât de necesară este ea pentru ființa omenească şi cât de fericit este acel ce o poartă în suflet.

34. Credinciosul cu alți ochi priveşte lumea, cu alt suflet suportă şi biruie încercările vieții, cu alte nădejdi se apropie de moarte. Ferice de cei ce cred!

35. Dar se observă că această credință - scumpă şi folositoare - este apanagiul numai al câtorva. Majoritatea oamenilor este lipsită de binefacerile ei. Cei mai mulți oameni nu cred! De Dumnezeu nu vor să ştie, o carte de edificare sufletească nu citesc, o rugăciune nu rostesc, într-o biserică nu intră.

36. Cum se explică aceasta? Dacă credința este un bun atât de prețios, de ce nu-i căutată de toți? De ce nu o practică toată lumea? Cum se face că pe unii credința îi cucereşte în aşa măsură încât sunt gata să-şi jertfească însăşi viața pentru ea, iar pe alții îi lasă reci, nepăsători, ba chiar duşmănoşi față de adevărurile ei?

37. Cu dezlegarea acestor întrebări ne vom ocupa de acum înainte. E nevoie de o analiză atentă şi amănunțită. E nevoie să-i demascăm bine pe atei şi necredincioşi, să-i arătăm în toată

38. goliciunea şi pustiul lor. - Pentru că nu de puţine ori se întâmplă că necredinţa e privită de unii ca o nobleţă,′ ca o superioritate de spirit. In realitate necredinţa este o nebunie, un neant, o lăudăroşenie zgomotoasă şi goală. Creştinii buni trebuie să vadă asta, ca să se puie în gardă, ca să se facă imuni.

39. Prima categorie însemnată de necredincioşi o alcătuiesc superficialii. Sunt oameni care n-au o convingere religioasă din neglijenţă, din uşurătate. în rândul lor se numără mai întâi tinerii.

40. Să luăm de pildă un tânăr care a sfârşit liceul, care a trecut bacalaureatul şi e gata să se înscrie la universitate. El se crede un savant. A învăţat istorie, chimie, matematici. Ştie ceva latină, franceză, matematici. - Ştie de toate!

41. Tânărul nostru se crede acum o mare personalitate. Ce vreţi? Are pantalonii lungi, a scăpat de sub teroarea profesorilor, a scăpat de nenorocitul de regulament care-i oprea fumatul şi-i prescria tunsoarea numai până la un anumit număr de centimetri. Omuleţul nostru acum e liber, fumează pe stradă, merge cu fetele la braţ, e o personalitate marcantă, un emancipat!

42. Vorbeşte-i acuma de religie, de credinţă! Tânărul va surâde ironic şi dispreţuitor. Religia a fost bună câtă vreme, ca obiect între „dexterităţi", salva prin notele ei totdeauna urcate, media generală. Dar acum junele afirmă că Dumnezeu nu există, că sufletul este numai ceea ce l-a învăţat psihologia, - că credinţa e bună pentru popi şi pentru babe.

43. în realitate ce este? Să fie oare junele convins de temeinicia spuselor sale? Nicidecum! Ci el tăgăduieşte din motive ascunse. Credinţa jenează. Ea pune pe umeri poveri grele, ea tulbură conştiinţa. - Pe de altă parte faţa surâde, cheamă, tinereţea zvâcneşte în sânge, plăcerile ademenesc. Atunci tânărul recurge la o cale comodă: neagă! Neagă totul, ridiculizează totul. Ca un mânz scăpat din ocol, el nu suferă nici o oprelişte, nici un frâu.

44. Să vadă oricine dacă o astfel de atitudine e corectă!

45. ^ Printre oamenii în vârstă care se proclamă necredincioşi găsim mii şi mii a căror necredinţă izvorăşte din acelaşi spirit de superficialitate. Oamenii aceştia n-au cercetat nimic, n-au aprofundat nimic. în copilărie au avut parte de o educaţie religioasă cel puţin incompletă, dacă nu nulă. în timpul studiilor au găsit mai interesant un roman poliţienesc decât o carte de adâncire a adevărurilor de credinţă, şi astfel s-au trezit persoane mature, în chestiunile religioase neavând nici o pregătire, nici o competenţă.

46. însă curios lucru! în vreme ce, dacă nu este pregătit într-o materie, omul evită discuția despre lucrurile pe care le ignoră, ca să nu apară o deficiență intelectuală, în materie religioasă nu e aşa. Toată lumea discută. Ba discută cei mai incompetenți!

47. Priviți numai ce se întâmplă la o sindrofie, într-o societate. S-a adus vorba despre religie. Unul se scoală, şi cu un aer de superioritate ia cuvântul şi discută, critică, ironizează, pozează în ateu.

48. Aceste convingeri negative şi le-a format oare omul din cercetări îndelungate? A ajuns oare la concluzia că Dumnezeu nu există după ce L-a căutat peste tot, pe unde poate fi găsit? Departe de aşa ceva!

49. Necredinciosul neagă ceea ce nu a cercetat niciodată. El vrea să pară interesant. El vorbeşte pentru galerie. Dintr-un spirit de fanfaronadă, el se proclamă mai ateu decât este în realitate. Căci dacă l-ai întreba cele mai elementare chestiuni, de ceea ce constituie fundamentele religiei, vei vedea că el este un cras ignorant.

50. O, dacă ar cerceta oamenii! O, dacă ar înseta de adevărurile sfinte! Dacă ar pune mâna pe cărțile de valoare ale religiei creştine, pe mărturisirile marilor convertiți, pe cugetările marilor gânditori creştini! Cum li s-ar lumina mintea! Cum li s-ar spulbera îndoielile, de parcă ar fi nişte neguri biruite de razele soarelui... Dar aşa, ei nu caută, nu află. - Pătimesc de boala superficialității.

51. *[Bucovina,* an III, 1943, nr. 614, 27 iunie, p. 4]

52. IGNORANȚA RELIGIOASĂ

53. Sunt convins că dintr-o sută de oameni care disprețuiesc religiunea sau o detestă, cel puțin nouăzeci nu o cunosc. Oamenii resping ceea ce nu au cercetat, detestă ceea ce nu au gustat. Deci alta dinte cauzele cele mai obişnuite ale necredinței este ignoranța religioasă. Nu e de mirare.

54. Te cuprinde groaza când vezi cum sunt crescuți bieții copii din punct de vedere creştinesc. De cele mai multe ori se nasc într-un mediu străin religiei. Nu de puține ori într-un mediu ostil. Cresc între un tată care nu se roagă niciodată şi între o mamă care nu are grijă față de dezvoltarea lor sufletească. Trăiesc şi se fac mari bieții copii într-o atmosferă nesănătoasă, zilnic martori la scenele cele mai penibile, la certuri, la vorbe necuviincioase, adesea la

55. violențe. Astfel ei se molipsesc din plin cu deprinderile cele mai urâte.

56. Copiii sunt apoi prezentați la şcoală, dar Dumnezeule!... în ce stare morală!... nu numai că nu au nici o cunoştință despre religie, dar ei au ascultat, au văzut şi au învățat necontenit tot ceea ce religia opreşte şi condamnă.

57. La şcoală preoții profesori de religie se străduiesc cum pot, cel puțin în linii largi, să-i facă pe copii să înțeleagă principalele adevăruri creştine. Dar vai! Copiii ies din şcoală şi intră iarăşi în mediul familial unde aud cuvinte anticreştine şi unde văd pilde în opunere flagrantă cu Legea lui Dumnezeu. Să mai socotim că, la vârsta aceasta, pasiunile tinereții îşi găsesc un tovarăş admirabil în aceste influențe domestice.

58. Şi astfel tineretul nostru se îndepărtează în curând de orice legătură cu religiunea, care îi devine ca o povară insuportabilă pentru vârsta lui. Tinerii se fac indiferenți, necredincioşi, uneori, atei fățişi. Şi, când mai târziu îi întâlnim pe drumurile vieții şi-i întrebăm de ce trăiesc fără religie, ei ne răspund: „N-am credință". Ei ar putea mai curând să zică: „Eu n-am avut-o niciodată pentru că am fost rău crescut. Eu nu sunt creştin fiindcă am fost crescut ca un păgân".

59. Iată un fenomen care se întâlneşte foarte des pretutindeni: nu numai în clasele populare, ci şi în regiunile cele mai înalte ale societății. Oameni sus-puşi în societate n-au credință pentru că n-au avut-o niciodată, pentru că nimeni nu le-a dat-o:

60. Discutam într-o zi cu un om, foarte inteligent, dar foarte necredincios, şi după câteva cuvinte avui curajul să-l întreb: „Să vedem: cunoşti mata religiunea creştină?" - „Desigur!" - „Ei bine, răspunde-mi la întrebarea pe care noi o adresăm copiilor de şcoală primară: ce este taina Sfintei Treimi?". Omul se încurcă şi nu putu răspunde. Atunci i-am zis: „Domnule! Mata nu eşti necredincios, ci ignorant. Mata pretinzi că nu ai credință şi nu cunoşti nici cele mai elementare noțiuni ale credinței. Mai întâi instruieşte-te, şi apoi să stăm de vorbă!"

61. Da, acesta e adevărul: de cele mai multe ori necredința îşi are temeiul în ignoranță. Oamenii sinceri şi cinstiți pot rămâne în această stare? Nicidecum!

62. Este o datorie pentru oricine să nu osândească religiunea fără să o cunoască. Este o datorie ca oricine a avut parte de o educație insuficientă, defectuoasă, să o repare, să-şi umple lacunele. Unii zic: „N-am credință, căci n-a fost cine să mi-o dea!" Nu-i o scuză!

63. Să se puie la lucru! Să câştige singuri ceea ce nu le-au lăsat ca moştenire părinţii.

64. Un intelectual, în aceste vremuri de largă difuziune a luminii, de bogată răspândire a cărţii de tot felul, uşor se poate instrui. Numai să vrea! Trebuie să vrea!

65. Cineva poate avea cultura cea înaltă. Dacă îi lipseşte cultura sufletului, nu se poate socoti desăvârşit. E departe, e foarte departe!

66. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 620, 4 iulie, p. 4]

67. NECREDINCIOŞI ÎNGÂMFAŢI

68. Se zice că Cezar, pe când trecea Alpii, a ajuns într-un sat, nimerind în toiul unor agitaţii vehemente pentru alegerea unui şef. Se opri să vadă spectacolul. Căpitanii care erau în jurul său se mirau: „Şi în aceste locuri mai sunt dispute pentru întâietate". Iar Cezar, oricât de mare om era, le răspunse: „Mai bine să fiu primul în acest cătun din fundul munţilor, decât al doilea în Roma".

69. Prin aceste cuvinte, romanul dădea expresie unui sentiment general al fiinţei omeneşti: mândria. Oamenii au mereu ambiţia să le împuie adevăruri mai înalte celorlalţi. Acest sentiment, prezent în toate domeniile vieţii omeneşti, se manifestă şi în religiune.

70. în domeniul religiunii mândria se manifestă în sensul că mulţi nu vor să recunoască o autoritate superioară care să le poruncească, să le împuie adevăruri mai înalte, norme constrângătoare, discipline severe. Ei cunosc trecutul universului din clipa naşterii lui; cunosc preistoria; au cercetat cu lunetele stelele cele mai îndepărtate; au scrutat cu microscopul structura atomilor; cunosc tainele tuturor combinaţiilor chimice şi multe

71. alte lucruri cunosc.

72. Religia vine pe de altă parte şi susţine lucruri în afara datelor ştiinţei, adevăruri care nu se pot proba cu experienţa, în laborator. Ea vorbeşte despre un Dumnezeu care nu se vede, despre o lume din care nimeni nu s-a întors, despre un suflet pe care nimeni nu l-a pipăit.

73. Ce fac „savanţii" noştri? Ei nu vor să se plece în faţa acestor revelaţiuni. Ele le ştirbesc orgoliul lor de atotştiutori. Atunci oamenii încep â tăgădui. „Nu există Dumnezeu, nu există rai, nu există iad... Totul se reduce la ceea ce se poate măsura, cântări, pipăi"...

74. Şi astfel, îngâmfaţii aceştia nu acceptă nimic. Oricât le-ai vorbi, ei se încăpăţânează şi dintr-o excesivitate de amor propriu, te

75. ironizează şi-ţi *întorc spatele. De Biblie şi de referatele ei* dânşii râd dispreţuitor. Naraţiunea despre crearea lumii şi despre căderea omului în păcat sunt după dânşii numai nişte mituri, iar, dacă le aminteşti despre minunile Evangheliilor, ei spun că ele sunt cel mult figuri retorice care trebuie înţelese în sens alegoric.

76. Un exemplu tipic despre astfel de necredincioşi au fost fariseii de pe timpul Mântuitorului. Oameni plini de sine înşişi, ei se priveau ca singurii stăpâni ai doctrinei adevărate. învăţătură nu vroiau să primească de la nimeni, fiindcă ei socoteau că au monopolizat-o în întregime.

77. Iisus făcea în mijlocul lor minunile cele mai uimitoare. Zădamic! în loc să se lase convinşi de aceste dovezi atât de evidente, ei le interpretau anapoda, eludându-le orice putere. Iisus le explica cele mai frumoase maxime ale Evangheliei sale; fariseii îl acuzau de farsor şi seducător. „Noi suntem discipolii lui Moise şi nu vrem ca Acesta să ne poruncească".

78. Iar în vremea noastră un trist spectacol de necredinţă izvorâtă din trufie ni-1 oferă un filosof de-al nostru. E vorba de un profesor de peste munţi care este un eminent cugetător, dar care în ultimul timp s-a îndepărtat de Biserică şi aruncă la adresa religiunii creştine săgeţile cele mai duşmănoase şi mai incisive. E de remarcat că acest filosof, înainte de 25 de ani, când îşi făcea debutul în filosofie, avea faţă de doctrina creştină aprecierile cele mai elogioase. Acum îl vedem în tabăra adversă.

79. Cum de a ajuns aici? Ce l-a îndepărtat de creştinism? Oare a găsit în învăţăturile lui Hristos lucruri absurde, inacceptabile pentru o minte mai pretenţioasă? Oare religiunea noastră nu i-a putut potoli setea de adevăr?

80. Nu, nu acestea sunt motivele apostaziei filosofului român. Ci cauza înstrăinării sale de Biserică a fost orgoliul. Dându-şi seama că este ceva de capul lui, filosoful nostru n-a mai vrut să accepte revelaţiunea creştină ca bază a sistemului său de cugetare. A vrut să fie original cu orice chip, şi astfel şi-a creat un sistem filosofic propriu, cu un alt Dumnezeu, cu un alt cer, cu un alt destin al omului. Nu că ar fi mai satisfăcător sistemul acesta, ci filosoful n-a vrut să atârne de nimeni: a vrut să fie liber, să „cugete lumea şi s-o creeze încă o dată, de la început".

81. Necredinţa are multe cauze. Una dintre cele mai obişnuite este şi îngâmfarea.

82. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 626,11 iulie, p. 4]

83. De foarte multe ori cauza necredinței este păcatul. Oamenii sunt păcătoşi. Ei se abat de la normele morale, dispreţuiesc poruncile lui Dumnezeu şi trăiesc după bunul plac al instinctelor, al poftelor lor. Păcatul însă nu-i lasă în pace pe cei ce-1 săvârşesc: el îi înspăimântă, le tulbură conştiinţa, îi mustră.

84. Religia vine şi aţâţă mai rău focul. Ea vorbeşte despre un Dumnezeu atotştiutor, căruia nimic nu-i rămâne ascuns. Vorbeşte despre o responsabilitate severă a faptelor, despre o judecată înfricoşată, despre chinuri îngrozitoare care vor dura în etern.

85. Aceste adevăruri sunt usturătoare, neplăcute şi incomode pentru inima păcătosului. Atunci ce face omul ca să scape de sub teroarea lor? Le contestă, le neagă!

86. „Zis-a cel nebun în inima sa: Nu există Dumnezeu".

87. Băgaţi bine de seamă! Ateul psalmistului n-a zis „în cugetul său" că nu există Dumnezeu. Adică el n-a aflat argumente raţionale pentru tăgăduirea Fiinţei supreme. Ci a zis în „inima" sa, ceea ce înseamnă că necredinţa lui era o dorinţă, nu o convingere.

88. Tot aşa fac şi mulţi necredincioşi din vremea noastră. Ei ar dori să nu fie Dumnezeu, ar dori ca Fiinţa divină să fie o himeră. Aceasta pentru ca domnia-lor, să poată fi stăpâni pe destinul lor, să nu aibă a răspunde nimănui de faptele lor, să nu mai fie cineva care să-i judece şi să-i pedepsească. Asta o doresc din toată inima.

89. Este o cale comodă, uşoară. însemnează să scapi de orice jug, de orice constrângere. Ce să te mai încurci atâta cu conştiinţa, cu scrupulele ei? De ce să-ţi interzici plăcerile vieţii? Tăgăduieşti ...şi pace!

90. Păcătoşii sunt ca acei oameni, care temându-se noaptea când merg pe drum, caută ca să-şi facă curaj. Oamenii sunt vinovaţi. Chinurile veşnice îi tulbură. Ei nu pot suporta greutatea crimelor lor, nu pot suferi enormitatea pedepselor pe care le presimt. De aceea, pentru a-şi face curaj, îşi ascund frica în haina falsă a bravurii şi a impietăţii. „Zis-a cel nebun în inima sa: Nu există Dumnezeu".

91. Un exemplu clasic despre o astfel de atitudine ni-1 oferă „Faptele Apostolilor".

92. Apostolul Pavel propovăduia pe Hristos înaintea guvernatorului Felix. Guvernatorul îl asculta cu plăcere. Dar când apostolul a început a vorbi despre neprihănire, despre înfrânare şi despre judecata viitoare, Felix s-a înspăimântat şi a zis: „Du-te

93. de astă dată! Te voi chema cu alt prilej să-mi mai vorbeşti". Fireşte că nu l-a mai chemat niciodată.

94. Vedeţi! Câtă vreme credinţa s-a adăugat raţiunii, ea era bună, plăcută, acceptabilă. Dar când a început să se amestece în treburile vieţii, în chestiunile inimii, omul n-a mai vrut să creadă. De ce? Pentru că îl incomoda. Felix avea trei concubine şi trăia o viaţă plină de dezmierdări. De aceea el nu-1 putea asculta pe apostol. Dacă ar fi trăit virtuos şi nevinovat, nu l-ar fi concediat pe Pavel.

95. Astfel, necredinţa este de cele mai multe ori un copil al păcatului. Ea este un defect de inimă, nu de creier.

96. Dacă matematicile se bucură de o evidenţă incontestabilă, de un consens unanim, este pentru că nici o slăbiciune omenească nu este contrazisă de dânsele. Când geometria bunăoară ar avea consecinţe morale şi ea ar deveni o temă contestată.

97. Dacă religiunea n-ar propovădui decât adevăruri abstracte, inofensive, indiferente simţurilor, fără nici o legătură cu pasiunile oamenilor şi cu amorul lor propriu, necredincioşii ar fi foarte rari. Dar aşa... religiunea are duşmani fiindcă este duşmana păcatului şi a slăbiciunilor omeneşti.

98. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 632,18 ilie, p. 4]

99.
100. ÎNDOIALA RELIGIOASĂ

101. Arabii au o minunată legendă despre plânsul Saharei.

102. Când în nopţile înstelate adie vântul peste pustia nemărginită, mişcând miliardele de firişoare de nisip, atunci se aude ca un vaiet prelung, străbătând văzduhul.

103. Auzi! zice conducătorul caravanei. Pustia plânge! Se tânguie că a devenit stearpă, neroditoare. Plânge după grădinile înfloritoare, după câmpiile de grâu legănate de vânt, după poamele gustoase pe care le avea odinioară, înainte de a se fi făcut pustie, arsă, seacă şi fără viaţă."

104. Suflete arse şi pustii au şi oamenii necredincioşi. Se poate ca aceştia să se arate pe dinafară fericiţi, împăcaţi cu sine înşişi, de parcă totul le-ar fi în bună rânduială. Dar, de îndată ce am căuta mai la adânc am găsi că sufletele lor plâng după florile vestejite şi după bucuriile apuse ale credinţei pierdute.

105. O mare parte din credincioşi au ajuns la starea aceasta de uscăciune sufletească fiindcă se îndoiesc de adevărurile religiunii. Nu este totdeauna rău să te îndoieşti asupra unui lucru.

106. Dimpotrivă, de foarte multe ori, e bine. Tragi la îndoială spusele cuiva, eziți în a da crezare unui adevăr nou pentru a nu te înşela şi pentru a-ți rezerva dreptul să cercetezi, să afli certitudinea dorită.

107.în materie religioasă îndoiala, la fel, poate fi un lucru bun. Dar aceasta numai atunci când ea este doar o stare de provizorat, un preambul al credinței, numai atunci când omul pune pretutindeni semne de întrebare, ca mai târziu, după cercetări şi aprofundări, să-şi poată da toată ființa sa adevărurilor descoperite.

108.Aşa s-au îndoit un Toma, un Augustin, un Giovanni Papini. însă de obicei, în viața de toate zilele, îndoiala religioasă este o adevărată calamitate. Ea constituie o stare de permanentă indolență sufletească, un pretext comod pentru a călca legea morală.

109.Ce-şi zic oamenii? îşi zic cam acestea: „Nu e nimic sigur din ceea ce spune Biserica. Dumnezeu este o ființă invizibilă. Sufletul nu se poate pipăi. Că va mai fi existând o viață, asta e problematic, fiindcă nimeni nu s-a întors din veşnicie ca să ne confirme realitatea ei. Nimic nu se ştie cu siguranță. Deci: să bem, să mâncăm, fiindcă sigur e că într-o zi vom muri".

110.Cine să nu vadă cât e de interesat acest calcul? Aşadar te îndoieşti de toate ca să poți să-ți faci de cap!... Pui în discuție toate adevărurile religiunii, pentru ca să n-ai a pune frâu pornirilor instinctive!... îți convine nesiguranța, întunerecul, ca să poți păcătui!...

111.Omule! Fii rezonabil! Nu vrei să accepți cuvântul autoritar al Bisericii? Tragi la îndoială spusele ei? Nu te complăcea în această stare! Caută să ieşi din ea! Cercetează! întreabă! Frământă-te!

112.Dacă nu crezi Bisericii, Scripturilor, preoților, întreabă natura, istoria, întreabă-ți conştiința, cheamă ca martori oamenii mari ai trecutului, spiritele luminate ale omenirii şi vei găsi leac pentru boala îndoielii tale! Caută şi vei afla! Bate şi ți se va deschide! Căci pentru un om, care se pretinde cult, nu-i admisibil să nu caute să iasă din nedumerire, să nu afle lumină la întrebările cele mai

113. capitale ale vieții.

114.Dar să admitem, prin imposibilitate, că cineva,^ oricât s-ar strădui, nu reuşeşte să ajungă la o certitudine fermă în materie religioasă. Oare în această stare de nesiguranță e lucru cuminte să trăiască de parcă nu ar fi nimic adevărat din ceea ce spune

115. religia? Câtuşi de puțin!

116.Ci un om înțelept îşi face următoarea socoteală: „Eu nu ştiu dacă există Dumnezeu, judecată, rai, iad. Totuşi trăiesc ca şi când

117. ar exista. Căci, dacă sunt moral, iar dacă după moarte nu va fi nimic din ceea ce spune religia, n-am ce pierde. Iar dacă există, atunci n-am decât de câştigat. Pe când, dacă, îndoindu-mă, sunt bețiv, desfrânat, necinstit, răzbunător şi criminal şi mor în această stare, e rău. Dacă nu există Dumnezeu şi veşnicie, nu m-am procopsit cu nimic de pe urma vieții mele ticăloase. Dar dacă există, atunci ce mă fac? Atunci vai mie! Am pierdut totul, m-am nenorocit pentru eternitate."

118. O, de şi-ar face socoteala aceasta cât mai mulți!...

119. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 638, 25 iulie, p. 4]

120. CREDINȚA TREBUIE DORITĂ

121. Până acum am arătat care sunt foloasele, avantagiile credinței şi care sunt cauzele pentru care oamenii nu cred.

122. In urma celor spuse până aici este o obiecțiune pe care o auzim adesea răsunând în urechi. Pentru a se dispensa de a practica religiunea, mulți se scuză în felul următor: „Dar ce să facem dacă nu avem credință? Bucuroşi am vrea să credem. Sunt clipe, sunt întâmplări în viața noastră când necredința o simțim ca o durere negrăită arzându-ne inima — dar n-avem ce face. Când copiii se roagă cu ochi strălucitori, când stăm în fața mormântului deschis în care zace unul din cei scumpi ai noştri, când vedem cu câtă bucurie lumea se duce Duminică la biserică, atunci suspinăm şi zicem: ce bine-i de aceştia! Cum am vrea să credem şi noi!... Numai că Dumnezeu nu ne-a dat această fericire".

123. Oare este îndreptățită această scuză şi această tânguire? Nicidecum! Desigur, credința este un dar al lui Dumnezeu. Dar ea este totodată şi opera omului. Şi în ceea ce atârnă de Dumnezeu, El are de grijă să o sădească în fiecare inimă. Ca să încolțească însă credința, să crească şi să aducă rod, aceasta este datoria omului.

124. Sunt multe mijloace prin care credința se poate cultiva. între acestea, cel dintâi este dorința: pentru a putea crede, trebuie să dorim credința. Dar se pune întrebarea: oare poți dori un lucru pe care nu-1 cunoşti? Căci doar zice adagiul latin: „Ignoti nulla cupido", adică spre un lucru necunoscut nu poți simți nici o plăcere. Când nu cunoşti adevărul religios, este posibil să-l doreşti? Da, este posibil!

125. Afirmăm cu toată certitudinea că nici un creştin nu este cu desăvârşire ignorant în chestiunile credinței. Educația primită

126. în casa părintească, instrucția din şcoală i-au servit oricui măcar elementele adevărului religios. Fiecare creştin are deci suficiente temelii în inima sa pe care să poată înălța edificiul credinței şi zice undeva Bossuet: „Când iubeşti ceea ce ai început să cunoşti puțin, dragostea face să cunoşti mai desăvârşit".

127. Deci oamenii trebuie să aibă interes, dragoste pentru chestiunile religioase.

128. Dar oare merită ele să fie dorite? Da, fără îndoială! De credință depind veşnicia noastră, demnitatea noastră, securitatea noastră

129. în mijlocul societății.

130. Veşnicia. Dumnezeu există. Noi avem un suflet. Mâine vom muri. Or mâine vom închide ochii, cum vom putea accepta că vom rămânea aruncați pentru totdeauna între cei patru pereți ai mormântului? Cum să credem că ne prăbuşim în neant? Vai nouă de vom suprima gândul în nemurire!

131. Dacă Dumnezeu a fost uitat, dacă sufletul nostru a fost neglijat, dacă religia n-a însemnat nimic în viața noastră, dacă credința a fost socotită ca o cantitate neglijabilă... ce cumplită trezire va fi, ce surpriză, ce îngrozitoare dezamăgire!

132. De credință atârnă demnitatea noastră. „Natura omenească îl cunoaşte pe Dumnezeu", zice Bossuet, „şi iată, numai prin acest fapt animalele rămân mai prejos până la infinit". Adânci cuvinte! Fără credință, noi nu numai că nu suntem creştini, dar nu suntem nici oameni.

133. A trece ca o turmă, cu ochii fixați în pământ, şi a tăgădui restul, asta înseamnă oare fericire? Nu, asta înseamnă a înceta de a fi om. Dacă nu avem credință, noi înjosim demnitatea noastră de ființe spirituale.

134. în rândul al treilea, fără credință noi compromitem securitatea noastră în mijlocul societății. Zic unii: „La ce bun să ne preocupăm de chestiunile religioase? Sunt alte lucruri care interesează".

135. Să avem iertare! Nimic nu-i mai important pe lume ca adevărurile religioase. Căci totul se reazemă pe ele: cinstea, moralitatea, onoarea familiilor, respectul proprietății, justiția, ordinea între clasele sociale, pacea.

136. Bine a zis cândva Schiller: „Când la un popor se clatină credința religioasă, nu se clatină numai ea. Ci, odată cu credința se zguduie toți stâlpii de susținere ai societății". Deci nimeni n-are voie să zică: „asta nu mă priveşte. Eu mă abțin. Eu nu sunt nici contra religiei, nici pentru ea".

137. A se abține înseamnă a unelti. A fi neutru echivalează cu o

138. trădare.

139. Fiind aşadar credinţa atât de importantă, atât de necesară vieţii omeneşti, ea merită să fie dorită. Prin urmare, cine n-are credinţă să folosească acest mijloc care e cel dintâi: s-o dorească!

140. *[Bucovina,* an III, 1943, nr. 645,1 august, p. 4]

141. CREDINŢA TREBUIE CĂUTATĂ

142. Este minunat de frumoasă pilda Evangheliei cu oaia cea pierdută. Un păstor are în seama sa o sută de oi. într-o zi pierde una. Ce face el? Lasă pe cele nouăzeci şi nouă şi merge s-o caute pe cea pierdută. Aleargă zi şi noapte, cercetează toate locurile şi n-are odihnă până n-o află. Iar după ce a aflat-o, o pune pe umeri, o duce acasă şi, chemând prietenii şi vecinii, le zice: „Bucuraţi-vă împreună cu mine! Am aflat oaia cea pierdută".

143. O, dacă ar urma această pildă oamenii din vremea noastră!... Ce bine ar fi pentru ei!

144. Ei au nouăzeci şi nouă de oi cu grijă păzite în staul: au avere, au plăcerile, au măririle, au ştiinţa, au sănătatea.

145. Dar unde-i oaia cea de-a suta? Unde le este credinţa religioasă?

146. Au pierdut-o demult! N-o mai au!

147. Ce trebuie să facă în cazul acesta? S-o caute!

148. Ce este de luat ca adevăr din religia creştină? Iisus Hristos a fost numai un mare om, un mare filosof sau a fost Dumnezeu? Oare din întâmplare s-au convertit neamurile la o religiune aşa de aspră, aşa de contrară pornirii lor omeneşti, la o religiune care opreşte desfrânarea, mânia, răzbunarea, la o religiune care propovăduieşte blândeţea, umilinţa, iertarea şi iubirea vrăjmaşilor?

149. Cum de se menţine Biserica creştină de atâtea veacuri, când în vremea aceasta de două mii de ani atâtea s-au schimbat pe pământ şi atâtea aşezăminte au pierit?

150. La aceste întrebări cei mai mulţi dau din umeri şi nu pot răspunde: „Ne îndoim! Nu ştim!".

151. Dar noi îi întrebăm: „Creştinilor! Ce-aţi făcut ca să aflaţi adevărul? Ce-aţi întreprins ca să ieşiţi din starea de îndoială? De douăzeci, de treizeci de ani, ce măsuri aţi luat ca să risipiţi nedumerirea?"

152. Chestiunea e mai mult decât serioasă, e gravă. Religiunea se ocupă cu viaţa voastră. Se îngrijeşte de viitorul vostru, de soarta voastră. întrebăm încă o dată: Ce aţi făcut pentru cunoaşterea

153. ei? Atâta vreme ați pierdut cu afacerile, cu plăcerile, cu grijile de hrană şi de îmbrăcăminte. Câte ceasuri ați folosit pentru aflarea adevărului religios? Ați citit atâtea romane proaste şi frivole. Ați înghițit atâtea pagini de literatură ieftină. Dar câte cărți de edificare şi de documentare creştină ați citit?

154. Nu e consecvență! Nu e rațional, nu e logic! Când spiritul nostru se dăruieşte cu atâta risipire pentru toate fleacurile, nu-i admisibil ca în problemele cele mai vitale ale destinului omenesc să nu afle nici o plăcere. Inconsecvența aceasta trebuie să înceteze. Când cineva are nenorocirea să fi pierdut credința, trebuie s-o caute. Şi oricine caută, găseşte.

155. Să cugetăm puțin. Credința noastră are un trecut. In trecutul acesta avem înaintaşi care au trăit şi au murit în credința creştină, înaintaşii aceştia au fost oare nişte proşti, nişte naivi? Câtuşi de puțin. între dânşii găsim exemplarele cele mai de elită ale omenirii: sfinți, filosofi, savanți, oameni mari. Cum ar putea să fie minciună o doctrină care a fost acceptată şi trăită de spirite aşa de înalte? Cum n-ar merita aprobarea noastră o credință cu rădăcini aşa de vechi, care ajung până-n adâncul a nouăsprezece veacuri?

156. Mai sunt şi alte argumente. Religiunea noastră are temelii de nezdruncinat. Ea are monumente care merg nu numai până la Hristos, ci până la originile Lui. Ea s-a legiuit printr-o serie neîntreruptă de acte supranaturale, prin semne miraculoase, cu o amprentă neştearsă în istoria popoarelor. Ea are o concepție serioasă şi profundă despre lume şi viață. Are o morală superioară care *a* transformat şi transformă mereu inimile omeneşti. Religiunea noastră are un țesut atât de puternic şi de viu, încât toate forțele ostile de-a lungul vremurilor nu l-au putut destrăma şi nimici.

157. Iată temeliile credinței. Ele trebuie căutate. Trebuie săpat în jurul lor pământul uitării şi al indiferenței şi aceste temelii vor ieşi la iveală luminoase, puternice, tari.

158. Acum se pune întrebarea unde trebuie căutat adevărul religios? în cărți! Mai întâi Scriptura, apoi celelalte. Bibliotecile şi librăriile sunt pline de lucrări în care argumentele credinței sunt dezbătute pe larg, demonstrate, mărturisite.

159. Adevărul religios mai trebuie căutat apoi în biserici, în ascultarea cuvântului lui Dumnezeu. Preoții sunt organele autorizate ale adevărului. Ei nu etalează părerile lor, înțelepciunea lor, ci, ei vorbesc în locul lui Dumnezeu, lucrurile descoperite de sus, cuvintele vieții de veci.Meargă lumea să-i asculte! Meargă să consulte pe cei ce sunt în măsură să o servească.

160.Când oamenii sunt bolnavi, se duc la medic. Când au o afacere încurcată, se duc la avocat. Pentru chestiuni băneşti, aleargă la bancă. Pentru a cunoaşte religiunea trebuie să meargă la biserică, să asculte preoţii.

161.Mulţi au pierdut credinţa. S-o caute şi o vor găsi!

162. *[Bucovina,* an III, 1943, nr. 658,15 august, p. 4]

163. CREDINŢA TREBUIE PRACTICATĂ

164.Sfârşind seria aceasta de articole încheiem zicând că, pentru a avea credinţă, trebuie practicat şi puţinul de credinţă pe care-1 are omul.

165.Mai dăunăzi, căutând ceva prin podul casei, am dat peste o carte de trigonometrie, un fost manual de şcoală, pe când eram elev de liceu. înainte de a deschide cartea, 'mi-a venit o idee: să încerc să văd dacă mai pot dezlega vreo problemă din manual. Mă uit eu la o problemă, dau să-i prind firul, dar când colo... nu numai că n-o putui descurca, dar aflai cu uimire că pierdusem orice noţiune de trigonometrie. „Sinus", „cosinus", „tangens", „logaritmi , toate acestea cuvinte nu-mi mai spuneau nimic.

166.Auzi, domnule, să fi uitat aşa de radical o materie care îmi plăcea prin şcoală şi la care luam note mari!... Da, am uitat! însă, cugetând mai bine asupra acestei regretabile descoperiri, mi-am explicat îndată faptul. Am pierdut orice noţiune de trigonometrie, pentru că de atâta amar de vreme nu m-am ocupat deloc cu acest ram al ştiinţelor matematice. De când am sfârşit clasa a şasea de liceu, n-am mai citit un rând din manual, n-am mai exercitat rezolvarea nici unei probleme. Desigur că nu aşa avea să fie situaţia dacă exercitam materia trigonometriei şi mă ocupam cu ea încontinuu.

167.Tot aşa stă chestiunea şi cu credinţa religioasă. Mulţi se plâng că nu au credinţă, deşi ar dori să aibă şi să se împărtăşească şi ei de binefacerile ei. O cauză de tot importantă a acestei lipse este că oamenii aceştia nu practică, nu cultivă puţinul de credinţă pe care-1 mai au.

168.Este un adevăr vechi de când îi lumea şi verificat de mii de^ experienţe: dacă nu te ocupi de un lucru îndeaproape şi neîntrerupt, îl uiţi, pierzi orice familiaritate cu dânsul.

169. ^ Dacă un violonist nu face exerciţii zilnice pe instrumentul său, pierde nu numai sensibilitatea degetelor ci chiar şi gustul

170. pentru vioară. Dacă cineva stă în străinătate mai multă vreme şi dacă nu aude decât grai străin, observă de la un timp că a uitat o sumedenie de cuvinte din limba sa maternă, ba, dacă şederea e îndelungată de tot, ajunge până la urmă ca omul să nu mai poată vorbi în limba sa.

171. Aşa fiind, oare cum să nu pierzi gustul pentru lucrurile credinței, oare cum să nu te înstrăinezi de acest bun al sufletului, dacă de atâta vreme nu te-ai ocupat cu el şi n-ai practicat obligațiunile pe care ți le impune?

172. Pentru a avea o credință vie, neclintită, capabilă să reverse în suflet tot noianul de haruri şi binefaceri, creştinul trebuie s-o trăiască, s-o cultive. Or cel mai nimerit mijloc pentru această cultivare şi trăire a credinței este împlinirea îndatoririlor religioase.

173. în primul rând vine rugăciunea zilnică. Iată hrana cea mai potrivită pentru viața religioasă, iată untdelemnul care menține vie flacăra credinței: rugăciunea. Să nu începi ziua şi să n-o sfârşeşti, până nu-ți înalți cugetul la Cel ce te susține, te ajută şi te umple de bunătăți. Dacă este această înălțare a sufletului către Dumnezeu un popas de cincisprezece minute sau numai de câteva clipe, aceasta nu importă prea mult. Principalul este ca rugăciunea să fie o îndeletnicire cotidiană a creştinului şi o acțiune sinceră, vie.

174. După rugăciune ar veni la rând participarea la sfânta slujbă de Duminică, împreună cu împărtăşirea cu Sfintele Taine. Inima vieții religioase a creştinului rămâne liturghia duminicală, de unde pornesc pulsațiile de sfințenie şi de putere. Şi aşa, precum un organism piere când cedează funcționarea inimii, aşa se stinge credința dintr-un suflet omenesc, dacă rupe legătura cu acest admirabil centru radiator de energii spirituale.

175. Postul este un alt mijloc de întărire a credinței. Nu că mâncările de came n-ar fi tot aşa de gustoase vinerea sau în săptămânile premergătoare învierii. Ci postul înseamnă o dovadă că omul este în stare să renunțe la ceva, să se jertfească în numele lui Dumnezeu şi al credinței sale.

176. în campania lui Napoleon în Rusia, un țăran rus nu voia în ruptul capului să se declare de partea lui Napoleon. El aparținea țarului şi gata! Soldații francezi îi arseră pe braț un mare „N", inițiala împăratului lor. Ştiți ce a făcut țăranul? Şi-a tăiat brațul numai ca să rămâie credincios țarului!

177. O, a te jertfi numai pentru a te arăta devotat lui Dumnezeu, iată ce este postul, iată cel mai frumos semn al adevăratei evlavii şi un eficace mijloc de întărire a credinței.

178.Precum se vede, pentru a fi bun creştin nu trebuie multă filozofie. Trebuie doar să faci ceea ce îţi pretinde religiunea ta şi în curând observi nu numai că obiectul credinţei nu-i dezgustător sau dificil, ci că este cel mai plăcut şi mai înălţător lucru de pe lume.

179.Unii pretind să aibă mai întâi toată credinţa şi apoi s-o pună în practică. Nu-i rezonabil! Credinţa este ca un edificiu în construcţie care nu se întăreşte decât în măsură în care se zidesc pereţii lui.

180.Zidească oamenii pe temeliile date fapte de trăire religioasă, şi edificiul credinţei lor se va consolida şi înălţa până la cerul lui Dumnezeu!

181. *[Bucovina,* an III, 1943, nr. 670, 29 august, p. 4]

182. RELIGIUNEA - OBSCURANTISM?

183.Se aude adesea în zilele noastre o vorbă răutăcioasă şi prostească, o vorbă care ni se aruncă în obraz şi cu care duşmanii Bisericii socot că ne zdrobesc. Este insulta care afirmă că religiunea însemnează obscurantism, adică ignoranţă, întuneric, rătăcire şi pentru aceasta nu poate fi acceptată.

184.Să examinăm puţin această vorbă. Ea este absolut fără nici o valoare. Se aseamănă cu un lătrat de câine care vrea să sperie pe trecătorii paşnici.

185.Să vedem mai întâi cine spune că religiunea este obscurantism. O spun farsorii care nu cred nici un cuvânt din ceea ce afirmă, dar care încearcă să discrediteze religiunea, ridiculizând-o. Ei Şfi[u] foarte bine că Iisus Hristos este Lumina lumii şi că Biserica cea întemeiată de Dânsul este călăuză omenirii. Ei ştiu prea bine că creştinismul este o religiune serioasă şi influentă. Dar creştinismul îi jenează. De aceea oamenii vor să-l demonetizeze, aruncând noroi asupra lui. Aşa făcea odinioară cinicul Voltaire. Aşa fac astăzi farsorii care au tot atâta răutate ca Voltaire, dar de o sută de ori mai puţin spirit.

186.Cine zice că religiunea este obscurantism? Ignoranţii care vorbesc de toate, dar nu ştiu nimic, care suplinesc vidul inteligenţei lor cu sonoritatea frazelor. Aceştia îşi formează cultura din ziarele de câţiva lei şi, dacă îi întrebi ceva amănunte din trecutul istoriei sau din temeiurile noastre de credinţă, abat discuţia în altă parte, fiindcă şi bruma de cunoştinţe ce-au avut, au uitat-o demult.

187. Iată cine afirmă că religiunea este obscurantism. Să vedem acum ce adevăr cuprinde vorba aceasta. Ea cuprinde o minciună fără pereche!

188. Priviți religiunea după cărțile sale: totul este lumină în ele! Biblia este vreme de peste şase mii de ani făclia care luminează neamul omenesc. Paginile Evangheliilor conțin adevăruri atât de sublime şi de înalte, că nu este carte pe lume care să ascundă comori asemănătoare.

189. Priviți religiunea după bisericile sale. Tot ce se zice şi se face în ele lumină este!

190. Noi, creştinii, nu ne ascundem în loje subterane, pentru ca acolo pe întunerec să săvârşim lucruri tăinuite, ceremonii misterioase. „Tot cel ce săvârşeşte răul fuge de lumină". Aşa zice Evanghelia. Or nu acesta-i cazul cu noi. Noi lucrăm în văzul tuturor. Oricine poate veni la adunările noastre. Uşile bisericilor noastre sunt deschise la toată lumea şi fiecare ştie că acolo poate vedea tot şi nimic nu i se ascunde.

191. Adevărurile religiunii noastre sunt vestite cu glas mare, de la înălțimea amvonului, în toată plenitudinea lor. Ele sunt vestite nu unui cenaclu restrâns de „membri", ci tuturor. Aceiaşi doctrină luminoasă şi mângâietoare e propovăduită țăranului şi profesorului de universitate, slujnicei şi doamnei îmbrăcate în

192. blănuri şi mătase.

193. Religiunea noastră nu constrânge pe nimeni, nimănui nu-i cere o credință oarbă. Ci ea doreşte ca fiecare creştin să înțeleagă, să se convingă, să vadă tăria argumentelor şi apoi să urmeze.

194. Este aceasta obscurantism?

195. Priviți apoi religiunea după trecutul ei. Şi aici totul este lumină. Creştinismul a dat pe doctorii şi părinții Bisericii care strălucesc ca nişte aştri pe firmamentul istoriei. Pavel, Origen, Ieronim, Augustin, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Ioan Damaschinul sunt tot atâtea genii care au uimit veacurile cu profunzimea spiritului lor. Pe lângă dânşii, liberii noştri cugetători sunt nişte pigmei.

196. In trecut, Biserica noastră a cultivat literele, ştiința, artele. Şcolile cele dintâi sub aripile Bisericii creştine s-au dezvoltat şi monumentele cele mai frumoase care umplu lumea creştinismului se datoresc.

197. Fiecare preot, fiecare episcop, fiecare mănăstire este un focar de lumină. Fără opera acestora de fiecare zi sufletele, familia, societatea, popoarele s-ar scufunda în noapte, în decadență şi în moarte.

198. Este acesta obscurantism?

199. Să nu se lase nimeni sedus de cuvinte sforăitoare. Religia noastră în toate actele şi manifestările ei este ca un soare

200. binefăcător care străjuieşte destinele omenirii, le luminează şi le secundează. Dacă un creştin va mai auzi vorba blasfemiatoare că religiunea este obscurantism, să-i dea răspunsul cuvenit!

201. *[Bucovina,* an III, 1943, nr. 695, 26 septembrie, p. 4]

202. RELIGIUNEA PENTRU MAI TÂRZIU?

203.Sunt unii oameni care amână chestiunile ce privesc religiunea pentru mai târziu! Aceştia nu sunt nici necredincioşi, nici indiferenţi. Dar, când le vorbeşti de Dumnezeu, de suflet, de mântuire, ei îţi răspund: „Pentru moment n-avem vreme să ne ocupăm cu lucrurile acestea. Mai este timp... Să le lăsăm pentru mai târziu... pentru bătrâneţe, pentru clipa apropierii morţii"...

204. Iată o atitudine neîndreptăţită, imprudentă, deci condamnabilă!

205.Oamenii n-au dreptul să amâne chestiunile religioase. Religiunea
este un lucru serios, grav, esenţial, şi nouă nu ne este îngăduit să-l neglijăm ca pe o bagatelă mediocră şi fără importanţă.

206.Se zice că Arhias, tiranul Thebei, şedea într-o zi la masă, la un banchet bogat, înconjurat de prieteni. O slugă i-a adus o scrisoare, spunandu-i că trebuie s-o citească imediat, deoarece cuprinde o^ veste foarte importantă. „Pe mâine afacerile importante!", răspunse Arhias respingând scrisoarea, şi, liniştit, îşi continuă petrecerea. Dar o ceată de conspiratori pătrunse îndată în odaia ospăţului şi capul tiranului fu răpus. Scrisoarea căreia nu i-a dat atenţie conţinea prevestirea asasinatului!

207. ^ Aşa procedează un număr mare de oameni. Se dedau plăcerilor,
câştigurilor de avere, preocupărilor mărunte ale vieţii si lucrurile serioase, adică slujirea lui Dumnezeu şi a sufletului,'le amână. Insă, într-o bună zi ei observă că banchetul vieţii s-a sfârşit, că moartea s-a apropiat şi că totul e pierdut.

208.Nu!^N-avem dreptul să amanăm! Religiunea este chestiunea capitală a vieţii noastre şi nu poate fi amânată la... calendele greceşti.

209.Se cuvine oare apoi să oferim lui Dumnezeu rămăşiţele vieţii noastre? Rămăşiţele nu se oferă, ci se aruncă. Se cuvine oare să-L scoborâm pe Dumnezeu la treapta unui cerşetor?

210.Să zicem că ai împrumutat unui prieten o sumă de bani, pe care a promis ca-ţi va restitui-o in rate anuale. La finea fiecărui an te prezinţi la domiciliul prietenului şi-i ceri datoria. Dar, când colo, datornicul îţi răspunde printre uşă: „Vino mai târziu! Acum n-am

211. vreme să mă ocup cu asta!" Ce-ai zice de o astfel de conduită? Ai zice că-i o bătaie de joc şi te-ai adresa tribunalului.

212. Ei bine, noi suntem datornicii lui Dumnezeu. El reclamă omagiile noastre, adorarea noastră, ascultarea noastră. N-avem dreptul să ne sustragem exigenţelor Lui zicând: „Pe altădată!"

213. Amânarea mai este apoi o mare imprudenţă. Cine v-a asigurat că veţi avea parte de o bătrâneţe lungă, fericită, liniştită, în care veţi avea vreme să vă aranjaţi toate chestiunile sufleteşti, cum îşi aranjează un gospodar afacerile casei înainte de a pleca într-o călătorie? De unde ştiţi că moartea nu vă va surprinde într-o clipă când nici nu veţi gândi?

214. Aduceţi-vă aminte de prietenii copilăriei! Vai, iarba înverzeşte pe mormintele atâtora dintre ei! Priviţi în jurul vostru! Ce de morţi subite!... Unul moare într-un accident, altul are un atac de inimă pe stradă şi cade mort, altul e găsit dimineaţa în nesimţire în aşternut... Cine să ne garanteze că nu ne aşteaptă şi pe noi un astfel de sfârşit catastrofal?

215. Oricine am fi, noi nu putem afirma: „Voi trăi cu siguranţă încă un an, peste un ceas". Amânarea este lucru primejdios! însemnează să alegi în necunoscut, să zideşti în vid. Poate fi un om raţional cel ce face aşa?

216. Iată o istorioară ce rezumă învăţătura acestor gânduri:

217. Odată un creştin a întrebat pe un pustnic: „Părinte, când să mă convertesc?"

- „O zi înainte de moarte", fu răspunsul.
- „Dar, bine, eu nu cunosc ziua aceea."
- „Atunci converteşte-te chiar azi, fiindcă mâine poate fi prea târziu."

218. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 701, 3 octombrie, p. 4]

219. LA PAS CU VREMEA?

220. în societatea de astăzi circulă o seamă de cuvinte care au mare trecere, mare prestigiu: ştiinţă, progres, cultură, civilizaţie, spirit modem, luminile ceasului...Aceste cuvinte constituie tot bagajul religios şi filosofic al contemporanilor noştri. Ele sunt sonore ca nişte tobe. Dar, cercetate mai de aproape, te convingi că nu dovedesc aproape nimic.

221. Când e vorba de credinţa religioasă creştină, nu de puţine ori se aude acest cuvânt sforăitor şi vag: „Astăzi nu mai e loc pentru credinţă. Trebuie de mers la pas cu vremea"...

222. Să examinăm puțin spusa aceasta. Unii adoră din cale afară vremea actuală şi o găsesc perfectă. Alții o detestă prea mult. Unde-i adevărul?

223. Ca de obicei, la mijloc!

224. Trebuie de mers la pas cu vremea. Da, fără îndoială. Trebuie de încurajat şi de aprobat ceea ce este bun în ea. Fiindcă, incontestabil, vremea noastră are multe lucruri bune şi de folos. Ea promovează anumite idei numite modeme, şi care, departe de a fi rele, sunt vrednice de toată lauda. Aşa, de pildă, idei modeme sunt: egalitatea tuturor înaintea legilor, accesibilitatea tuturor la toate funcțiunile, simpatia pentru clasa celor de jos, pentru cei ce sufăr, pentru muncitori, sentimentul demnității persoanei omeneşti şi altele. Toate acestea sunt bune şi trebuie aprobate, izvorând în cea mai mare parte din paginile Evangheliilor.

225. Afară de aceasta, vremea noastră a realizat progrese ştiințifice şi materiale care sunt foarte bune. Noi avem azi maşini cu vapori, electricitatea, telefonul, telegraful, radiofonia, industriile, minunatele realizări în tehnică, în medicină, în artă.

226. Sunt rele acestea? Câtuşi de puțin! Că sunt oameni care abuzează de acest progres şi-l prefac în unealtă de corupție şi nimicire asta nu vorbeşte împotriva progresului ca atare, ci, împotriva spiritului omenesc care e capabil de bine şi de rău, de virtute şi de viciu, de eroism şi de fapte scelerate.

227. Prin urmare, de mers la pas cu vremea în tot ce are ea nobil şi frumos. Dar pe de altă parte, nu trebuie deloc să aprobăm şi să încurajăm ceea ce este rău în societatea contemporană.

228. In vremea noastră se observă un spirit de insubordonare. Tot ce înseamnează tradiție, autoritate este discutat şi contestat. Acasă copiii nu mai vor să suporte „jugul" părintesc. La şcoală tineretul se vrea „emancipat". In societate sunt puse la îndoială toate principiile, toate adevărurile. Lumea ar vrea să modifice, să slăbească Crezul, Decalogul, legile morale. Ba se merge mai departe: se contestă până şi autoritatea lui Dumnezeu. Fiindcă astăzi nu numai „cel nebun" nu vrea să creadă în Dumnezeu, ca pe vremea lui David, ci ateismul este apanagiul multor creiere zise „luminate".

229. Astăzi banul e dumnezeul zilei. Ce să mai vorbim de corupția care prinde rădăcini tot mai puternice, de concepția „modernă" despre amorul liber, de valul de stricăciune ce se desprinde dintr-o anumită literatură şi artă?

230. Ei bine, punem întrebarea: poate fi îngăduit cuiva să se asocieze

231. cu principiile de insubordine şi de imoralitate ale timpului
232. prezent? Evident că nu!

233. Noi mergem la pas cu vremea în ceea ce are ea lăudabil. Dar când un anumit spirit ameninţă să clatine temeliile de susţinere ale societăţii noastre creştine, atunci nu mai putem fi „moderni".

234. Deci, concluzia ce se desprinde din cele de mai sus este că noi avem două datorii faţă de vremea în care trăim: s-o iubim şi s-o îmbunătăţim.

235. Să iubim vremea de astăzi în ceea ce are ea bun. Trebuie s-o iubim, fiindcă e vremea noastră, e veacul în care trăim. Noi nu trăim în Evul Mediu, ci în veacul XX , şi trebuie să-l iubim. Pe de altă parte însă trebuie să îmbunătăţim vremea noastră. Creştinilor din vremea sa Fericitul Augustin le-a zis: „Aud spunându-se că vremurile sunt rele. Să fim mai buni şi ele se vor ameliora!

236. Aşa să ne spunem şi noi! Mai ales noi, creştinii, să fim, mai întâi, mai credincioşi, mai mult ai lui Hristos şi vremea noastră se va ameliora.

237. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 707,10 octombrie,p. 4]

238. Omul este o fiinţă religioasă

239. în ultimul timp ideea religioasă a primit multe şi grele lovituri, împotriva ei s-au ridicat şi au luptat raţionalişti, filosofi, pretinşii oameni de ştiinţă, bărbaţii politici, hedoniştii de toate nuanţele. Unii au zis că religiunea n-are nici un temei, alţii au zis că ea nu aduce nici un folos, iar alţii - făcând spume la gură - au strigat că e de-a dreptul dăunătoare societăţii omeneşti. Să ne amintim numai de faimosul dicton ieşit din gura a tot atât de faimosul Lenin: „Religiunea este opium pentru popor".

240. Conceptiunile acestea ale adversarilor religiunii sunt tot ce poate fi mai fals pe lumea aceasta. Ele contrazic nu numai dreapta judecată a raţiunii, ci şi istoria şi experienţa.

241. Să luăm ca dovadă istoria. Ascultaţi ce zice Plutarh, istoricul antichităţii: „Veţi găsi în lume oraşe fără ziduri, fără literatură, fără regi' fără monete, fără teatre şi academii. Dar, oricât veţi căuta, nu veţi găsi oraşe fără zei, care să nu se folosească de jertfe
242. şi de rugăciuni".

243. Aţi auzit? Dacă noi, preoţii, preconizăm necesitatea religiunii, oamenii pot fi ispitiţi să ne zică: „Voi trageţi foc la oala voastră . Dar dacă un păgân ca Plutarh, un păgân care a trăit înainte de

244. douăzeci de veacuri, dacă el face afirmaţiunea că mai curând se va găsi o cetate fără pământ decât fără religiune, cuvântul lui nu poate fi suspectat şi tras la îndoială.

245. Dar oare experienţa nu ne mărturiseşte acelaşi adevăr? Să aruncăm o privire peste suprafaţa întregului pământ. Ce vom vedea? Pretutindeni, temple şi biserici. Socotiţi în oraşele noastre numărul bisericilor, al catedralelor, socotiţi importanţa şi măreţia lor. Priviţi la ţară cum în cătunele cele mai umile şi mai ascunse tumul bisericii străjuieşte peste tot falnic, ca un deget mereu îndreptat spre cer, adesea singura mărturie pentm cei ce vin din depărtare că acolo, în singurătatea câmpiei, se zbuciumă o existenţă omenească...

246. Ţineţi seama că, oricât de departe, de jos sau oricât de sus s-au putut descoperi şi înălţa fiinţele omeneşti, ele au fost totdeauna pasionate de sentimentul religios.

247. Când vedem monede, zicem că omul are nevoie de comerţ. Când vedem tribunale, zicem că are nevoie de dreptate. Când vedem şcoli, teatre, biblioteci, zicem că are nevoie de cultură intelectuală. Când vedem cazărmi, zicem că are nevoie de armată. Ei bine, când pe întreaga suprafaţă a pământului aflăm monumente religioase, unul mai frumos ca altul, trebuie să concludem că religiunea este o lege firească a naturii omeneşti.

248. In sprijinul acestui adevăr mai vine, în sfârşit, ştiinţa.

249. Omul II cunoaşte pe Dumnezeu, îl adoră, II roagă. Niciodată nu s-a găsit ceva asemănător în regnul animal. Animalele rar când privesc spre cer şi, dacă privesc, ele niciodată nu află scris acolo cu litere de foc numele Creatorului.

250. Religiunea este apanajul numai al speţei umane. Animalele pot avea semne de inteligenţă. S-au văzut animale care să-şi vorbească: papagalii! Dar nicicând nu s-a surprins la un animal măcar umbra unui sentiment religios. Aşa că avea mare dreptate Bossuet când zicea: „Natura omenească îl cunoaşte pe Dumnezeu şi iată că numai prin aceasta animalele au rămas mai prejos de ea până la infinit".

251. ...Veacul nostru tăgăduieşte religiunea. Unii descreieraţi au voit să ascundă cu vălul negaţiunii faţa lui Dumnezeu. Şi, fiindcă ei ştiu bine că fiinţa omenească simte nevoia să adore ceva, i-au oferit în locul divinităţii idoli şi cuvinte sonore: raţiunea, natura, ştiinţa, umanitatea, libertatea, progresul...

252. Zadarnic! Surogatele acestea nu pot astâmpăra setea omului veacului XX. Dumnezeu nu poate fi înlocuit cu nimic. Fiinţa

253. noastă este religioasă prin însăşi natura ei. Deci, să nu se teamă nimeni, ideea religioasă nu va putea fi biruită niciodată!

254. *[Bucovina,* an III, 1943, nr. 713,17 octombrie, p. 4]

255. Religiunea îi priveşte numai pe preoţi?

256. între cei ce vor să se sustragă de la obligaţiunile impuse de credinţa creştină este o categorie care consideră că religiunea nu-i o îndatorire generală, ci o „meserie", a unei anumite clase de oameni. Zic unii: „Să fim lăsaţi în pace! Ce atâta rugăciune, biserică, taine, credinţă. Nu ne privesc pe noi chestiunile acestea. Noi avem alte griji, alte ocupări. Religiunea... îi treaba preoţilor!".

257. în faţa acestor obiecţiuni datorăm un răspuns.

258. în primul rând răspundem că toată lumea trebuie să cunoască şi să practice religiunea, ca şi preoţii. Mirenii sunt preocupaţi cu câştigarea pâinii, cu biroul, cu comerţul, cu industria, cu cercetările ştiinţifice. Dar nu în îndeletnicirile acestea se rezumă toată esenţa vieţii.

259. Deasupra noastră, a tuturora, este un Dumnezeu care ne e Stăpân şi ne va fi Judecător. înlăuntrul nostru este un suflet nemuritor, liber şi responsabil.

260. Ce importanţă are că unul e preot şi celălalt mirean? Nu sunt amândoi fraţi, creaţi de acelaşi Părinte, meniţi spre acelaşi ţel veşnic? N-au oare aceleaşi necesităţi sufleteşti?

261. Mirenilor! Aveţi nevoie de lumină în viaţa voastră, aveţi nevoie de putere în slăbiciunile voastre, de mângâieri în suferinţele voastre. Ieri aţi păcătuit... cine vă va ridica? Mâine veţi muri, cine vă va ajuta? Căutaţi cât veţi pofti: numai religiunea poate să ne întindă o mână de ajutor pe întunecoasele şi asprele drumuri ale acestei vieţi. Numai ea ne poate transforma viaţa şi să ne dea nădejdi nemuritoare. Deci religiunea e necesară oricărei fiinţe omeneşti, oriunde s-ar afla şi orice loc ar ocupa pe scara societăţii, fie agricultor, fie negustor, fie profesor de universitate.

262. Şi apoi... priviţi istoria şi veţi vedea că de religiune nu s-au preocupat numai preoţii. Fost-au oare Socrate, Platon, Aristotel - oamenii aceştia care şi-au petrecut viaţa studiind religiunea - fost-au preoţi? Dar Constantin cel Mare, Dante, Newton, Pascal, Chateaubriand, Doctorul Paulescu, bărbaţi care şi-au pus râvna şi inteligenţa în slujba religiunii, fost-au îmbrăcaţi în reverendă?

263. Nu! In toate timpurile şi locurile, alături de preoţi găsim mirenii cei mai de seamă adorând divinitatea şi închinându-se ei.

264. Ce dovedeşte acest fapt? Că religiunea este o necesitate generală, care trebuie deci să preocupe pe toată lumea. Dar nu numai atât. Mirenii n-au datoria numai să se intereseze de chestiunile religioase, ca şi preoții, dar trebuie să apere şi să propage religiunea.

265. Desigur, în primul rând noi, slujitorii altarului, avem chemarea aceasta. Pentru asta ne-am pregătit, pentru asta am fost trimişi în lume, pentru asta avem rațiunea de a fi. Dar numai lucrarea noastră nu ajunge. Noi nu putem pătrunde peste tot. Nu ne putem amesteca zilnic in viața intimă a poporului, să ne întâlnim cu el în piețe, la câmp, la târg, în ateliere, în fabrici, la cafenea, în locuințe şi să-i vorbim. Nouă ne rămân o mulțime de uşi închise. Ei bine, acolo unde nu putem pătrunde noi, pot pătrunde mirenii. La ce? Ca să apere adevărurile de credință şi să afirme convingerile lor sfinte.

266. Astăzi - dureros! - nimic din ceea ce este sfânt nu rămâne nepângărit. Toate necuviințele limbii, ale condeiului, toate imoralitățile uneltesc împotriva sfintelor aşezăminte ale religiunii noastre. Numele lui Dumnezeu este înjurat, pe seama Preacuratei şi a sfinților se fac glume nepermise. Tainele Bisericii sunt luate în bătaie de joc, ba nici Hristos nu scapă de limba necurată a pângăritorilor.

267. Trebuie să se sfârşească o dată cu această ruşine. Detractorii aceştia trebuie înfierați, defăimătorii reduşi la tăcere. De aceea, mirenii trebuie să intervină! Trebuie să apere religiunea ori de câte ori e atacată şi profanată. în numele lor înşişi, în numele copiilor lor, în numele unui trecut de sfinte tradiții de pietate trebuie să ia atitudine energică şi hotărâtă în fața oricărei impietăți.

268. Suntem în mijlocul furtunii! Când într-o noapte de uragan, o corabie stă să se scufunde sub lovitura valurilor furioase, tot echipajul se mişcă. Comandantul ordonă şi fiecare pasager devine marinar. Pericolul e înlăturat numai când toți îşi pun puterile în comun întru salvarea vasului.

269. Religiunea creştină este astăzi o corabie în mijlocul unui ocean înfuriat. Interesul mirenilor este să vegheze şi să conlucre pentru salvarea ei.

270. Preoții îşi fac datoria, să şi-o facă şi mirenii pe a lor! Religiunea nu-i priveşte numai pe preoți!

271. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 731, 7 noiembrie, p. 4]

272. O seamă de oameni din vremea noastră, cu un aer de mare superioritate şi prezumție, zic că dânşii n-au nevoie de religiune, fiindcă le ajunge rațiunea. Ei afirmă că, dacă omul e înzestrat cu această lumină naturală a minții, îşi pot croi un destin fericit în viață, fără să aibă lipsă de luminile credinței.

1. Afirmația aceasta trebuie respinsă şi combătută mai întâi pentru faptul că e mincinoasă. Experiența zilnică ne arată că rațiunea este slabă chiar în chestiunile de ordin material. Sunt mii şi mii de întrebări în ştiință, în filozofie, în politică, în economie, pe care singură mintea omului nu le poate pătrunde şi rezolva.

273. în ordinea spirituală şi divină a vieții, ignoranța noastră e cu mult mai adâncă. De unde venim? încotro ne ducem? Care e înțelesul vieții şi al morții? De ce e suferință în lume? Dacă există un Dumnezeu bun şi drept de ce triumfă aşa de des în lume răul, nedreptatea?... Ce ne spune la toate aceste întrebări rațiunea? Ori rămâne mută, ori dă răspunsuri nesatisfăcătoare, bâlbâite şi incoerente.

274. Şi apoi, când omul sufere, când conduce la cimitir o ființă scumpă, când păcătuieşte, îi ajută ceva rațiunea? Nimic! Dacă în aceste ceasuri grele nu-1 ajută credința, vai de dânsul!...

275. Prin aceasta nu vrem să spunem că rațiunea e neputincioasă şi nefolositoare. Ferească Dumnezeu! Ar fi o exagerare şi un neadevăr. Rațiunea e un privilegiu al ființei noastre, un dar al Creatorului, cu ajutorul căruia ne putem cunoaşte pe noi înşine, lumea înconjurătoare şi chiar pe Stăpânul acestei lumi, în măsura în care El se revelează în natură.

276. Dar noi vrem să spunem că rațiunea singură nu ajunge pentru a descoperi întreg adevărul, aşa cum nu ajunge ochiul liber pentru a descoperi toate tainele cerului. Pentru aceasta se cere luneta, telescopul. Ei bine, telescopul vieții superioare omeneşti este credința. Ochiul liber - rațiunea - nu-i de ajuns.

2. Al doilea temei pentru care trebuie refuzată afirmația că rațiunea singură e suficientă este că această afirmație e primejdioasă.

277. Să ne aducem aminte de păgânismul antic. Ce au fost toate aberațiile religioase ale egiptenilor, ale asiro-babilonienilor, ale grecilor şi ale romanilor? Rezultate ale „rațiunii". Omul s-a umplut de orgoliu şi a vrut să-şi făurească şi să-şi conceapă lumea după mintea sa. Iar urmarea a fost că popoarele cele

278. mai civilizate adorau zeităţile scelerate şi adultere, ca Saturn şi Jupiter, sau prostituate, ca Astarteea şi Venus. Urmarea a fost că fiinţele omeneşti erau jertfite pe altare mincinoase, sclavii erau ucişi, copiii debili aruncaţi la râpă, în aprobarea autoritativă a unui Platon, Aristotel, Cicero, Seneca...

279. Priviţi apoi raţionalismul modem care tăgăduieşte necesitatea religiunii şi vrea să trăiască numai după maxima că: „ajunge raţiunea". Câte rătăciri n-a adus!

280. Un filosof a zis că omul nu este decât un tub digestiv deschis la ambele capete; un altul a pretins că viciul şi vârtutea nu sunt decât două secreţiuni ca vitriolul şi zahărul. în numele raţiunii s-au preconizat sistemele cele mai absurde, ca materialismul, hedonismul, ateismul, comunismul.

281. In ordinea intelectuală, raţionalismul modem retrezeşte toate erorile păgânismului antic şi, ca şi el, ajunge la îndoială, la scepticism. în ordinea morală, raţionalismul modem aduce după sine toate infamiile şi turpitudinile. Să ne mirăm că în zilele noastre mii şi mii de condeie glorifică viciile cele mai ruşinoase, că ridică între noi atâtea altare desfrâului?

282. Nu! Raţiunea singură nu ajunge! Noi preţuim acest dar natural, ne folosim de el, îl cultivăm, dar nu îl idolatrizăm. Pe lângă raţiune mai e nevoie şi de credinţă.

283. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 743, 21 noiembrie, p.4]

284. RELIGIUNEA - O MARE ACTUALITATE

285. Sunt o seamă de oameni care afirmă că religiunea e lipsită de actualitate. Ei zic că în vremea noastră alte valori trebuie să stea pe primul plan al vieţii omeneşti. „Religiunea... şi-a trăit traiul. S-a sfârşit cu dânsa. Ea nu mai interesează sufletul contemporan, nu mai e actuală!"

286. Aşa să fie oare? Să fi încetat să mai prezinte interes religiunea? Nicidecum! Dimpotrivă, noi avem convingerea că ea este unul dintre fenomenele cele mai actuale din vremea noastră.

287. Este adevărat că religiunea creştină - asta ne interesează - are o vechime bimilenară. Totuşi, ea nu şi-a pierdut nimic din puterea ei. Aşa cum nimeni nu poate zice despre soarele care străluce pe cer, despre aerul pe care-1 respirăm sau despre pâinea pe care o consumăm că nu mai sunt actuale fiindcă sunt străvechi, aşa creştinismul nu-şi pierde niciodată actualitatea, cu toată existenţa lui îndelungată.

288. Creştinismul este o învăţătură care vibrează în urechile noastre. Această învăţătură e veche. împotriva ei s-au ridicat nenumărate vrăjmăşii. Nero a avut de gând s-o înăbuşe în sânge. Arie a vrut s-o desfigureze. Iulian Apostatul a declarat-o duşman al omenirii. Luther a uneltit împotriva ei. Voltaire a ironizat-o. Ateii moderni o dispreţuiesc cu sarcasm.

289. Totuşi, învăţătura Evangheliei se menţine ca un soare luminos şi curat. Şi, în mijlocul acestui veac, care totul a tras la îndoială şi a prefăcut în cenuşă, religiunea noastră planează deasupra tuturor ruinelor şi dezamăgirilor. Ea continuă să hrănească lumea cu pâinea cuvântului lui Dumnezeu şi să adape sufletul omenesc însetat de adevărul etern. Evanghelia e mereu veche şi totuşi nouă, stârnind admiraţia omului veacului XX, cum a stâmit-o şi pe cea a primilor creştini.

290. Creştinismul este o instituţie care funcţionează în folosul nostru. Ea răspunde unor necesităţi care nu datează de ieri. De trăieşte omul în republică sau în monarhie, de călătoreşte cu poştalionul sau cu avionul, de trăieşte la pol sau la ecuator, el nu-şi schimbă fondul sufletesc. Aceleaşi nevoi le simte, aceleaşi necazuri şi bucurii.

291. Ei bine, totdeauna şi pretutindeni, creştinismul a fost acela care a potolit cele mai arzătoare necesităţi ale fiinţei umane. Instituţie divină, religiunea noastră însoţeşte sufletul omenirii de două mii de ani, aplecându-se cu tandreţă şi putere la toate rănile şi elanurile lui.

292. Şi, Doamne, cât de actuală este ea!...

293. Oameni ai veacului nostru! Ea nu vă întreabă cine sunteţi, ce vârstă aveţi, ce rang social şi ce păreri politice. De sunteţi milionari sau cerşetori, bătrâni sau tineri, filosofi sau inculţi, asta nu are importanţă. Ceea ce importă este că pe frunţile voastre, în inimile voastre, în adâncul substanţei voastre sunt scrise aceste cuvinte: păcat, durere, moarte. Şi voi aveţi cu toţii trebuinţă de lumină, de iertare, de mângâiere şi nădejde. Nu sunt oare acestea necesităţi actuale? Şi iată că numai religiunea vi le poate împlini. Ea este aceea care vă atinge fondul vostru cel mai intim şi aduce leacuri pentru dorurile şi nevoile voastre cele mai personale şi mai permanente.

294. Deci religiunea are actualitatea lucrurilor care rămân. Dar ea mai are şi un alt fel de actualitate. Religiunea este astăzi una din preocupările cele mai arzătoare, la ordinea zilei. Despre ea se vorbeşte în cărţi, în jurnale, în confesiuni, în saloane, pe drum,

295. prin piețele publice. Problema religioasă este astăzi poate cel mai
pasionant subiect.

296. Tot aşa religiunea este în vremea noastră strâns legată de frământările sociale. Problemele muncii, ale proprietății, ale libertății, ale înțelegerii internaționale, ale depopulării națiunilor nu se pot rezolva fără luminile lui Hristos. Şi marea greşeală a celor ce conduc destinele omenirii este că ei văd viața numai prin prisma ei materială. Omul are un suflet şi pentru a-i croi fericirea trebuie să-i atingi şi să-i prefaci sufletul. Or lucrul aceasta nu-1 poate face cu eficacitate decât religiunea. Fiindcă progresul numai atunci se poate asigura, când se întemeiază pe virtute.

297. Prin urmare, religiunea departe de a-şi fi „trăit traiul", este una dintre chestiunile cele mai actuale ale vremii noastre.

298. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 762,12 decembrie, p. 4]

299. EXISTĂ OAMENI CINSTIȚI FĂRĂ A FI RELIGIOŞI?

300. Stăteam odată de vorbă cu un cunoscut, un bun slujbaş al Statului, om plăcut şi de treabă. Ştiindu-1 cam indiferent față de cele religioase şi că nu cam dă pe la biserică, i-am făcut oleacă de reproş pentru nepăsarea lui într-o chestiune atât de importantă.

301. Dar omul meu nu mi-a rămas dator cu răspunsul. Iată cum s-a dezvinovățit: „Părinte, mi-a zis, este adevărat că nu prea sunt din cei «cu crucea-n sân»; dar nici nu simt nevoia să fiu. Nu-s credincios, însă sunt un om cinstit. îmi văd de slujba mea, îmi fac datoria față de familie, față de Patrie, nu înşel pe nimeni, nu fac rău nimănui şi... asta îmi ajunge".

302. Aşa mi-a vorbit prietenul, şi ca dânsul judecă o mulțime de lume. Sunt creştini care cred că se pot dispensa de obligațiunile religioase pe motivul că le găsesc superflue. Ei se simt oneşti, corecți, şi fără a avea nevoie de Dumnezeu. Legile, conştiința, opinia publică n-au a le reproşa nimic.

303. In câteva articole succesive vom căuta să combatem această mentalitate, care este pe cât de răspândită, pe atât de falsă.

1. Sunt o seamă de necredincioşi care se fălesc că sunt cinstiți, pentru că sunt în regulă cu legile. Oare ajunge asta? Nicidecum! Cineva este adus înaintea legii abia când fapta sa rea a fost cunoscută de organele polițieneşti şi judecătoreşti. Dar sunt o mulțime de fapte interioare şi ascunse, pe care legea nu le ştie, de care nu se face caz. Ce poate face legea împotriva gândurilor

2. necurate, împotriva urii, a geloziei, a planurilor de răzbunare, împotriva poftelor desfrânate care se nasc în întunericul inimii? Nimic!

3. Chiar faţă de faptele exterioare şi publice, de multe ori legea nu are putere. Iată de pildă un bogat: în loc să deie din prisosul averii sale celor necăjiţi, îşi face de cap: mănâncă, bea, trăieşte în dezmierdări, sfidează lumea cu luxul şi cu trândăvia.

4. Este fapta lui imorală? Este! Poate interveni justiţia să-l tragă la răspundere? Nu! Prin urmare, simplul fapt că n-a fost adus la bară, nu constituie o garanţie de moralitate. Asta cu atât mai mult cu cât în zilele noastre se găsesc atâtea mijloace de a ocoli legea, de a scăpa de rigorile ei!

5. Alţii se cred oneşti pentru că au conştiinţă împăcată. Nici acest argument nu este suficient! Conştiinţa omului e un lucru foarte problematic. La unii e adormită de tot, ca acele palate din poveste, de o mână vrăjitoare. Alţii au conştiinţa tulbure, dezordonată: socotesc de permis ceea ce e oprit. Alţii sunt prea laşi în judecăţile lor morale.

6. De pildă, un tată de familie se îmbată în fiecare săptămână, îşi maltratează femeia, înjură, are escapade extraconjugale, încolo e om cu aparenţe ireproşabile: corect, îmbrăcat, curat, mergând cu fruntea sus... Conştiinţa lui e atât de rătăcită, că nu-1 mai mustră deloc. Dar oare un astfel de om este în regulă şi cu poruncile morale? Creadă cine-o vrea!

7. Alt soi de creştini judecă aşa: sunt om cinstit, fiindcă mă bucur de nume bun. Cu alte cuvinte se crede că, dacă opinia publică îţi dă un certificat de bună purtare, ajunge. Nu! Nu ajunge!

8. Nu este nimic mai nestabil, mai capricios şi mai relativ pe lume ca judecata opiniei publice. Lumea astăzi te ridică în slavă, îţi cântă osanale, iar mâine te fluieră şi te detestă. Ea îl condamnă pe Iisus şi-l preferă pe Varava. Opinia publică e aspră şi intransigentă cu cei mici şi slabi, pe când celor mari şi puternici le permite şi le iartă toate. în ochii săi aparenţele valorează ca realitatea şi succesul acoperă mulţime de păcate.

9. Aşa că, dacă cineva aduce în sprijinul onestităţii sale testimoniul public, nu ne-a dovedit nimic. Garanţia adevăratei valori a unui om o face religia, şi aceasta se va vedea în rândul viitor.

10. [*Bucovina,* an IV, 1944, nr. 788, 9 ianuarie, p. 4]

12. Am citit undeva că un bogat director de fabrică era necredincios şi avea în serviciul său un servitor care era foarte bun creştin. Dar, acest servitor, trăind mai multă vreme în casa stăpânului său, se molipsi de părerile acestuia şi sfârşi prin a deveni ateu şi dânsul.

13. Această schimbare a sufletului aduse după sine şi o pervertire a felului de viață a omului, până ce într-o bună zi stăpânul află că bătrâna sa slugă i-a deschis casa de bani şi i-a furat o sumă însemnată.

14. Arestat şi adus în fața tribunalului, servitorul, după ce privi cu mânie în ochii directorului, zise către judecători: - „Domnilor! Vedeți pe omul acesta? Pe el trebuie să-l condamnați, fiindcă el e autorul faptei mele. Câtă vreme am crezut în Dumnezeu, am fost un om cinstit şi trăiam mulțumit din ceea ce câştigam. Dar cu vorbele sale, cu pilda sa omul acesta mi-a distrus credința în Dumnezeu. Am încercat să-i fur banii. El mi-a furat religiunea! E mult mai rău de mine". Şi zicând acestea, glasul său avea accente teribile, accentele usturătoare ale adevărului.

15. întâmplarea aceasta e foarte concludentă pentru subiectul nostru de astăzi.

16. Mulți oameni zic că ei nu au trebuință de religiune, fiindcă ei sunt cinstiți, sunt morali şi fără ajutorul ei. Afirmațiunea aceasta nu e conformă cu adevărul. în general, omul nu poate fi deplin moral fără ajutorul credinței religioase.

17. Pentru a fi morali, trebuie să cunoaştem datoriile ce le avem de împlinit, trebuie să avem şi putere pentru a le împlini. Or fără religiune se pot realiza aceste două condițiuni? Nu credem!

18. Este un adevăr de credință şi de experiență că omul, independent de orice autoritate superioară şi lăsat pe seama ignoranței lui, nu poate avea cu privire la legea morală noțiuni precise şi stabile, noțiuni care să constituie codul omului adevărat, cinstit.

19. Ajunge să privim puțin la lumea de astăzi care s-a descreştinat. Nesiguranța ei, incoerențele şi rătăcirile ei ne produc milă. Intr-un loc divorțul e admis, în altul e oprit. In ochii multora desfrâul e o „mică distracție". Sinuciderea, furtul, sperjurul au partizanii lor. Nu e virtute care să nu fie ridiculizată, nu e viciu care să nu fie glorificat.

20. Iată la ce extravaganțe duce separarea de religiune.

21. Fără religiune nu numai că e greu de cunoscut propria datorie, dar e şi greu de împlinit. Este ştiut că în firea noastră zac mai

multe porniri rele decât bune. Nouă ne place binele, dar nu-1

22. facem, şi facem răul, pe care-1 detestăm. Instinctele noaste ne trag
mereu în jos...

23. Or, dacă în starea aceasta nu găsim nici îndrumător care să ne arate calea, nici sancțiuni care să ne insufle teama, nici Dumnezeu care să ne hărăzească ajutor şi putere, suntem pierduți! Ne scufundăm în mocirlă cum se pierde apa prin mlaştinile puturoase, dacă a ieşit dintre maluri. Sau cum zicea Bossuet: „E teribil gândul de a nu vedea nimic deasupra capului. De aici derivă viciile cele mai mari, de aici monştrii avariției, de aici rafinamentele voluptății, de aici demonul trufiei".

24. Ei bine, religiunea creştină este aceea care oferă mijloacele pentru a moraliza ființa omenească. Călăuzit de credință, creştinul cunoaşte datoria sa morală. Ajunge să deschidă Evanghelia şi aici află toate obligațiunile ce i se impun, toate viciile pe care trebuie să le evite, toate virtuțile pe care trebuie să le practice.

25. însă creştinul nu numai că cunoaşte datoria morală, dar posedă şi o mai mare putere de a o împlini. Dragostea de Dumnezeu îl cucereşte. Pilda lui Iisus Hristos îl atrage. Exemplele sfinților îl îndeamnă să le imite. Grația Duhului Sfânt îl ajută. Şi astfel creştinul poate atinge desăvârşirea cu mult mai uşor.

26. Totuşi, cu aceste mijloace ce-i stau la îndemână, credinciosul nu-i sigur că poate reuşi totdeauna. Niciodată nu-i garantat că nu va cădea, că nu va săvârşi răul. Dar chiar cu credință e greu de a fi perfect moral. Atunci cum ar putea fi moral un om necredincios?

27. Dacă cineva e sincer şi afirmă că e perfect moral, fără să fie credincios... declarăm că a devenit a opta minune a lumii.

28. [*Bucovina,* an IV, 1944, nr. 801, 30 ianuarie, p. 4]

29. PUTEREA CREDINȚEI

30. în ziua de întâmpinarea Domnului am trăit una din cele mai înălțătoare clipe de viață. în Biserica noastră Catedrală a avut loc cea mai frumoasă serbare religioasă de la întoarcerea din refugiu încoace.

31. Serbarea nu promitea cine ştie ce mare lucru. Afişele şi ziarul „Bucovina" anunțau doar că la 2 februarie, în Catedrală se va sfinți o icoană a Maicii Domnului de către Vlădica Bucovinei. Dar icoana aceasta era o expresie a credinței poporului.

32. Dacă ea s-ar fi făcut din banii Bisericii, dacă s-ar fi înfăptuit prin hotărârea autorității de sus, n-ar fi trezit ecoul ce l-a trezit.

33. Icoana Maicii Domnului care s-a sfinţit miercuri a izvorât însă de
jos, din adâncurile de credinţă a straturilor populare, din această nesecată mină de putere sufletească. Şi astfel, praznicul sfinţirii ei a descătuşat parcă toate resorturile inimilor cuprinse de fiorul sacru al marilor trăiri religioase.

34. Ce-am văzut la această prăznuire nu voi uita niciodată.

35. Mii şi mii de credincioşi adunaţi de la mari depărtări, din suburbii, din oraş. Bărbaţi şi femei cu feţele luminate de nu ştiu ce strălucire neobişnuită. Copilaşi ţinându-se de mână în mulţimea nenumărată, încercând să-şi facă şi dânşii loc să ajungă la sfânta icoană. Iar când a început slujba sfinţirii, iar mai ales când s-a cântat cinstitul Paraclis al Maicii Domnului, priveliştea a devenit mişcătoare. O mulţime din cei de faţă au început a plânge.

36. Şiroaie de lacrimi picurau la pământ şi chipurile erau parcă transfigurate, răpite în altă lume, scăldate în fericita lumină taborică...

37. A fost atâta revărsare de evlavie, atâta înălţare de rugăciune şi atâta înfocată nădejde în puterea dumnezeiască, încât numai unul cu inima de piatră ar fi putut rămâne nemişcat.

38. Să nu uit să amintesc că o mare parte din cei ce umpleau biserica în ziua de întâmpinarea Domnului erau intelectuali; intelectuali din cele mai variate stări, de la general şi profesor universitar, până la cel de pe urmă elev de liceu.

39. Meditând asupra celor văzute, am făcut aceste reflexiuni:

40. Este credinţă la poporul nostru zace credinţă în adâncul sufletelor, cum zace în măruntaiele munţilor. Această credinţă de multe ori este acoperită de stratul greu al preocupărilor mărunte, uitată sub linţoliul apărător al grijilor cotidiane. Dar e destul ca asupra oamenilor să vină furtunile, încercările, suferinţele, ajunge ca viaţa să fie zguduită în temeliile ei, şi credinţa iese la iveală ca o comoară de mare preţ, ca o armă de neînvins.

41. Desigur, starea aceasta nu-i cea ideală. Credinţa nu trebuie să fie doar ultimul refugiu la vreme de nevoie, când toate celelalte mijloace naturale s-au dovedit netrebnice. Ea trebuie să formeze reazimul de fiecare zi al creştinului, o necesitate vitală pentru toate împrejurările. Dar această chestiune rămâne să fie discutată altădată.

42. Principalul lucru care trebuie relevat şi care se desprinde din serbarea de miercuri este că poporul nostru este credincios. El crede în Dumnezeu. El ştie să se roage. El păşeşte pe drumul de lumină al strămoşilor noştri care au trăit şi au biruit numai prin

puterea credinței.

43. Coardele sufletului neamului nostru vibrează de suflarea supranaturalului, a duhului creştin. Cultura şi civilizaţia nouă n-au modificat decât puţin structura intimă a acestui neam. Aşa că este pe ce clădi. Este temelie sănătoasă! Numai arhitecţi iscusiţi de-ar fi...

44. Manifestarea religioasă de miercuri este o admirabilă dovadă despre puterea de credinţă ce-o are poporul românesc.

45. *[Bucovina,* an IV, 1944, nr. 813,13 februarie, p. 4]

46. RELIGIUNEA ŞI VIAŢA VIITOARE

47. între multe alte obiecţiuni care se ridică împotriva religiunii creştine este şi aceasta: religiunea nu se potriveşte omului veacului nostru din cauză că se ocupă prea mult cu viaţa viitoare, cu soarta omului în veşnicie şi neglijează realitatea, nu are interes pentru necazurile şi trebuinţele vieţii prezente. Zic unii că, în loc să ne arate cum se dobândeşte un rai problematic, mai bine ar face creştinismul dacă ar învăţa pe oameni cum să scape de mizerie şi să ajungă la fericire aici pe pământ.

48. Obiecţiunea aceasta cuprinde două laturi. O dată ea zice că religia creştină face rău că se ocupă prea mult cu viaţa viitoare, iar a doua oară, ea îi impută credinţei noastre că nu consideră îndeajuns necesităţile şi realitatea imediată în care se mişcă fiinţa omenească. însă amândouă aceste acuzaţiuni - ori cât de grave ar părea - se pot spulbera uşor.

49. Este adevărat că creştinismul pune tot accentul pe viaţa veşnică.

50. Se ştie doar că Iisus i-a învăţat pe oameni să caute mai întâi împărăţia lui Dumnezeu zicând că, dacă cineva ar dobândi lumea toată şi ar pierde această împărăţie, nimic n-a folosit. Da, Mântuitorul a îndreptat mereu privirile de la orizontul strâmb al acestei lumi spre zările vieţii de veci. Dar oare poate fi ceva de reproşat în această atitudine? Oare nu-i un bine, o adevărată fericire că religiunea noastră aşează pe primul plan veşnicia?

51. Fără îndoială! Fiindcă, cercetată de-aproape, ce-i oare viaţa aceasta decât un şir nesfârşit de dezamăgiri, de amărăciuni şi de necazuri?

52. Desigur, are viaţa aceasta pământească o sumă de bunuri vrednice de dorit, bunuri care constituie adesea substratul, bogăţia, ştiinţa. însă privite bine, toate aceste idealuri după care

53. jinduieşte fiinţa omenească se dovedesc a fi umbre, pulbere şi deşertăciune.

54. Ce este sănătatea? O mică făclie pe care o ţinem în mâniile noastre tremurânde, făclie care se poate stinge la cea mai uşoară suflare.

55. Ce sunt plăcerile? Un efemer joc de ape care nu face alta decât să trezească mai chinuitor în noi setea după fericire, senzaţia infinitului.

56. Ce sunt măririle? Şubrede baloane de săpun care azi strălucesc în soare, iar mâine se spulberă, se duc, nu mai sunt.

57. Ce este bogăţia? Un despot nemilos care tiranizează fiinţa sufletului, răpindu-i orice tihnă, înmulţindu-i dorinţele la infinit.

58. Iar cât despre ştiinţa omenească, ea nu-i decât o goană fără de sfârşit în căutarea adevărului, fiindcă, oricât ne-am făli că ştim ceva, ne dăm seama mai dureros că nu ştim decât o infimă parte din marele necunoscut. Şi, dacă lucrurile se prezintă astfel, oare nu-i nevoie de o mână care să ne ridice dincolo de sferele lumii acesteia pline de dezamăgiri şi visuri neîmplinite?

59. E absolut nevoie! Şi iată că această sarcină salvatoare o împlineşte religiunea. Ea propovăduieşte o altă existenţă, mai înaltă, mai frumoasă, mai bună, mai fericitoare. Pentru acest serviciu trebuie să-i fim recunoscători, iar nu să-i găsim pricină de învinuire!

60. Dar religiunea face bine că afirmă o altă existenţă şi pentru alt motiv: pentru motivul că prin credinţa în veşnicie capătă dezlegare toate nedreptăţile, toate inegalităţile şi toate luptele din lumea aceasta.

61. Că viaţa pământească e plină de nedreptăţi, este clar. Atâţia Cain îşi ucid pe fraţii lor, atâţia Iuda îşi trădează maeştrii lor, atâţia Nero îşi bat joc de semenii lor, atâţia făcători de rele rămân ascunşi şi nepedepsiţi.

62. Pentru toate aceste crime mintea noastră cere sancţiuni. însă dreptate deplină nu se va putea face decât în viaţa viitoare, când între bine şi rău se va face o deosebire justă şi indestructibilă, când în faţa tribunalului lui Dumnezeu fiecare îşi va primi plata faptelor rele.

63. Tot aşa, numai veşnicia poate compensa inegalităţile lumii acesteia.

64. Că aici pe pământ bunurile vieţii sunt împărţite neegal, că unii se zbat în neagra mizerie, iar alţii se desfătează în toate belşugurile, că unii sufăr pe nedrept, acestea sunt fapte de necontestat. Mintea

65. noastră cere o compensare. Dar compensarea nu se găseşte şi nici
nu se poate găsi aici, jos. Şi atunci iată că vine religiunea şi ne ajută şi în privința aceasta. Ea ne arată că suferința este o încercare din partea lui Dumnezeu, că loviturile sorții trebuie suportate fără murmur că după viața prezentă, este o reparațiune eternă, o recompensă nesfârşită. Religiunea ne aminteşte că viața aceasta terestră nu-i decât doar un preludiu, o prefață la marea veşnicie ce ne aşteaptă dincolo de mormânt.

66. Se ocupă deci religiunea prea mai mult cu viața viitoare? Foarte bine face! Prin aceasta se salvează şi consolează trudită noastră viață.

67. [*Bucovina,* an IV, 1944, nr.819, 20 februarie, p. 4]

68. PRUNCUL DIN VIFLEEM

69. Văzut-ați un Răsărit de soare? Lungă vreme înainte de a ieşi deasupra orizontului, zările se iluminează. Nourii, ce plutesc în înălțimi, se colorează în cea mai frumoasă purpură, amestecată pe ici-colo cu reflexe de topaz. în curând astrul strălucitor se iveşte pe geana cerului, ca un mire ieşind din cămara de nuntă. Încet-încet el străbate imensitatea firmamentului, încălzind şi luminând toate cu razele lui binecuvântate.

70. Seara, când soarele se retrage în culcuşul său, el nu dispare fără urmă. Ci, pe orizontul asfințitului, el lasă fâşii de purpură şi de aur, iar pe pământ efluvii de viață şi fecunditate. Sunt atât de fermecătoare zorile şi amurgul zilei, încât stai de multe ori şi te întrebi: oare nu-i mai frumoasă lumina aurorii şi a crepusculului decât soarele însuşi?

71. Iată o palidă icoană a intrării lui Iisus Hristos în lume. Valuri de lumină înainte de naşterea Lui, valuri de lumină după aceea, înainte avem patriarhii care îl aşteaptă, proorocii care îl prevestesc, împărații care îi premerg şi-i pregătesc calea, popoarele care suspină după El.

72. După Naştere, ucenicii mor pentru numele lui Iisus. Propovăduitorii îi vestesc Evanghelia până la marginile pământului. Sfinții îi copiază viața. Neamurile se transfigurează la lumina Lui, veacurile se mândresc cu Crucea Lui. Ce minune uimitoare!...

73. în cursul vremurilor ivitu-s-au mii şi mii de duşmani care au

vrut să spulbere faima Pruncului din Vifleem şi să-L detroneze

74. din inima istoriei şi din sufletele oamenilor. Dar încercarea lor a fost zădamică.

75. De este fugărit dintr-o regiune, Iisus îşi află aderenţi în alta. De e prigonit în credinţele neamurilor, El trăieşte în moravurile lor. De e expulzat din biserică, El rămâne în conştiinţă.

76. Oricât au încercat ateii, revoluţionarii, masonii şi comuniştii să scape de Nazarinean, n-au reuşit. Ba mai mult: vrăjmaşii Lui au căzut zdrobiţi, unul după altul!

77. Jidovii, din cauza atitudinii lor mişeleşti faţă de Iisus, sunt spulberaţi ca un blestem pe toată faţa pământului. Iulian Apostatul, care vroia să-L detroneze pe Iisus, moare strigând: „Ai învins, Galileene". Nero, care frigea pe creştini, moare nebun. La fel filosoful anticreştin Friedrich Nietzsche, la fel antihristul roşu, Lenin. Cine a izbit în Fiul lui Dumnezeu, a izbit în sine însuşi!

78. Şi aşa, Iisus rămâne mereu figura cea mai măreaţă şi mai însemnată a istoriei omeneşti.

79. Scoateţi din sânul umanităţii fragilul leagăn din Vifleem, cu seria de patriarhi, de prooroci şi de evenimente premergătoare Naşterii, cu cortegiul sfinţilor, al virtuţilor şi al prefacerilor pe care le-a adus în lume doctrina creştină - şi veţi deschide în istorie un gol înspăimântător!

80. Oricât e de mic şi de sărac, leagănul Pruncului Iisus este centrul istoriei universale. Acolo totul se sfârşeşte, de aici totul începe!

81. De la Naşterea Domnului se numără anii, veacurile şi miile de ani. Chiar cei mai înverşunaţi duşmani ai lui Iisus aduc, fără să vrea, o mărturie pentru existenţa şi însemnătatea Lui, ori de câte ori datează o faptă de-a lor, un eveniment... Niciodată neamurile nu vor adopta o altă numărătoare a timpului.

82. Omenirea a dat naştere la o sumedenie de figuri strălucite. Ea a născut filosofi de seamă, a născut eroi gigantici, genii vestite. Şi cu toate acestea, niciunul dintre aceşti titani n-au reuşit să facă lumea să-şi întocmească calendarele pornind de la ziua naşterii lor.

83. Iisus Hristos este Dumnezeu şi de aceea rămâne mereu centrul istoriei universale. Chiar dacă n-am avea alte dovezi pentru dumnezeitatea Lui, această singură dovadă ne-ar fi îndestulătoare.

84. [*Bucovina,* an III, 1943, nr. 774, 25 decembrie, p. 7]